

๑๖

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

ดำเนินการโดย อังนิต เชียงราย

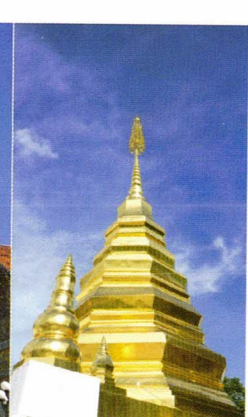

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

ดำเนินการโดย อังนอดเชียงราย
และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

-- สารานุกรมจากผู้นำว่าราชการจังหวัดเชียงราย --

การบริหารจัดการภารกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีการกระจายรายได้ให้กับภาคประชาชนนั้น กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 หรือที่เรียกว่าล้านนาตะวันออก ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน มีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่รอการพัฒนาอีกจำนวนมาก ซึ่งทางจังหวัดเชียงราย โดยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงได้ ทำการสำรวจความพร้อมและจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวพระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ : การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ขึ้น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดล้านนาตะวันออก เข้าด้วยกัน เป็นการจุดประกายการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวนี้ไปในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ อื่นๆ อีกด้วย อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ สาธารณรัฐประชาชนจีน (มณฑลยูนนาน) ได้ในอนาคต

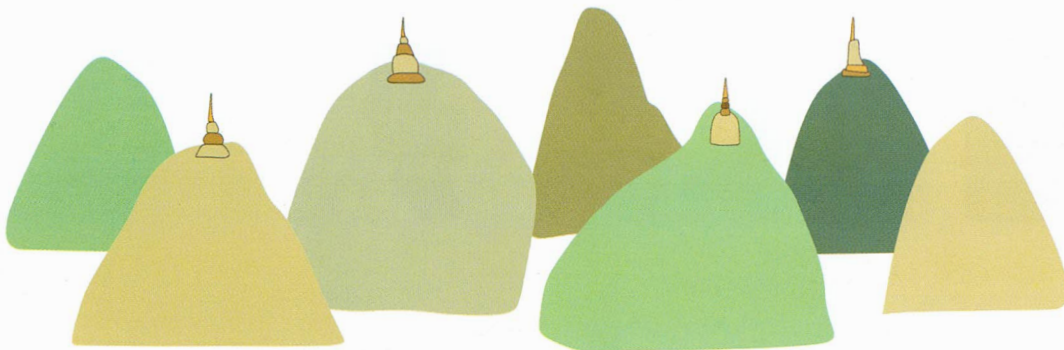
การท่องเที่ยวพระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และจังหวัดน่าน นั้น เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่เปิดมิติ

การท่องเที่ยวใหม่ ที่รวมมรดกทางวัฒนธรรม ศาสนาและสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน เป็นการท่องเที่ยวแบบมีสติ มองเห็นความหมายที่เรียบง่ายเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ของผู้คน เพราะพื้นที่ที่นำมาเป็นตัวอย่างเพื่อดำเนินการท่องเที่ยว นั้น เป็นพื้นที่ที่เป็น แหล่งต้นน้ำลำธารที่บางส่วนยังมีความต้องการในการรับการฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน ด้วยความตระหนักรู้ของผู้คน รวมถึงความพยายามของภาคราชการและภาคประชาสังคม ที่พยายามรื้อฟื้นมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น ตามที่บรรพชนได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาว่า **“ภูเขาคือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”** ควรได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี นับว่าเป็นการสร้าง วิธีการเที่ยวเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ จังหวัดเชียงรายเห็นว่า การจัดทำหนังสือ **“พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ : การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน”** เพื่อเป็นการจุดประกาย ทางความคิดและสร้างพื้นที่ทางการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิต เพื่อขจัดความยากจนในพื้นที่ ด้วยการกระจายรายได้ทางการท่องเที่ยว ผนวกกับความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติที่จะได้รับการปกป้องสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

(นายณรงค์ศักดิ์ โอสถนากร)
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย

-- สารบัญ --

- 1 -
บพนาเทียว

- 11 -
เชียงราย

- 12 -
วัดพระธาตุดอยตุง

- 17 -
วัดพระธาตุดอยทอง

- 39 -
วัดพระธาตุดอยจอมสัก

- 42 -
พะเยา

- 43 -
วัดพระธาตุดอยทอง

- 48 -
วัดพระธาตุขิงแกง

- 69 -
วัดพระธาตุปูปอ

- 72 -
วัดพระธาตุดอยไคว้

- 77 -
วัดพระธาตุดอยน้อย

- 80 -
วัดพระธาตุภูฆาง

- 98 -
วัดพระธาตุปูแง

- 102 -
วัดพระธาตุปู่ไต้

- 106 -
วัดพระธาตุหนองจันทร์

- 110 -
น่าน

- - สารบัญ - -

- 21 -
วัดพระธาตุจอมกิตติ

- 25 -
วัดพระธาตุดอยเขาควาย

- 30 -
วัดพระธาตุดอยเวา

- 34 -
วัดพระธาตุผาเงา

- 53 -
วัดพระธาตุดอยคำ

- 57 -
วัดพระธาตุจอมศิลป์

- 61 -
วัดพระธาตุดอยหยวก

- 65 -
วัดพระธาตุแจ้ไ้ว

- 84 -
วัดลี

- 87 -
แพร่

- 88 -
วัดพระธาตุจอมแจ้ง

- 93 -
วัดพระธาตุช่อแฮ

- 111 -
วัดพระธาตุเขาน้อย

- 114 -
วัดพระธาตุจอมทอง

- 117 -
วัดพระธาตุแช่แห้ง

- 122 -
บรรณานุกรม

บทนำเดี่ยว - -

ภูเขาและพระธาตุศักดิ์สิทธิ์

พุทธศาสนาได้เข้ามายังดินแดนที่ราบลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำปิงมาเป็นเวลาช้านานอย่างน้อยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา และได้มีความเปลี่ยนแปลงผสมกลมกลืนกับความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่น จนทำให้การนับถือศาสนาพุทธของกลุ่มคนในเขตที่ราบดังกล่าวโดยเฉพาะกลุ่มคนไทนั้นไม่เพียงแค่อำนาจในระบอบวิถีชีวิตประจำวันทั่วไป แต่ยังสัมพันธ์ไปถึงระดับของระบบความคิด จิตวิญญาณของผู้คนเหล่านี้อีกด้วย ความเชื่อดั้งเดิมของ “คนไท” ก่อนรับพุทธศาสนานั้นมีคติความเชื่อในเรื่องผีสารวิญญาณและอำนาจเหนือธรรมชาติ มีการให้ความสำคัญกับภูเขาในฐานะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของบรรพชนที่ปกป้องรักษาคนในพื้นที่ราบ ดังปรากฏตำนานเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูตผี เทวดาอารักษ์ หรือแม้แต่บรรพบุรุษของกลุ่มชน อาทิ ตำนานเรื่องเจ้าหลวงคำแดง หรือเจ้าสุวรรณคำแดง ผู้เป็นผีอารักษ์ปกป้องผู้คนในลุ่มน้ำปิง โดยเชื่อว่าสิงสถิตอยู่ที่ดอยหลวงเชียงดาว (จ.เชียงใหม่) หรือตำนานเกี่ยวกับปู่เจ้าลาวจก ผู้ที่ได้รับการยกให้เป็นบรรพชนของกษัตริย์ล้านนา ก็มีหลักแหล่งอยู่บนดอยตุง (จ.เชียงราย) นอกจากนี้ยังมีเขาหลวงเมืองสุโขทัย เป็นที่สถิตของอารักษ์ที่เกี่ยวกับราชวงศ์พระร่วงแห่งสุโขทัย เป็นต้น สถานที่ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ต่างก็ได้ถูกกำหนดให้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้ลัทธิความเชื่อดั้งเดิมทั้งสิ้น¹

การเข้ามาของพุทธศาสนาจึงทำให้เกิดการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมและวัฒนธรรมใหม่ที่รับหรือปรับมาจากภายนอก ซึ่งความเชื่อดั้งเดิมของ “คนไท” ก่อนรับพุทธศาสนานั้นเป็นคติความเชื่อในเรื่องผีสารวิญญาณและอำนาจเหนือธรรมชาติที่ให้คุณให้โทษได้ ขณะที่ความเชื่อของพุทธศาสนา พยายามเน้นย้ำให้เห็นว่าพระพุทธเจ้ามีพลังอำนาจและอิทธิฤทธิ์ สามารถช่วยเหลือมนุษย์และสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ได้ อันเป็นความคิดที่ไม่ขัดแย้งและยังสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิมของ “คนไท” เป็นอย่างดี ในแง่นี้จึงทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อทั้งสองได้อย่างสนิทกัน² โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องพระธาตุเจดีย์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองและประวัติพุทธศาสนาที่เผยแผ่เข้ามาในแต่ละช่วงเวลา

พระธาตุเจดีย์

เจดีย์ อาจแปลได้ว่าสิ่งซึ่งยังความระลึก หรือสถานที่อันเป็นที่รวมแห่งจิตใจ คำว่า พระธาตุเจดีย์ หรือธาตุเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือพระธาตุต่างๆ³ บรรดาสถูปเจดีย์ต่างๆ มักเรียกกันโดยสามัญว่า ธาตุ หรือพระธาตุ เพราะบรรดาสถูปและเจดีย์เหล่านั้นสร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิธาตุมีทั้งพระบรมสารีริกธาตุ อรหันต์ธาตุ หรือแม้แต่กษัตริย์ที่สิ้นพระชนม์แล้วก็นำพระอัฐิธาตุไปบรรจุไว้ใน

¹ เขียวชาย อักษรดิษฐ์. (2552). ตำนานพระเจ้าเลียบโลก : การศึกษาพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมล้านนา ภูมินาม ตำนาน ผู้คน. เชียงใหม่: อารยปัญญา. หน้า 60

² ปฐม หงส์สุวรรณ. (2548). ตำนานพระธาตุของชนชาติไท: ความสำคัญและปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 437.

³ คงเดช ประพัฒน์ทอง.(2508). พระธาตุเจดีย์ในเมืองเชียงแสน. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2560. จาก<http://museum.mfu.ac.th/download-pdf/article.htm>

พระเจดีย์ หรือสถูปนั้นๆ โดยเหตุนี้กลุ่มคนไทโดยเฉพาะในที่ราบลุ่มน้ำโขงและน้ำปิง จึงใช้ คำว่า ธาตุ หรือพระธาตุ ในการเรียกสถูปหรือเจดีย์สืบมาจนปัจจุบัน⁴ จะเห็นได้ว่า เอกสารล้านนาที่เขียนขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 ใช้คำว่าพระธาตุทรงปราสาทและมีการใช้ คำว่า พระธาตุ เช่น พระธาตุคอกยสุเทพ พระธาตุลำปางหลวง พระธาตุหริภุญชัย เป็นต้น⁵

ภายหลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ได้มีการสร้างสิ่งที่จะระลึก หรือสิ่งบูชาต่างๆ อันหมายถึงพระพุทธเจ้าหรือคำสอนของพระองค์ เช่น ต้นโพธิ์ กงล้อธรรมจักร เป็นต้น ต่อมาได้มีการกำหนดเจดีย์ในพระพุทธศาสนา โดยกำหนด เอาไว้เป็น 4 ประเภท ดังนี้⁶

1. ธาตุเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือพระธาตุต่างๆ
2. บริโภคเจดีย์ หมายถึง เจดีย์อันมีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้า เช่น ลังเขานียสถาน ทั้ง 4 คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ ประทานปฐมเทศนา และสถานที่ที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ต่อมาได้รวมอีก 2 แห่ง คือ พระสถูปบรรจุพระอังคาร ที่เมืองบิณฑลวัน (ธบุร) และสถูปบรรจุพระนันททองดวงพระธาตุที่เมืองกุสินารา⁷
3. พระธรรมเจดีย์หมายถึงพระคัมภีร์ซึ่งแสดงถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า จักเป็นหนังสือหรือแผ่นจารึกก็ตามและแม้กระทั่งคำจารึกพระธรรมเหล่านั้นบรรจุไว้ ณ สถานที่ใดที่นั้นก็ตกอยู่ในฐานะของความเป็นพระธรรมเจดีย์ด้วย
4. อุทเทสิกเจดีย์ หมายถึงเจดีย์ที่สร้างขึ้นอุทิศเฉพาะพระพุทธเจ้า เป็นต้นว่า พระพุทธรูป พระพุทธบาท และอาสนะ คือเป็นสิ่งที่สร้างขึ้น แล้วอุทิศถวายแด่พระพุทธเจ้าโดยเฉพาะนั่นเอง

พระธาตุเจดีย์ หรือ ธาตุเจดีย์ ถูกยกให้มีความสำคัญอย่างมากในกลุ่มผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนา เปรียบเหมือนเป็นตัวแทนแห่งพระพุทธเจ้า จากความเชื่อที่ว่าพระพุทธเจ้ามีพลังอำนาจและอิทธิฤทธิ์ สามารถช่วยเหลือมนุษย์และสรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ได้ การสักการบูชาพระธาตุเจดีย์นั้นจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่การระลึกถึงคำสอนทางศาสนาหรือหวังในบุญกุศลเพียงอย่างเดียว แต่หากเชื่อว่ามีพลังอำนาจที่สามารถปกป้องผู้สักการบูชา ตลอดจนภูมิประเทศที่พระเจดีย์นั้นตั้งประดิษฐานอยู่ด้วย⁸

นอกจากที่ราบลุ่มน้ำโขงและน้ำปิงแล้ว พื้นที่อื่นๆ ที่นับถือพุทธศาสนาก็มีความเชื่อและนับถือพระบรมธาตุว่าเป็นปูชนียวัตถุสำคัญยิ่งกว่าวัตถุมงคลอื่นๆ และทุกประเทศไม่ว่าจะนับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายหินยานหรือมหายาน ล้วนแต่มีพระบรมสารีริกธาตุด้วยกันทั้งนั้น ในการประกาศศาสนา พระสาวกหรือแม้แต่พระมหากษัตริย์ ผู้เป็นองค์ศาสนูปถัมภกที่สืบต่อพระพุทธศาสนา เมื่อส่งสมณทูตไปประกาศศาสนาในที่ใด ก็จะต้องนำพระบรมสารีริกธาตุให้สมณทูตนำไปประดิษฐานไว้ในประเทศนั้นๆ ด้วยเป็นประหนึ่งว่าพระบรมศาสดาได้เสด็จไปเป็นประธานในคณะทูตนั้น เพราะเหตุนี้จึงปรากฏว่ามีพระธาตุเจดีย์อยู่ทุกประเทศที่พุทธศาสนาแผ่ไปถึง⁹

แต่การสร้างพระธาตุเจดีย์ในดินแดนที่ราบลุ่มน้ำโขงและน้ำปิงนั้น มีความโดดเด่นอย่างมากโดยเฉพาะคติและความเชื่อเกี่ยวกับการสร้าง “พระธาตุเจดีย์บนยอดดอย” ซึ่งพบอย่างแพร่หลายในแต่ละเมืองหรือชุมชนในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว

⁴ สถูปกับเจดีย์มักจะเรียกรวมกันอยู่เสมอ แต่หาได้เหมือนกันไม่ เจดีย์เป็นคำที่เข้าใจกันทั่วไปในภาษาวิชาการทางโบราณคดี อันแปลได้ว่าสิ่งซึ่งยังความระลึก หรืออาจแปลได้ว่า สถานที่อันเป็นที่รวมแห่งจิตใจ สถูปเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดิน หรือมูลดินที่กองมุนพูนขึ้นมา ซึ่งหมายถึงสถานที่ฝังศพ สถูปนั้นมีฐานะที่จะเป็นเจดีย์ได้ แต่เจดีย์บางอย่างไม่ว่าจะเรียกว่าเป็นสถูปได้, เรื่องเดียวกัน.

⁵ สันติ เล็กสุขุม. (2552). เจดีย์ ความเป็นมาและคำศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มติชน. หน้า 4

⁶ คงเดช ประพัฒน์ทอง.(2508). พระธาตุเจดีย์ในเมืองเชียงใหม่. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2560. จาก<http://museum.mfu.ac.th/download-pdf/article.htm>

⁷ เขียรชยา อักษรดิษฐ์. (2545). ชูธาตุ: บทบาทและความหมายของพระธาตุในอนุภาคอุษาคเนย์ กรณีศึกษาความเชื่อเรื่องพระธาตุเกิดในล้านนา. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 27.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹ สมหมาย เปรมจิตต์. (2546). พระเจดีย์ในล้านนา: งานวิเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปะและสถาปัตยกรรมล้านนา. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า 8.

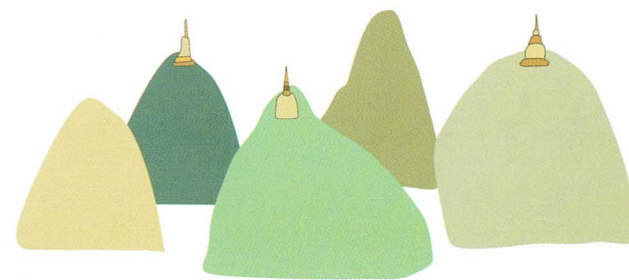
คติพระธาตุเจดีย์บนยอดดอย

คติการสร้างพระธาตุเจดีย์บนยอดดอยนั้น เป็นวัฒนธรรมและคติความเชื่อท้องถิ่นที่พบมากในแถบที่ราบลุ่มน้ำโขง ที่ราบลุ่มน้ำปิง และพื้นที่ใกล้เคียง สันนิษฐานว่า วัฒนธรรมและคติความเชื่อดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากมอญหรือพม่าที่เข้ามาในต้นพุทธศตวรรษที่ 20 ซึ่งสอดคล้องกับโลกทัศน์ของคนในพื้นที่ที่ให้ความสำคัญกับภูเขาในฐานะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของบรรพชน ตลอดจนความเชื่อ (การนับถือผี) ที่มีในพื้นที่ ผสมผสานกับคตินิยมในการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ (เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์) นอกจากนี้แล้วในคติความเชื่อทางศาสนายังได้กำหนดให้มีภูเขาในอุดมคติที่เชื่อว่าเป็นแกนกลางของจักรวาลคือ เขาพระสุเมรุ ซึ่งมีพระอินทร์เป็นจอมเทพสถิตอยู่ เป็นต้น ด้วยคติและความเชื่อดังกล่าวจึงทำให้พระธาตุบนยอดดอยเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อท้องถิ่นดั้งเดิม จนได้รับการยอมรับกลายเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมที่นิยมสร้างพระธาตุเจดีย์ประดิษฐานบนยอดดอยอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา ดังจะเห็นว่า เมืองสำคัญต่างๆ ในเขตที่ราบลุ่มน้ำโขง ที่ราบลุ่มน้ำปิง และพื้นที่ใกล้เคียงจะปรากฏพระธาตุเจดีย์สำคัญประจำเมืองตั้งอยู่บนยอดดอยใกล้ตัวเมือง เช่น พระธาตุจอมกิตติ เมืองเชียงแสน พระธาตุดอยทอง เมืองเชียงราย พระธาตุจอมทอง เมืองพะเยา พระธาตุเขาน้อย เมืองน่าน พระธาตุซ่อแฮ เมืองแพร่ เป็นต้น รวมทั้งพระธาตุเจดีย์ของบ้านเมืองเล็กเมืองน้อยและชุมชนต่างๆ ในเขตภาคเหนือตอนบน จะปรากฏมีพระธาตุเจดีย์ประดิษฐานอยู่บนยอดดอย¹⁰

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงก้าวเดินไปประกาศศาสนา

จากการที่พบการสร้างพระธาตุเจดีย์บนยอดดอยอย่างแพร่หลายในดินแดนที่ราบลุ่มน้ำโขง ที่ราบลุ่มน้ำปิง และพื้นที่ใกล้เคียงนั้น ส่วนใหญ่มักมีการเชื่อมโยงเรื่องราวของพื้นที่นั้นเข้ากับวรรณกรรมพุทธศาสนาต่างๆ ทั้งนิบาตชาดก ชาดกนอกนิบาต ตำนานฝ่ายเมือง ตำนานฝ่ายวัด ซึ่งรวมทั้งตำนานพระธาตุด้วย โดยเฉพาะตอนที่กล่าวถึงการเสด็จมาโปรดเผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในดินแดนต่างๆ แถบนี้ ดังปรากฏตามตำนานเรื่อง พระเจ้าเลียบโลก ตำนานพระบาท รวมถึงตำนานพระธาตุต่างๆ ของกลุ่มคนไท สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือบทบาทของตำนานพระเจ้าเลียบโลกที่ส่งอิทธิพลต่อวรรณกรรมพุทธศาสนาในท้องถิ่น และมีอิทธิพลต่อการตั้งชื่อบ้านนามเมือง การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นและการอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมาก ดังเช่นที่มีการกล่าวถึงเส้นทางที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั้งสมแวน (สบแวน) ไปแซ่แห่ง ซ่อแฮ ขุยปู (ขวยปู) ปูดับ แหลมรี(ลี) ฮ่องฮ้อ (ศรีดอนคำ) คว่าหม้อ ลำปาง จอมทอง และเมืองฮอด จากนั้นไปดอยเก็ง ไปเมืองโง้ม ไปเมืองตื้น ไปเมืองเมย ไปเมืองยาม ไปเมืองยะล่าง ไปเมืองชะโทง ไปเมืองชะแลบ ไปเมืองตะกั้ง แล้วกลับไปเมืองกุสินารายณ์ เป็นต้น โดยแต่ละสถานที่ที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปนั้น จะมีเหตุการณ์ต่างๆ อันเป็นที่มาของชื่อสถานที่นั้นรวมทั้งมีพุทธพยากรณ์ถึงการสร้างบ้านแปงเมืองในบริเวณดังกล่าวอีกด้วย

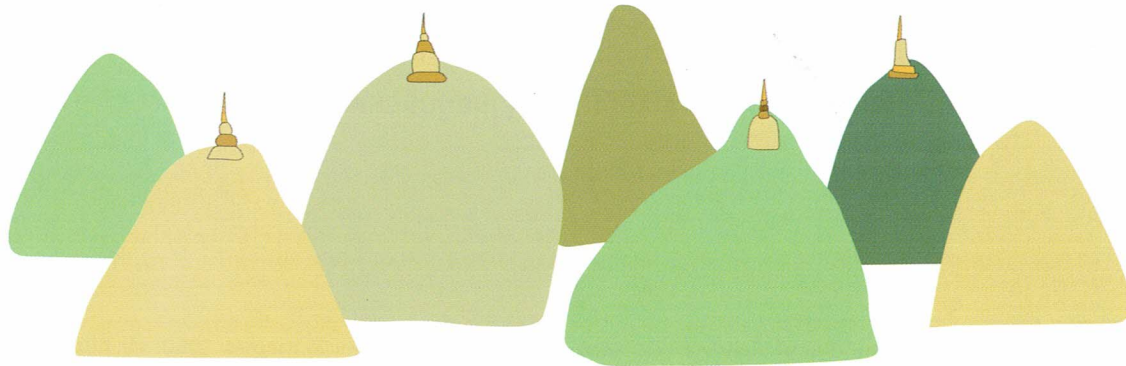

¹⁰ สุรพล ดำริกุล. (2559). คติพระธาตุเจดีย์สำคัญในล้านนา : (3). คติพระธาตุเจดีย์บนยอดดอย. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2560, จาก <https://www.facebook.com/suraphondk>

หากพิจารณาความเชื่อมโยงกันของตำนานหรือเรื่องเล่าในแต่ละท้องถิ่นแล้ว จะพบว่าตำนานหรือเรื่องเล่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์ โดยเฉพาะ พระธาตุเจดีย์ในแถบจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่านนั้น มีลักษณะเรื่องเล่าที่ คล้ายคลึงกันและมีความเชื่อมโยงกันอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากสถานที่ที่พระพุทธรูปเจ้า เสด็จไปนั้น มักจะไปประทับอยู่บนเนินเขาหรือยอดดอย แล้วพบกับผู้เฒ่าสองสามีภรรยา นำของมาถวาย ซึ่งปรากฏในตำนานของพระธาตุปูปอ พระธาตุขิงแกง พระธาตุจอมไคร้ พระธาตุแจ้ว จังหวัดพะเยา พระธาตุจอมทอง จังหวัดน่าน พระธาตุจอมแจ้ง จังหวัดแพร่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงยักษ์ หรือพญานาค หรือเทวดา ในท้องถิ่นที่หันมาเคารพเลื่อมใสพระพุทธรูปเจ้า และกลายมาเป็นผู้พิทักษ์ปกป้อง พระธาตุที่ประดิษฐานอยู่บนดอยในเวลาต่อมา ดังพบในตำนานพระธาตุจอมทอง พระธาตุปูปอ พระธาตุจอมศีล พระธาตุขิงแกง พระธาตุจอมไคร้ พระธาตุแจ้ว จังหวัดพะเยา เป็นต้น และสิ่งสำคัญที่ปรากฏในตำนานแต่ละแห่งคือ การตั้งมั่น พุทธศาสนาในแต่ละพื้นที่ผ่านการประทานพระเศวตธาตุของพระพุทธรูปเจ้าให้กับคน หรืออมนุษย์ในท้องถิ่น และมีพุทธทำนายถึงการสร้างบ้านแปงเมืองในบริเวณที่นั้นๆ ต่อไปในภายภาคหน้าตลอดจนการรับสั่งให้นำพระอัฐิธาตุของพระองค์มาบรรจุไว้ยัง พื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ “เป็นที่สักการะบูชาไหว้สาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

พระธาตุนบดอยศักดิ์สิทธิ์: การปะทะและผสมผสานกันระหว่างความเชื่อ

จากสิ่งที่ปรากฏในตำนานพระธาตุต่างๆ นั้น ทำให้เห็นถึงการยอมรับและการผสมผสานกันของความเชื่อระหว่างวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในท้องถิ่นและความเชื่อทางพุทธศาสนาอันเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่รับมาจากภายนอก ซึ่งความเชื่อ ดั้งเดิมของคนไทยที่ราบลุ่มดังกล่าวก่อนรับพุทธศาสนานั้นมีความเชื่อในเรื่องผีสาร วิญญาณและอำนาจเหนือธรรมชาติ ขณะที่ความเชื่อของพุทธศาสนาพยายาม เน้นให้เห็นว่าพระพุทธรูปเจ้ามีพลังอำนาจและอิทธิฤทธิ์ สามารถช่วยเหลือมนุษย์และ สรรพสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ได้อันเป็นความคิดที่ไม่ขัดแย้งกับฝ่ายความคิดดั้งเดิมของ คนไทย เพราะยังคงร่องรอยในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติที่สามารถบันดาลคุณและ โทษได้เช่นกันในแง่จึงทำให้เกิดการผสมผสานของทั้งสองความเชื่อได้อย่างสนิทกัน อีกทั้งพึงพาอาศัยและอุปถัมภ์ค้ำจุนซึ่งกันและกัน เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ในคติความเชื่อ ดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นยักษ์ พญานาค ผี หรือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ได้กลายมาเป็นผู้ที่ให้ความคุ้มครองป้องกันและส่งเสริมพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่และเจริญรุ่งเรืองขึ้น ในดินแดนชนชาติไทยขณะเดียวกันพุทธศาสนาก็ให้ความชอบธรรมและสร้าง สิทธิธรรมในการสร้างพลังอำนาจพิเศษให้แก่เทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดั้งเดิมนี้¹¹

¹¹ ปฐม หงส์สุวรรณ. (2548). ตำนานพระธาตุของชนชาติไทย. หน้า 437 - 438.

และจากการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อทางพุทธศาสนา เข้าด้วยกัน ได้สะท้อนออกมาอย่างเด่นชัดในเรื่องของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างพระธาตุเจดีย์ไว้บนยอดดอยศักดิ์สิทธิ์ดั้งเดิมในท้องถิ่น เนื่องจากการให้ความนับถือต่อภูเขาเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมบรรพกาล มีความเชื่อว่าภูเขาหรือดอยอันเป็นที่สถิตของวิญญาณหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่อาจจะมองเห็นได้ด้วยตา ซึ่งผู้คนในท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องให้ความเคารพยำเกรงหรือยอมรับ เพื่อที่จะได้บังเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม และยังต้องมีการเคารพบูชาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนั้นอย่างเคร่งครัด ผู้ใดจะกระทำการล่วงละเมิดมิได้นัยยะหนึ่งจึงเป็นการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน เพราะหากผู้ใดผู้หนึ่งใช้ทรัพยากรส่วนรวมโดยไม่เผื่อแผ่ผู้อื่น หรือกระทำการอันส่งผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การตัดต้นไม้ในป่าต้นน้ำ หรือกระทำการให้ทรัพยากรส่วนรวมเสียหาย ฯลฯ อาจทำให้ทรัพยากรส่วนรวมเสียหายและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้

จากลักษณะคติความเชื่อดังกล่าว ทำให้พบว่าแทบทุกเมืองในล้านนาและดินแดนใกล้เคียงมีการกำหนดให้จอมดอยหรือภูเขาต่างๆ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำในท้องถิ่นอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นที่สถิตของวิญญาณหรือสิ่งลี้ลับที่ชุมชนยอมรับ¹² ดังจะพบได้จากประวัติหรือตำนานพระธาตุต่างๆ ที่มีกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ หรือความน่ากลัวของพื้นที่บนดอยนั้นๆ เช่น ดอยที่ตั้งของพระธาตุผาเงา พระธาตุจอมสัก พระธาตุดอยเขาควาย ในจังหวัดเชียงราย ดอยที่ตั้งของวัดพระธาตุจอมศีล พระธาตุจอมไคร้ ในจังหวัดพะเยา เป็นต้น

เมื่อมีการสร้างพระธาตุเจดีย์อันเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาบนดอยศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละท้องถิ่นนั้น แสดงให้เห็นถึงชัยชนะของพุทธศาสนาที่มีต่อความเชื่อดั้งเดิม และได้นำเอาความเชื่อท้องถิ่นมาผสมผสานจนเกิดเป็นพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาพระธาตุ อาทิ พิธีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ พิธีบูชาพระธาตุประจำปีเกิด พิธีงานบุญไหว้พระธาตุประจำปี พิธีสงฆ์น้ำพระธาตุ พิธีสวดวิญญูพระธาตุ เป็นต้น หรือมีความเชื่อว่าพระธาตุเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ที่มีพลังอำนาจวิเศษสามารถบันดาลให้ผู้หายจากโรคภัยไข้เจ็บหรือบันดาลให้สมหวังในสิ่งที่ปรารถนาได้ และยังพบว่ามี การบูชาพระธาตุเพื่อบันดาลความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะเรื่องน้ำเรื่องฝนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากเรื่องเล่าในท้องถิ่นของพระธาตุจอมไคร้ จังหวัดพะเยา ที่หากปีใดเกิดฝนแล้งในฤดูทำนา พระสงฆ์จะขึ้นไปทำพิธีขอให้น้ำฝนและฝนก็จะตกลงมาทุกปี หรือประเพณีเลี้ยงหอยผี (หอยเจ้าพ่อล้านช้าง) ซึ่งจะจัดขึ้นทุกปีหลังจากงานบุญข้าวสลากประจำปี เพื่อบูชาเทวดาประจำหมู่บ้านของ วัดพระธาตุจอมศีล จังหวัดพะเยา เป็นต้น

จากพิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระธาตุ แสดงให้เห็นว่าผู้คนในดินแดนที่ราบลุ่มน้ำโขง ที่ราบลุ่มน้ำปิง และพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกลุ่มคนไทยมีการเคารพบูชาและเชื่อถือว่าพระธาตุเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ดังนั้น การเคารพบูชาต่อพระธาตุ จึงเสมือนเป็นการเคารพบูชา ทั้งต่อพุทธศาสนาและอำนาจเหนือธรรมชาติทั้งหลาย อันเป็นการช่วยให้กลุ่มชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงอันเป็นวิกฤตของชีวิต รวมถึงเป็นการช่วยสร้างเสริม “ความสมานฉันท์” ระหว่างชุมชนและสร้างเสถียรภาพในสังคมอีกด้วย¹³

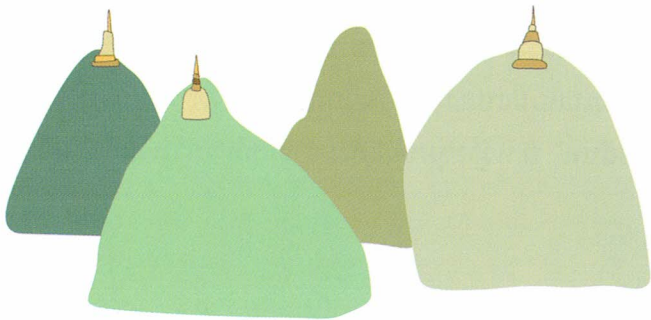
¹² เขียวราชย์ อักษรดิษฐ์. (2552). ตำนานพระเจ้าเลียบโลกฯ. หน้า 59.

¹³ ปฐม หงส์สุวรรณ. (2548). ตำนานพระธาตุของชนชาติไทย. หน้า 440.

หมุดหมายเมืองและการเดินทางของผู้คน

ความสำคัญของพระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์ที่นอกจากจะเป็นสถานที่เคารพบูชาแล้ว ยังเป็นเสมือนศูนย์รวมของชุมชนที่พระธาตุตั้งอยู่และละแวกใกล้เคียง โดยการประดิษฐานพระธาตุในแต่ละแห่งนั้นยังสัมพันธ์อยู่กับลักษณะของบ้านเมืองหรือชุมชนนั้นๆ อีกด้วย ดังจะพบได้ในตำนานพระเจ้าเลียบโลกที่มีการจำแนกลักษณะความสำคัญของพระธาตุเอาไว้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ พระธาตุที่ประดิษฐานเฉพาะพระเกศาธาตุ และอีกลักษณะหนึ่งคือพระธาตุที่ประดิษฐานทั้งพระเกศาธาตุกับพระสรีระธาตุส่วนต่างๆ ซึ่งลักษณะพระธาตุดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับขนาดของชุมชนหรือเมืองอีกด้วย¹⁴

ในตำนานพระเจ้าเลียบโลกนั้นจะพบการสถาปนาพระธาตุเอาไว้ ณ เมืองขนาดใหญ่ ด้วยการประดิษฐานพระเกศาธาตุเอาไว้ก่อนเมื่อขณะที่ยังมีพระชนม์ชีพอยู่ จากนั้นจึงมีพุทธพยากรณ์ถึงการที่จะได้รับพระบรมสารีริกธาตุส่วนต่างๆ มาบรรจุเพิ่มในภายหลังจากการเสด็จเข้าสู่มหาปรินิพพาน ดังปรากฏในตำนานของ พระธาตุดอยตุง พระธาตุจอมกิตติ พระธาตุจอมทอง พระธาตุดอยเขาควาย ในจังหวัดเชียงราย พระธาตุซ่อแฮ พระธาตุจอมแจ้ง จังหวัดแพร่ วัดพระธาตุจอมทอง วัดพระธาตุขิงแกง วัดพระธาตุดอยคำ ในจังหวัดพะเยา และวัดพระธาตุแช่แห้งในจังหวัดน่าน

สำหรับพระเกศาธาตุที่ประดิษฐานอยู่ตามบ้านเมืองต่างๆ มักจะเป็นพระธาตุในระดับท้องถิ่น โดยมีชุมชนรายรอบทำหน้าที่ดูแลรักษาด้วยกำลังศรัทธาที่มีอยู่เป็นพื้นฐานบางแห่งได้มีบทบาทและความสำคัญขึ้นมาตามความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ขยายตัวขึ้น ดังปรากฏในตำนานวัดพระธาตุดอยเวา ในจังหวัดเชียงราย พระธาตุหนองจันทรในจังหวัดแพร่ พระธาตุจอมไคร้และพระธาตุจอมศิลป์ในจังหวัดพะเยา และพระธาตุเขาน้อยในจังหวัดน่าน สำหรับบ้านเมืองที่มีลักษณะพื้นที่และสังคมขนาดเล็กลงมา ชุมชนเหล่านั้นก็อาจมีการกล่าวถึงพระพุทธรูปเจ้ามาประดิษฐานรอยพระพุทธรูปเอาไว้ให้ผู้คนได้สักการะบูชาสืบไป ดังนั้นความสำคัญของพระธาตุเจดีย์บนดอยศักดิ์สิทธิ์ส่วนใหญ่จึงเกี่ยวพันถึงขนาดและระดับของเมืองต่างๆ โดยเฉพาะเมืองที่อยู่บนเส้นทางการเดินทางค้าขายในสมัยรัฐจาริต ดังที่ปรากฏเส้นทางการค้าเชื่อมโยงเมืองต่างๆ ในดินแดนแถบเมืองเชียงราย พะเยา แพร่และน่าน เช่น เส้นทางการเดินทางในพุทธศตวรรษที่ 20 มีการใช้เส้นทางเทิง - เวียงลอ (เมืองจุน) - เมืองปง (พะเยา) - เชียงม่วน (พะเยา) - เมืองสอง หรือสรอง (แพร่) - เมืองแพร่ - เวียงสา/น่าน้อย (น่าน) - เมืองน่าน หรือเส้นทางเทิง - เวียงลอ (เมืองจุน) - เมืองปง - เชียงม่วน - เมืองสองหรือสรอง (แพร่) - เมืองงาว (ลำปาง) - เมืองวังเหนือ (ลำปาง) - เวียงป่าเป้า (เชียงราย) - ดอยสะเก็ด - เชียงใหม่ (หรือจากดอยสะเก็ดสามารถขึ้นไปเชียงราย เชียงแสน ได้เช่นกัน) เป็นต้น โดยตามเส้นทางเหล่านี้จะพบการตั้งพระธาตุเจดีย์ในบริเวณเนินเขาหรือดอยใกล้แม่น้ำสายหลัก เช่น พระธาตุดอยทองในเมืองเชียงราย พระธาตุหนองจันทร ในเขตจังหวัดแพร่ พระธาตุปู่ดู่ ในเมืองลอง จังหวัดแพร่ หรือการตั้งพระธาตุเจดีย์บนดอยหรือเนินเขาในที่ราบเดียวกัน

¹⁴ เสียรชวย อักษรดิษฐ์. (2552). ตำนานพระเจ้าเลียบโลก. หน้า 74.

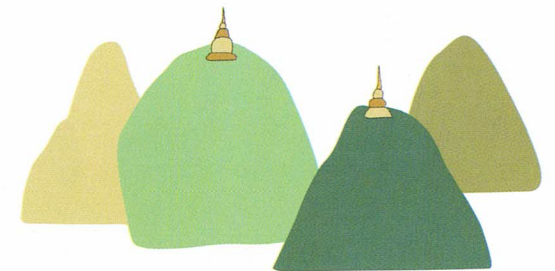
ดังปรากฏให้เห็นในกลุ่มของพระธาตุจอมศีล พระธาตุแจ้ไว้ และพระธาตุคายน้อย ในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่สามารถมองเห็นกันได้จากบนยอดดอยของแต่ละแห่ง ฯลฯ

สำหรับพระเกศาธาตุที่ประดิษฐานอยู่ตามบ้านเมืองต่างๆ มักจะเป็นพระธาตุในระดับท้องถิ่น โดยมีชุมชนรายรอบทำหน้าที่ดูแลรักษาด้วยกำลังศรัทธาที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน บางแห่งได้มีบทบาทและความสำคัญขึ้นมาตามความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ขยายตัวขึ้น ดังปรากฏในตำนานวัดพระธาตุ คอยเว ในจังหวัดเชียงราย พระธาตุหนองจันทร์ในจังหวัดแพร่ พระธาตุจอมไคร้และพระธาตุจอมศีลในจังหวัดพะเยา และพระธาตุเขาน้อยในจังหวัดน่าน สำหรับบ้านเมืองที่มีลักษณะพื้นที่และสังคมขนาดเล็กลงมาชุมชนเหล่านั้นก็อาจมีการกล่าวถึงพระพุทธรูปเจ้ามาประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทเอาไว้ให้ผู้คนได้สักการะบูชาสืบไป ดังนั้นความสำคัญของพระธาตุเจดีย์บนดอยศักดิ์สิทธิ์ ส่วนใหญ่จึงเกี่ยวพันถึงขนาดและระดับของเมืองต่างๆ โดยเฉพาะเมืองที่อยู่บนเส้นทางการเดินทางค้าขายในสมัยรัฐจารีต ดังที่ปรากฏเส้นทางการค้าเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ ในดินแดนแถบเมืองเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน เช่น เส้นทางการเดินทางในพุทธศตวรรษที่ 20 มีการใช้เส้นทางเทิง - เวียงลอ (เมืองจุน) - เมืองปง (พะเยา) - เชียงม่วน (พะเยา) - เมืองสองหรือสรอง (แพร่) - เมืองแพร่ - เวียงสา/น่าน้อย (น่าน) - เมืองน่าน¹⁵ หรือเส้นทางเทิง - เวียงลอ (เมืองจุน) - เมืองปง - เชียงม่วน - เมืองสองหรือสรอง (แพร่) - เมืองงาว (ลำปาง) - เมืองวังเหนือ (ลำปาง) - เวียงป่าเป้า (เชียงราย) - ดอยสะเก็ด - เชียงใหม่ (หรือจากดอยสะเก็ดสามารถขึ้นไปเชียงราย เชียงแสน ได้เช่นกัน) เป็นต้น¹⁶

โดยตามเส้นทางเหล่านี้จะพบการตั้งพระธาตุเจดีย์ในบริเวณเนินเขาหรือดอยใกล้แม่น้ำสายหลัก เช่น พระธาตุคายน้อย ในเมืองเชียงราย พระธาตุหนองจันทร์ ในเขตจังหวัดแพร่ พระธาตุปู่ต้า ในเมืองลอง จังหวัดแพร่ หรือการตั้งพระธาตุเจดีย์บนดอยหรือเนินเขาในที่ราบเดียวกัน ดังปรากฏให้เห็นในกลุ่มของพระธาตุจอมศีล พระธาตุแจ้ไว้ และพระธาตุคายน้อย ในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่สามารถมองเห็นกันได้จากบนยอดดอยของแต่ละแห่ง ฯลฯ

พระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์จึงเปรียบเสมือนหมุดหมายเมืองหรือชุมชนในแต่ละแห่ง อันเป็นสัญลักษณ์ประจำถิ่นที่สามารถสังเกตได้ในระยะไกล ผู้เดินทางทั้งชาวบ้านทั่วไป ผู้แสวงบุญหรือพ่อค้าสามารถรับรู้ได้ว่า ณ ที่แห่งนั้น มีเมืองหรือชุมชนตั้งอยู่ เพราะพระธาตุเจดีย์ย่อมต้องมีชุมชนอุปถัมภ์ หากพระธาตุเจดีย์แห่งใดชำรุดทรุดโทรมหรือรกร้างขาดการดูแลอุปถัมภ์ อาจหมายความว่าสถานะทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้นไม่เอื้อต่อการบำรุงศาสนาหรือที่แห่งนั้นรกร้างขาดผู้คนอยู่อาศัย

จะเห็นได้ว่า พระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่เชียงราย พะเยา แพร่ และน่านนั้นมีความเชื่อมโยงกันในเชิงตำนาน และได้สร้างให้ผู้คนในแต่ละท้องถิ่นได้เชื่อมโยงกันทั้งทางเศรษฐกิจและทางความคิดความเชื่อ ในอีกด้านหนึ่งก็แสดงให้เห็นถึงเส้นทางและเครือข่ายการค้าโบราณของภูมิภาคนี้ที่ตำนานพระธาตุต่างๆ โดยเฉพาะตำนานที่ได้รับอิทธิพลจากตำนานพระเจ้าเลียบโลกเปรียบเสมือนแผนที่นำทางในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และพระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์ เปรียบเสมือนหมุดหมายเมืองหรือชุมชนในแต่ละแห่งด้วย

¹⁵ ขวีสรา ศิริ. (2550). การค้าของอาณาจักรล้านนา ตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 22. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 169.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 170.

พระธาตุและตอศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนสมัยใหม่: การอนุรักษ์ ศรัทธา และการเดินทาง

เมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เกิดการย้ายถิ่นฐานของผู้คนที่อาจจะมาจากหลายสาเหตุแตกต่างกัน บ้างย้ายถิ่นฐานเนื่องจากภัยสงคราม การกวาดต้อนผู้คนบ้างเกิดภัยแล้งในพื้นที่จึงต้องอพยพโยกย้ายไปหาที่ดินทำกินใหม่ หรือไม่ว่าจะสาเหตุใดก็ตาม แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ พระธาตุเจดีย์บนดอยส่วนใหญ่ถูกทิ้งร้าง หรือไม่ได้รับการดูแลรักษาเท่าที่ควร หรือบางแห่งถูกบุกรุกขุดทำลายจนเสียหายไปอย่างมาก

เมื่อการเดินทางไปยังแต่ละพื้นที่ที่มีความสะดวกสบายมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดถนนเชื่อมโยงพื้นที่ต่างๆ ให้เข้ามายังศูนย์กลางการปกครองในแต่ละแห่ง และเชื่อมโยงยังศูนย์กลางของภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ ไม่ว่าจะหวังผลทั้งในด้านการปกครอง หรือด้านเศรษฐกิจก็ตาม การเดินทางที่สามารถสะดวกขึ้นนี้ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของคนในชุมชนไปยังพื้นที่ใหม่ๆ ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อรูปแบบเส้นทางการค้าและการเดินทางในรูปแบบเดิมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางน้ำไปตามชุมชนต่างๆ หรือทางบกแบบวัวต่าง ม้าต่าง หรือคาราวานพ่อค้า กลายมาเป็นการเดินทางและการค้าโดยใช้ การขนส่งทางรถไฟหรือรถยนต์แทน ความเปลี่ยนแปลงทางด้านคมนาคมขนส่งนี้ก่อให้เกิดชุมชนใหม่ตามเส้นทางเหล่านั้น ชุมชนการค้าแบบเดิมจึงถูกลดบทบาท และความสำคัญลงไป ชุมชนสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นกลุ่มคนใหม่ๆ ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เดิม พร้อมทั้งนำแนวคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกลุ่มตนเข้ามาผสานกับความเชื่อเดิมในท้องถิ่น

พระธาตุบนดอยที่ถูกปล่อยให้รกร้างในบางพื้นที่ จึงกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งทั้งในทางความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น จะเห็นได้จากการ “ฟื้น” พระธาตุหลายแห่งในช่วงไม่เกิน 100 ปีที่ผ่านมาดังปรากฏในช่วงทศวรรษ 2470 มีการเดินทางไปบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุเจดีย์ในสถานที่ต่างๆ บริเวณ เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา ฯลฯ ของครูบาศรีวิชัย พระสงฆ์ท้องถิ่นที่ได้รับการนับถือจากชาวบ้าน ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการตั้งวัดหรือสถานปฏิบัติธรรมตามพระธาตุเจดีย์ที่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์เหล่านั้นจึงทำให้พระธาตุบนดอยดังกล่าวกลับมามีบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกครั้ง หากแห่งใดเป็นพระธาตุที่มีความสำคัญคู่บ้านคูเมือง เช่น พระธาตุช่อแฮที่คูเมืองแพร่ หรือพระธาตุแช่แห้งที่คูเมืองน่านย่อมได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูจากเจ้าผู้ครองเมืองตลอดจนผู้ปกครองภาครัฐในท้องถิ่นที่จะต้องมากราบไหว้บูชา หรือเกิดพิธีกรรมต่างๆ อันเป็นประเพณีสำคัญในแต่ละท้องถิ่นที่อยู่ใกล้พระธาตุบนดอย เช่น พิธีแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ พิธีงานบุญไหว้พระธาตุประจำปี พิธีสงฆ์น้ำพระธาตุ เป็นต้น พิธีกรรมเหล่านี้ นอกจากจะเป็นกิจกรรมร่วมกันในท้องถิ่นแล้วยังเป็นการเน้นย้ำถึงความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ของพระธาตุบนดอยในแต่ละแห่งอีกด้วย

การกลับมามีบทบาทอีกครั้งของพระธาตุบนดอยนั้น ไม่เพียงแต่เฉพาะในเรื่องทางศาสนาหรือพิธีกรรมเท่านั้น แต่ได้ส่งผลทางกายภาพให้พื้นที่บนดอยหรือใกล้เคียงนั้นกลายเป็นพื้นที่พิเศษหรือพื้นที่เฉพาะด้วย ทั้งอาจกลายเป็นพื้นที่เขตวัดดังจะเห็นได้ว่าขอบเขตของวัดพระธาตุบนดอยส่วนใหญ่จะมีอาณาเขตครอบคลุมดอยทั้งลูกและมีลักษณะเป็นป่าไม้พื้นถิ่น บางแห่งมีความอุดมสมบูรณ์หนาแน่นซึ่งพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ถูกรุกกล้า หรือ นำไปใช้ประโยชน์ส่วนตน

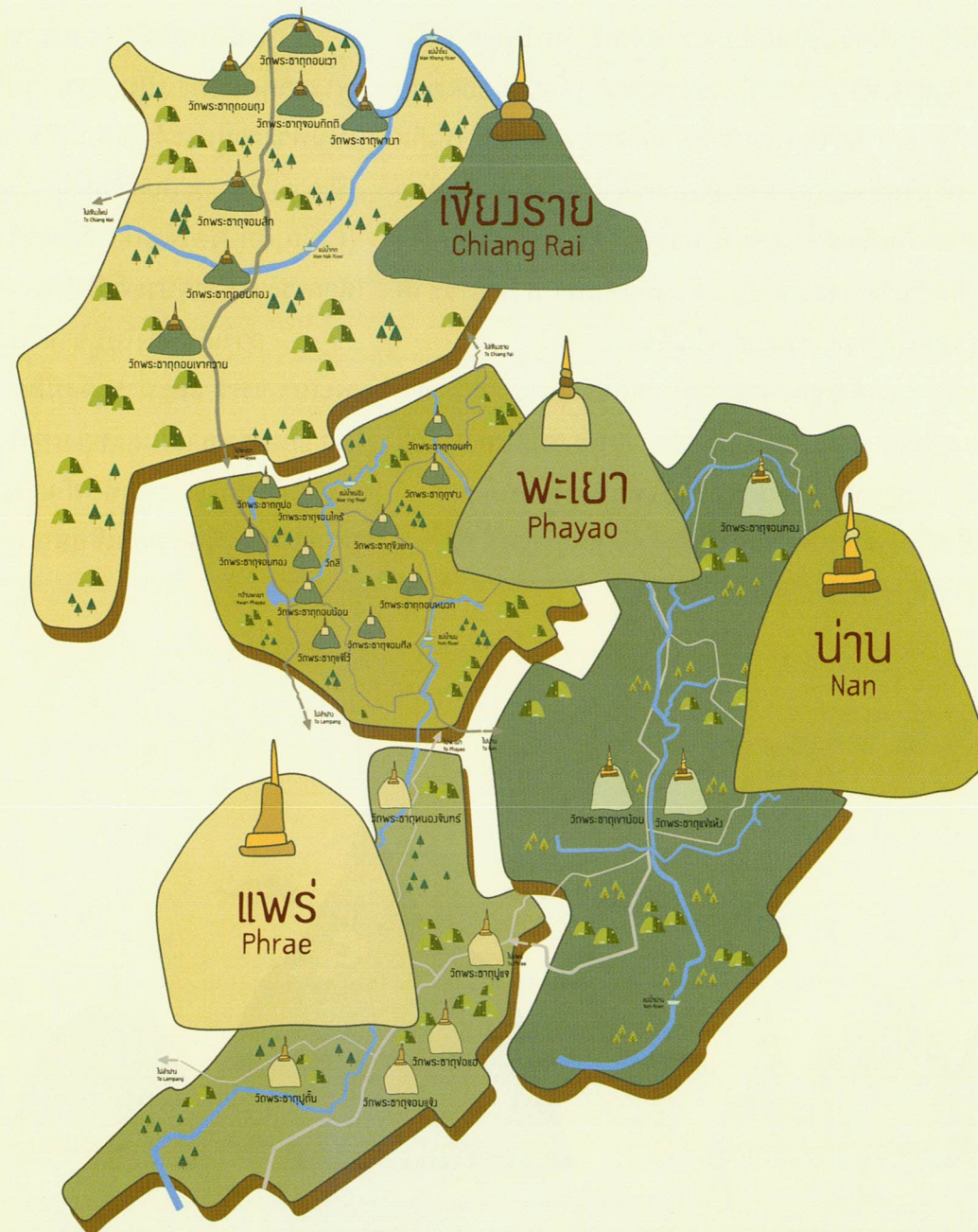
นอกจากจะเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดแล้ว ความคิดกำกับเบื้องหลังคือ การเป็นพื้นที่พิเศษที่อยู่ภายใต้อำนาจ หรือการปกป้องของพระธาตุที่อยู่บนยอดดอย นั้นๆ ซึ่งการไปล่วงละเมิดพื้นที่หรือ อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว อาจก่อให้เกิด โทษหรือทุกข์แก่ผู้กระทำได้ หรือในปัจจุบันที่มีการจัดการพื้นที่ป่าเหล่านั้นด้วย แนวคิดสมัยใหม่ อาทิการจัดให้เป็นพื้นที่สวนสมุนไพรของวัดพระธาตุจอมแจ้ง และสวนรุกขชาติช่อแฮที่อยู่ติดกับวัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่ สวนรุกขชาติ บ้านถ้ำในบริเวณวัดพระธาตุจอมศีล จังหวัดพะเยา เป็นต้น

นอกจากบทบาทและความสำคัญของพระธาตุบนดอยจะกลับมามีผลต่อ วัฒนธรรมในท้องถิ่นแล้วชุมชนหรือเมืองสมัยใหม่ยังเอื้ออำนวยให้การเดินทางไปใน แต่ละพื้นที่ทำได้สะดวกขึ้น เช่น ถนนหนทางที่ดีสามารถเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลได้ ฯลฯ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องพระธาตุประจำปีเกิดโดยเฉพาะทางด้าน ศาสนาภายใต้คตินิยมการเคารพบูชาพระธาตุ

อันเป็นวัฒนธรรมร่วมกันของผู้คนในล้านนาพม่า และล้านช้าง เช่น พระธาตุดอยตุง เป็นพระธาตุประจำปีช้าง (ปีกุน - ทางล้านนา) พระธาตุช่อแฮ เป็นพระธาตุประจำปีเสือ (ปีชวล) พระธาตุแช่แห้งเป็นพระธาตุ ประจำปีกระต่าย (ปีเถาะ) ฯลฯ ระบบความเชื่อ ดังกล่าวได้กลายเป็น การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม (Cultural Network) ที่ส่งผลให้ผู้คนที่ยอมรับ ความเชื่อดังกล่าวออกเดินทางไป สักการะพระธาตุประจำปีเกิดของตน เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตของผู้คน

การเดินทางไปบูชาหรือสักการะพระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่เชิงราย พะเยา แพร่ และน่าน จึงมีความเชื่อมโยงกันทั้งในเชิงตำนานที่ถูกสืบทอดมา อย่างแพร่หลาย และทางเศรษฐกิจสังคมตลอดจนทางความคิดความเชื่อของ คนในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่นร่วมกัน พระธาตุบนดอยศักดิ์สิทธิ์กลับมาทำหน้าที่เป็น หมุดหมายเมือง คอยเชื่อมโยงชุมชนสมัยใหม่ในแต่ละแห่ง ให้เชื่อมเข้าหากันได้

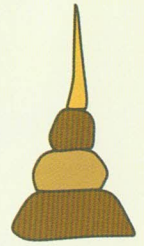

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์

เชียงใหม่ Chiang Rai

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ 7 แห่ง

- วัดพระธาตุดอยสูง
- วัดพระธาตุดอยเวา
- วัดพระธาตุดอยทอง
- วัดพระธาตุผาเงา
- วัดพระธาตุจอมกิตติ
- วัดพระธาตุจอมสัถ
- วัดพระธาตุดอยเขาควาย

วัดพระธาตุทอง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลหนองไคร้ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงราย

ย้อนดูพื้นฐาน

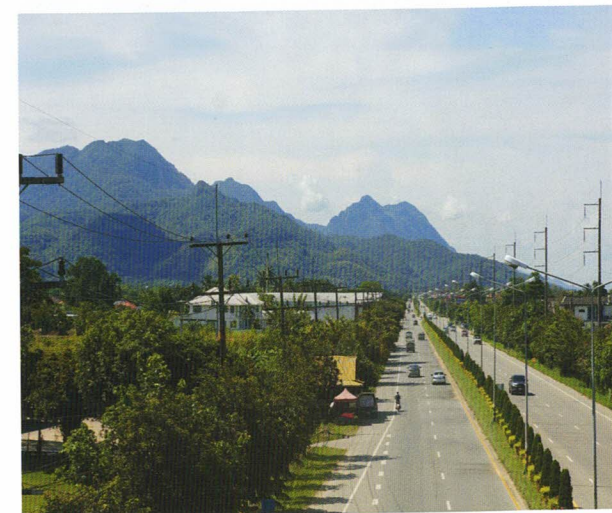
ดอยตุง เป็นเขาลูกหนึ่งอยู่ในกลุ่มดอยสามเเล้า เรียกกันมาแต่โบราณว่า ดอยปู่เจ้า ดอยย่าเจ้า (ย่าเฒ่า) และดอยทา และมีชื่อเรียก อีกว่า ดอยเกตุบรรพต ดอยดินแดงและดอยตายสะ ปัจจุบันเรียกรวมๆ กันว่า ดอยตุงมีภูมิประเทศ เป็นทิวเขาสลับซับซ้อน มีบริเวณชายแดนติดต่อกับสหภาพพม่าอากาศเย็น และหนาวจัดมากในฤดูหนาว หากเดินทางตาม ถนนทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) มุ่งสู่ อำเภอแม่สายเมื่อถึงช่วงระหว่างอำเภอแม่จัน และ อำเภอแม่สายทางซ้ายมือด้านตะวันตก จะมองเห็น ทิวเขายาวเหยียดขึ้นไปสู่อำเภอแม่สาย เมื่อถึงระยะทาง อันสมควร สภาพของทิวเขาแห่งนี้จะมีลักษณะคล้าย ผู้หญิงนอนอยู่โดยเหยียดศีรษะไปทางอำเภอแม่สายและ เมื่อเดินทางต่อไปพอสมควร ภาพนางนอนตรง ศีรษะก็จะแปรเป็นดอย 3 ลูก เรียกกันตั้งแต่ได้สู่เหนือ เรียกกันว่า ดอยสามเเล้า นั่นเอง

ในช่วงปีพ.ศ. 2531-2533 คณะรัฐมนตรี ในช่วงเวลาดังกล่าวได้ร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และภาคเอกชนดำเนินงานโครงการพัฒนาดอยตุง จังหวัดเชียงรายขึ้น และมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เข้ามามีส่วนในโครงการพัฒนาดอยตุงจนถึงปัจจุบัน

“วัดพระธาตุดอยตุง” ตั้งอยู่บนยอดเขาห่างจาก พระตำหนักดอยตุงสวนแม่ฟ้าหลวง ประมาณ 7.6 กิโลเมตร บริเวณยอดเขาดอยตุง จะเป็นที่ตั้ง ของพระธาตุดอยตุง ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระสถูปเจดีย์ ส่วนพื้นที่เขตสังฆาวาส จะอยู่ที่วัดพระธาตุน้อยดอยตุง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณก่อนถึงพระธาตุดอยตุงเล็กน้อย

“วัดพระธาตุดอยตุง” เหมาะสำหรับการมาสักการะ ท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล ตั้งอยู่บนเนินเขาสูงมีความลาดชัน เป็นระยะๆ สภาพถนนและการเดินทางสะดวก มีลานบนวัดสามารถนำรถยนต์ส่วนตัวขึ้นไปจอดได้ แต่ในช่วงฤดูฝนควรเดินทางด้วยความระมัดระวัง ในการขึ้นและลงโดยเฉพาะผู้ที่ใช้จักรยานยนต์หรือ ผู้ไม่ชำนาญทาง หากไม่มั่นใจสามารถใช้บริการ รถรับจ้างได้

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าพระธาตุดอยตุงนั้นสร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง เนื่องจากตัวพระธาตุทรวดโถมและพังทลายลงมานานนับหลายปี และอยู่บนดอยสูงแวดล้อมด้วยป่ารกครึ้มแต่จากหลักฐานทางโบราณคดีสันนิษฐานได้ว่าน่าจะสร้างขึ้นในสมัยล้านนาราวพุทธศตวรรษที่ 21 เนื่องจากรูปแบบขององค์เจดีย์ที่เป็นทรงระฆังแบบล้านนาที่ปรากฏมากในช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2470 องค์พระธาตุทรวดโถมมาก ครูบาเจ้าศรีวิชัยกับประชาชนชาวเมืองเชียงรายได้บูรณะขึ้นใหม่โดยสร้างเป็นเจดีย์องค์ระฆังขนาดเล็กสององค์บนฐานแปดเหลี่ยมตามศิลปะแบบล้านนา จากนั้นในปีพ.ศ. 2515 - 2516 กระทรวงมหาดไทยได้สร้างเจดีย์ครอบพระเจดีย์เดิมไว้ โดยมีอาจารย์จิตร บัวบุศย์ เป็นผู้ออกแบบ มีลักษณะเป็นทรงปราสาท มีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ด้านประดับกระเบื้องสีทองทั้งองค์ สูงประมาณ 5 เมตร บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุม แต่ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2549 - 2551 ได้รื้อพระธาตุที่ครอบเผยให้เห็นองค์เจดีย์สถาปัตยกรรมตามแบบที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้บูรณะไว้ จึงต้อง “ย้อนรูปแบบ” ขององค์เจดีย์พระธาตุเพื่อความหมายทางสถาปัตยกรรมของล้านนาตลอดจนการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบวัดและการเก็บรักษาโบราณวัตถุมีค่าและสร้างเป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อการศึกษาและเรียนรู้

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ตามตำนานพระธาตุดอยตุงเมืองเชียงใหม่ ประมวลกับเรื่องราวที่ปรากฏในตำนานสิงหนวัติได้กล่าวถึงพระธาตุดอยตุงว่าสร้างกันมาแต่โบราณกาลเพื่อเป็นที่บรรจุพระธาตุรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้าข้างซ้าย) ของพระพุทธเจ้า เนื่องจากในช่วงที่พระพุทธเจ้า (องค์ปัจจุบัน) ยังทรงพระชนมายุอยู่ ได้เคยเสด็จมายังที่ราบเชียงใหม่และได้ประทับบนดอยแห่งหนึ่งแล้วตรัสทำนายว่า เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วพระมหากัสสปะพระอรหันตสาวกจะนำพระธาตุรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้าข้างซ้าย) มาสถาปนาไว้ ณ ที่นั้น

จากตำนานดังกล่าว จึงเชื่อกันว่าเป็นหลักฐานแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาประดิษฐานในล้านนาตามตำนานกล่าวถึงเมื่อแรกสร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้นมีการทำธงตะขาบหรือภาษาพื้นถิ่นล้านนา เรียกว่า ดุงยาว 7 พันวา กว้าง 5 ร้อยวา ผูกไว้กับเสาตุงสูง 8 พันวา ปักไว้บนยอดดอยคู่กับพระธาตุ ธงหรือตุงดังกล่าวได้ทอดร่มเงาปกคลุมบ้านเมืองที่ตั้งอยู่บนที่ราบเชียงใหม่ให้มีความร่มเย็น ยอดเขานั้นเป็นที่ตั้งองค์พระธาตุจึงได้รับการเรียกสืบต่อกันมาว่า “ดอยตุง”

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- พระธาตุเจดีย์ดอยตุง เป็นโบราณสถานที่สำคัญ ได้รับการปฏิสังขรณ์หลายครั้งปัจจุบันมีรูปแบบเป็นเจดีย์องค์ระฆังขนาดเล็กสององค์บนฐานแปดเหลี่ยมตามรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้บูรณะไว้ในช่วงทศวรรษ 2470 โดยเปิดให้นมัสการได้ตั้งแต่เวลา 8.00 - 16.30 น.

- หลุมตุงบริเวณที่ปรากฏการกล่าวถึงการตั้งตุง (ธง) ในตำนานการสร้างพระธาตุลักษณะเป็นหลุม (รู) บนหินปูนธรรมชาติซึ่งปรากฏอยู่บนระดับพื้นผิวดินในบริเวณไม่ไกลจากตำแหน่งที่ตั้งองค์พระธาตุดอยตุง

- ประเพณีสงกรานต์น้ำไหลสาธุธาตุ จะมีขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันขึ้น 14 - 15 ค่ำ เดือน 4 (วันเพ็ญ เดือน 6 เหนือ) ซึ่งมักจะตรงกับช่วงเดือนมีนาคมตามปฏิทินสากล โดยจะมีศรัทธาประชาชนหลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น พุทธศาสนิกชนจากท่าซึ้งเล็ก จนถึงเชียงตุงพม่าตลอดจนถึงพุทธศาสนิกชนจากประเทศลาวก็มานมัสการกราบไหว้บูชาพระธาตุเช่นกัน การขึ้นไปกราบไหว้พระธาตุดอยตุงนั้น นอกจากจะขบขันยานพาหนะแล้วประชาชนส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีเดินเท้าขึ้นไปสักการะพระธาตุโดยจะเริ่มในตอนเย็นหรือค่ำของวันขึ้น 14 ค่ำ จากวัดศาลาเชิงดอยขึ้นไปวัดพระธาตุดอยตุงใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 - 7 ชั่วโมง แล้วนอนบนดอย 1 คืน ในวันขึ้น 15 ค่ำจะมีพิธีทำบุญใส่บาตรสงกรานต์น้ำพระธาตุ และพิธีทางศาสนาต่าง ๆ นอกจากนี้ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสจะร่วมกันบูรณะ ซ่อมแซมองค์พระธาตุ และพัฒนาบริเวณรอบๆ องค์พระธาตุ จากนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ จะพากันเดินทางกลับ

- การบูชาพระธาตุประจำปีเกิดซึ่งพระธาตุดอยตุงถูกกำหนดให้เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของคนที่เกิดปีไฉ่หรือปีกุนตามความเชื่อที่ว่าคนเกิดปีใดจะต้องไปสักการบูชาพระธาตุที่นั่นจึงจะเป็นสิริมงคลแก่ตนให้มีอายุยืนมีบุญอันสูงส่งมาก

วัดพระธาตุดอยงทอง
วัดพระธาตุดอยงทอง อำเภอเมืองงทอง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลเอื้อง อำเภอเมืองงทอง จังหวัดงทอง

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดพระธาตุดอยจอมทอง” แห่งนี้ตั้งอยู่ที่ชุมชนดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สังกัดสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดนั้นมีเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน 4 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือ ประมาณ 1 เส้น 17 วา จดที่ดินราชพัสดุ ทิศใต้ประมาณ 1 เส้น 17 วา จดที่ดินราชพัสดุทิศตะวันออก ประมาณ 1 เส้น 15 วา จดถนนวินิจัยกุล อาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร กุฏิ ปูชนียวัตถุประกอบไปด้วยเจดีย์และพระประธาน

บริเวณด้านข้างของวัดเป็นที่ตั้งของเสาสะดือเมืองเชียงราย และบริเวณเชิงบันไดทางขึ้นไปสู่เสาสะดือเมืองด้านขวามือ มีสิ่งก่อสร้างขนาดย่อมตั้งอยู่ เรียกว่า “กรุวัฒนธรรมเชียงราย” ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2544 เพื่อเก็บร่องรอยและหลักฐานทางวัฒนธรรมร่วมสมัยปัจจุบัน ซึ่งกรุวัฒนธรรมเชียงรายนี้จะทำการขุดขึ้นมาอีกครั้งเมื่อมีอายุครบ 100 ปี หรือในวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2544 นอกจากนี้แล้ว วัดพระธาตุดอยจอมทองยังถูกยกให้เป็นหนึ่งในพระธาตุ 9 จอม ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าพระธาตุดอยตุงนั้นสร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง แต่สันนิษฐานได้ว่ามีการบูรณะซ่อมแซมองค์เจดีย์พระธาตุอยู่เป็นระยะๆ เนื่องจากเป็นวัดที่อยู่ใกล้เมืองเชียงราย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นชัดเจน เกิดขึ้นในช่วงหลัง ดังจะเห็นได้จากปี พ.ศ. 2530 มีการสร้างเสาสวดเมือง 108 หลัก เพื่อเฉลิมฉลองการสร้างเมืองเชียงรายครบ 725 ปี และเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในวโรกาสมหามงคลพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ครบห้ารอบ (60 พรรษา) โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และรัฐบาลเยอรมนี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จมาเจิมเสาสวดเมืองนี้ เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2531 และในปี พ.ศ. 2557 - 2558 ได้มีการบูรณะสร้างวิหารของวัดขึ้นมาใหม่

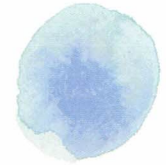
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่าเป็นวัดที่เป็นมงคลนามและเป็นวัดเก่าแก่ โดยอิงตามหนังสือพงศาวดารโยนกของพระยาประชากรจักรว่า เมื่อพุทธศตวรรษแล้ว 956 พระเจ้าพระยาเจ้ารูปหนึ่งนามพระพุทธโฆษา เป็นชาวโกศล เมืองสุธรรมวดี (สะเทิม) ในรามัญประเทศได้เดินทางไปยังเมืองลังกาและได้อัญเชิญคัมภีร์พระไตรปิฎกกลับมาและเข้ามาสู่โยนกนครไชยบุรีศรีเชียงใหม่ ในวันจันทร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 6 ปีชวด มหาศักราชได้ 335 (พ.ศ. 1483) นำพระบรมสารีริกธาตุ 3 ขนาด รวม 16 องค์ ถวายแก่พระเจ้าฟ้างคราช เจ้าเมืองโยนกนาคนพันธ์ พระองค์ได้แบ่งเป็นพระธาตุขนาดใหญ่หนึ่งขนาดกลางสองรวมสามองค์ และนำไปประดิษฐาน ณ พระบรมธาตุเจดีย์ได้แก่ พระธาตุดอยตุง พระธาตุจอมกิตติ และพระธาตุดอยจอมทองแห่งนี้เพื่อเป็นมงคลนามของเมือง

ด้านตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ก็ได้ระบุว่า พญามังรายทรงเสด็จตามช้างมาทางทิศตะวันออกแล้วเห็นชัยภูมิเหมาะแก่การสร้างเมืองริมฝั่งแม่น้ำกกจึงสร้างเป็นเวียงล้อมรอบดอยจอมทองไว้ในปี พ.ศ. 1805

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- พระธาตุดอยทอง
- เสาสะดือเมืองเชียงใหม่ 108 หลัก
- กรูวัฒนธรรมเชียงใหม่

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

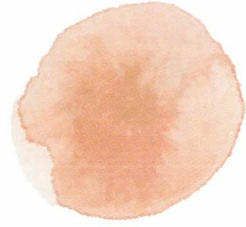
- ประเพณีการสงฆ์พระธาตุในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ได้ (เดือน 5 เหนือ)

วัดพระธาตุจอมกิตติ

สถานที่ตั้ง :
ขอดดองน้อย ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุจอมกิตติ” ถือว่าเป็นปูชนียสถานที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองเชียงใหม่และถูกจัดให้เป็น 1 ในกลุ่มพระธาตุ 9 จอม ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย โดยองค์ประกอบของเจดีย์พระธาตุจอมกิตตินั้นสามารถกล่าวได้อย่างโดยรวม ดังนี้

- ส่วนฐาน ฐานชั้นล่าง ประกอบไปด้วยลานประทักษิณ มีกำแพงแก้วล้อมรอบ มีประตูทางเข้าเจาะเป็นช่องทั้ง 4 ด้าน ต่อด้วยฐานบัว ถัดขึ้นไปจึงเป็นชุดฐานบัวคว่ำ - บัวหงาย ยกเก็จ พบสองลักษณะ คือชุดฐานบัวลูกแก้วอกไก่กับชุดฐานบัวซ้อนกันสองฐาน

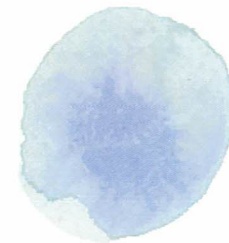
- ส่วนเรือนธาตุเรือนธาตุสี่เหลี่ยมออกเก็จเพื่อรับซุ้มมีจระนำซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปประดับทั้งสี่ด้าน

- ส่วนยอด ประกอบด้วยชั้นหลังคา เป็นชั้นเอนลาดอยู่ในผังสเปกสองเหลี่ยม ประดับเหนือเรือนธาตุหนึ่งชั้นรองรับชุดฐานบัวสามฐานที่เป็นชุดฐานบัวรองรับองค์ระฆังประกอบด้วยฐานบัวคว่ำ - บัวหงายในผังสเปกสองเหลี่ยม ซ้อนกันสามฐานรองรับองค์ระฆังองค์ระฆังและส่วนยอด เป็นองค์ระฆังกลม มีบัลลังก์รองรับปล้องไฉนซึ่งทำเป็นมาลัยเถาปลียอดและฉัตรตามลำดับ

ลักษณะสำคัญของโครงสร้างเจดีย์ยังคงแสดงถึงรูปแบบของเจดีย์ในยุคทองของล้านนาไว้เป็นอย่างดีแต่มีส่วนที่เพิ่มขึ้นมาคือ รูปทรงของเจดีย์มีขนาดสูงและเพรียวขึ้น เจดีย์รูปแบบนี้น่าจะเป็นที่นิยมอย่างมากในศิลปะล้านนาเพราะพบว่าการสร้างอย่างแพร่หลายมาก ทว่าอาณาจักรล้านนา รวมทั้งให้อิทธิพลไปยังศิลปะล้านช้างอีกด้วยและยังมีการสร้างสืบต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ในบริเวณเชิงดอยพระธาตุมีการสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่คือ พระพุทธรูปองค์หลวงหรือหลวงพ่อกุญชรองค์โยนกมิ่งมงคลเชียงใหม่ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในบริเวณบ่อน้ำทิพย์สร้างขึ้นแทนพระเจ้าล้านตื้อที่เชื่อว่าจมอยู่ในแม่น้ำโขงรวมทั้งปราสาทหลังเก่าที่เป็นสำนักสงฆ์ก็ยังคงอยู่ที่เชิงดอยเช่นกัน

“วัดพระธาตุจอมกิตติ” เหมาะสำหรับการมาสักการะและท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล โดยตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ยๆ ไม่ลาดชัน สภาพถนนและการเดินทางสะดวกมีลานบนวัดสามารถนำรถยนต์ส่วนตัวขึ้นไปจอดด้านบนได้

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ปัจจุบันพระธาตุจอมกิตติตั้งอยู่บนดอยน้อยหรือดอยจอมกิตติ นอกเมืองเชียงใหม่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ อยู่ในบริเวณวัดพระธาตุจอมกิตติ ซึ่งวัดนี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500 โดยมีเรื่องราวประวัติพระธาตุจอมกิตติมีกล่าวไว้ในเอกสาร 2 ประเด็น คือ

1. เมื่อ พ.ศ. 1483 พระเจ้าฟ้างคราชและพรหมกุมารราชโอรส ได้โปรดเกล้าฯให้สร้างพระธาตุขึ้นบนดอยน้อย สูง 6 วา 2 คอก กว้าง 2 วา โดยบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน

2. เมื่อจุลศักราช 849 หรือ พ.ศ. 2030 พระเจ้าสุวรินคาล้าน เจ้าเมืองเชียงใหม่ได้โปรดให้หมื่นเชียงสงบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุจอมกิตติ โดยการสร้างพระเจดีย์ครอบองค์เดิมที่เหลือเพียงซากอิฐ ซึ่งตรงกับสมัยพระยอดเชียงราย

กล่าวได้ว่าพระธาตุจอมกิตติ อาจเป็นวัดที่มีมาแต่สมัยของหมื่นเชียงสงแต่คงมีการซ่อมแซมหลายยุคหลายสมัยจากรูปแบบของเจดีย์ โดยเฉพาะส่วนรองรับองค์ระฆังเป็นสิบสองเหลี่ยม น่าจะเป็นช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 22

ในปี พ.ศ. 2500 พระครูสังวรสมาธิวัตร แห่งสำนักวิปัสสนา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นชาวเชียงใหม่ได้จัดตั้งสำนักสงฆ์ขึ้นมาที่เชิงดอยพระธาตุจอมกิตติและได้ย้ายขึ้นไปสร้างวัดอยู่บนเชิงพระธาตุ ในภายหลังจึงได้มีการสร้างบันไดขึ้น

สร้างอุโบสถที่หันหน้าสู่แม่น้ำโขง สร้างซุ้มประตูโขงโยนก 4 ซุ้มประตูประจำ 4 ทิศ

จากนั้นเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดาและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์มาทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวันมาฆบูชาและยกฉัตรพระธาตุจอมกิตติ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ณ มณฑลพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิม และทรงปิดทองฉัตรสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ทรงปิดทองฉัตรแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยกฉัตรขึ้นประดิษฐานเหนือพระธาตุ จากนั้นทรงพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรและลูกเสือชาวบ้านที่ได้มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในบริเวณนั้น

ต่อมาเกิดแผ่นดินไหววัดขนาดได้ 5.8 ริคเตอร์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2550 ส่งผลให้ยอดฉัตรพระธาตุจอมกิตติหักโค่นลงมาได้รับความเสียหายทางวัดจึงนำไปเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑ์เชียงใหม่ 9 ชนิด ได้สูญหายไป 2 อย่างจากนั้นสำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากรได้ซ่อมแซมฉัตรจากของเดิมให้มีความสมบูรณ์และแข็งแรงมากขึ้น ส่วนยอดฉัตรที่อัญมณี

หลุดหายไป 2 ชนิดนั้น ได้มีประชาชนบริจาคโกเมนและนิลประดับไว้ครบทั้ง 9 ชนิดแล้ว โดยในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระธาตุจอมกิตติ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ทรงประกอบพิธียกฉัตรประดับยอดพระธาตุกลับคืนดังเดิม

พระธาตุเจดีย์จอมกิตตินี้ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะตามแบบสภาพรูปทรงเดิม และขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานอีกเช่นกัน

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุจอมกิตติ
- บ่อน้ำทิพย์
- พระพุทธรูปองค์หลวง หรือ องค์พระเจ้าล้านตื้อ
- วัดสวนสนุก (โบราณสถาน มีเจดีย์ทรงปราสาท 2 องค์)
- วัดจอมแจ้ง (อยู่ในบริเวณเดียวกับวัดพระธาตุจอมกิตติ)

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์พระธาตุจอมกิตติ
โดยกำหนดประกอบพิธีในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5
(วันเพ็ญ เดือน 7 เหนือ) ของทุกปี

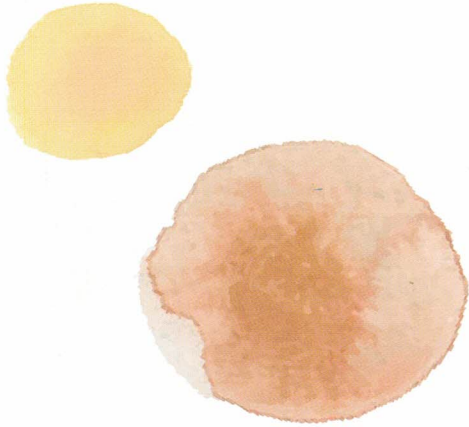

วัดพระธาตุทองทิพย์

สถานที่ตั้ง :
ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดดอยเขาควาย” สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย
อาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร หอสวดมนต์
ศาลาการเปรียญและกุฏิสงฆ์ ปุชนิยวัตถุประกอบด้วย
เจดีย์

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

จากข้อมูลนั้นไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่า
“พระธาตุดอยเขาควาย” สร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็น
ผู้สร้าง แต่พระธาตุแห่งนี้จะได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์
หลายครั้ง อาทิ การสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์
โดยครูปาคำหล้าสังวโร กับครูปาอินตา สุทันโต
ในปี พ.ศ. 2500 และ 2510 ด้านการบริหารและ
การปกครอง ภายในวัดนั้นมีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม
คือ ครูปาคำหล้า สังวโร (พ.ศ. 2500 - 2507)
ต่อมาคือ พระเล็ก ยโสธรโร (พ.ศ. 2508 - 2517)
พระหน่อ สุตาโคโม (พ.ศ. 2518 - 2523) และ
พระอธิการสนอง สมโน (พ.ศ. 2524 - ปัจจุบัน)

ในปี พ.ศ. 2545 เทศบาลเมืองเชียงราย
ได้เสนอโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์
ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย โดยขอเงินอุดหนุน
จากกระทรวงมหาดไทย มาดำเนินการก่อสร้าง
อาคารชมวิวแบบมิดาตฟ้า ขนาดกว้าง 4 เมตร
ยาว 21 เมตร จำนวน 1 หลังพร้อมสร้างลาน
เอนกประสงค์ ทางเดินปูหินกาบสลับทรายล้าง
พื้นที่ 100 ตารางเมตร พร้อมปลูกดอกไม้และ
ไม้ประดับในบริเวณดังกล่าว ต่อมาปี พ.ศ. 2546
เทศบาลเมืองเชียงราย ได้เสนอโครงการขอเงินอุดหนุน
จากกระทรวงมหาดไทยเพิ่มเติม เพื่อทำการติดตั้ง
โคมไฟฟ้าส่องสว่าง ปรับปรุงระบบน้ำประปา
สร้างลานจอดรถ ทำป้ายและนำสถานที่ท่องเที่ยว
และป้ายบอกทาง

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ตำนานของแมงสีหูห้ำตานัน เป็นตำนานที่เล่าขานสืบต่อกันมา และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัดพระธาตุดอยเขาควายแก้วของจังหวัดเชียงราย โดยมีเรื่องเล่าว่าในอดีตกาล ประมาณ 1,000 กว่าปีมาแล้ว มีเมืองหนึ่งที่ชื่อว่า นครพันธุมดี และมีพระเจ้าพันธุมดีราช ปกครองอย่างร่มเย็นเป็นสุข และพระเจ้าพันธุมดีราชนั้นมีพระมเหสีเจ็ดพระองค์ในเมืองนี้ มีครอบครัวยากจนอยู่ มีลูกชายชื่ออ้ายทุกคตะ กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุ 4 ขวบ ต่อมาพ่อได้เสียชีวิตและสั่งเสียว่า ให้ฝังศพพ่อไว้ที่ป่า จนกว่าหวัะโหลกของพ่อจะหลุด แล้วนำมาไหว้สักการะบูชาที่บ้าน เมื่ออายุ 17 ปี ก็ให้ลากหวัะขึ้นดอยทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมือง ถ้าหวัะติดตรงไหน ก็ให้ฝังแล้วทำบ่วงแร้วดักจับสัตว์ตรงนั้น ถ้าสัตว์ตัวใดมาติดบ่วงแร้ว ให้จับมาเลี้ยงไว้ เมื่อถึงเวลาปรากฏว่ามีสัตว์ประหลาดมาติดบ่วงแร้ว ลักษณะตัวดำดำอ้วนเหมือนหมี ขนยาวสีดำ มีหู 4 หู มีตา 5 ตา จึงเป็นชื่อเรียกของ แมงสีหูห้ำตา นั่นเอง

อ้ายทุกคตะได้จับแมงสีหูห้ำตามาเลี้ยง บังเอิญพบว่าแมงสีหูห้ำตากินถ่านไฟแดงแล้วถ่ายออกมาเป็นทองคำ ทำให้อ้ายทุกคตะมีทองอยู่มากมาย จนต้องเอาฝังไว้ในสวน ต่อมาได้สมรสกับพระสีมามีธิดาของท้าวพันธุมดีราช ตามเงื่อนไขต้องเอารางน้ำฝนทองคำจากบ้านไปถึงปราสาทได้ เมื่อท้าวพันธุมดีราชมีความประสงค์ที่จะเลี้ยงแมงสีหูห้ำตาจึงพาอ้ายทุกคตะไปจับ แต่แมงดังกล่าวได้หนีท้าวพันธุมดีราช จนหลบไปในถ้ำแห่งหนึ่ง ท้าวพันธุมดีราชตามเข้าไปในถ้ำนั้น และถูกหินปิดทับไว้ ด้วยเกรงว่าตนนั้นจะต้องตาย จึงร้องขอให้พระมเหสีทั้ง 7 พระองค์ ช่วยเปิดอวัยวะเพศให้ตนดูก่อนตาย มีเพียงแต่พระมเหสีคนที่ 7 เท่านั้นที่ยอมเปิดให้ดู ปรากฏว่ามีเสียงหวัะเราะออกมาจากถ้ำและถ้ำเปิดออกทำให้ท้าวพันธุมดีราชสามารถออกมาจากถ้ำได้แล้วเดินทางกลับเมืองพร้อมกัน

ต่อมาเจ้าพันธุมดีราชได้สละราชสมบัติให้กับอ้ายทุกคตะ และได้นามใหม่ว่า "พระยาธรรมมิกะราช" จากนั้นมีพระสงฆ์มาเผยแพร่พระพุทธศาสนา แล้วนำพระบรมพุทธรูปสาโรกธาตุนี้วก้อยข้างซ้ายของพระพุทธเจ้ามาถวาย ในฐานะที่เป็นเจ้าเมืองพระยาธรรมมิกะราชจึงโปรดให้สร้างวัดวาอารามต่างๆ เพิ่มขึ้น และได้สร้างวัดดอยเขาควายแก้ว โดยนำเอาพระบรมพุทธรูปสาโรกธาตุนี้วก้อยข้างซ้ายของพระพุทธเจ้าบรรจุใส่ไว้ในเจดีย์ของวัดดอยเขาควายแก้วอีกด้วย

ด้านที่มาของชื่อ “ดอยเขาควายแก้ว” หรือ “ดอยเขาควาย” ในปัจจุบัน ได้มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ปางก่อนได้มีควายสองแม่ลูกได้อาศัยหากินอยู่ตามป่าตามหนองน้ำใกล้ๆ กับดอยลูกนี้ กับฝูงควายฝูงหนึ่ง ควายผู้เป็นลูกนั้นเป็นควายพระโพธิสัตว์ มีเขาเป็นแก้ว ครั้นเวลาล่วงเลยมานาน ได้มีสองตายายไปทำไร่ทำสวนบริเวณดอยลูกนั้น แล้วได้ไปพบเขาควายแก้ว ดอยลูกนั้นจึงได้มีชื่อว่า “ดอยเขาควายแก้ว” ตั้งแต่นั้นมานานหลายร้อยปี หลังจากนั้นก็มีชาวบ้านสองคนแม่ลูกอาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสองมีควายตัวเมียอยู่หนึ่งตัว และควายตัวนี้ได้ออกลูกอีก 1 ตัว ทั้งสองแม่ลูกได้เลี้ยงควายทั้งสองตัวในหนองน้ำข้างล่างดอยทางทิศใต้ของเมืองพันทนุคร เขาของลูกควายยาวขึ้นมากก่อนที่มันจะตาย เวลาผ่านไป ชาวนาคนหนึ่งพบกะโหลก และเขาของควายฝังอยู่ในทรายบังเกิดประทับใจในความยาวของมัน เขาจึงขุดเขาของมันแล้วพบว่ามันเป็นแก้ว เขาควายได้นำโซ่มาให้และชาวนาคนนี้ก็กลายเป็นคนที่ร่ำรวย

นอกจากนี้แล้ว ยังมีตำนานที่ได้กล่าวถึงพุทธทำนายไว้ด้วย กล่าวคือครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาลในปีที่ยี่สิบห้า พระพุทธเจ้าได้พาพระอรหันต์สาวกเสด็จมาโปรดสัตว์แถวล้านนาทางเหนือตอนบนของประเทศไทย เสด็จมาถึงดอยลูกหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองเชียงราย แล้วทรงทำนายไว้ว่าบ้านเมืองนี้ต่อไปจะเจริญมั่นคงสมบูรณ์ ครั้นพระองค์เสด็จประพินิพานให้เอากระดูกนี้ไว้ก้อยของพระองค์มาประดิษฐานบนดอยลูกนี้ให้เป็นที่กราบสักการะบูชาของคนทั่วไป

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุดอยเชาว์
- รูปปั้นแมง 4 หู 5 ตา
- รูปปั้นควายเผือกแก้วเขาแสง
- ทิวทัศน์ภาพเมืองเชียงราย และแม่น้ำกก

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา (เดือน 8 เป็ง หรือ 15 ค่ำ เดือน 8 เหนือ)

วัดพระธาตุดองเจด

สถานที่ตั้ง :
ตำบลเอื้องพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดพระธาตุดอยเวา” ตั้งอยู่บนยอดเขาเล็กๆ ห่างจากชายแดนไทยพม่าประมาณ 500 เมตร นอกจากจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแม่สายอีกด้วย ผู้ที่มาเที่ยวชายแดนแม่สาย - ทำซี้เหล็ก มักจะขึ้นไปกราบนมัสการองค์พระธาตุดอยเวาด้วยเช่นกัน

ประวัติความเป็นมา

ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง และสร้างตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่ปรากฏพบพระเจดีย์ขำรูด บริเวณบนยอดดอยใกล้กับแม่น้ำสาย และปรากฏร่องรอยของการบูรณะหลายครั้งจนครั้งสุดท้ายก่อนที่จะบูรณะเหลืออิฐก่อพระเจดีย์เพียงฐานชั้นล่างสูงพื้นดินประมาณ 2 เมตร และถูกขุดเป็นโพรง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2493 นายบุญยืน ศรีสมุทร คหบดีอำเภอแม่สาย ร่วมกับพระครูบาดวงแสง รัตนมณี ภิกษุชาวไทยลื้อจากเมืองหลวงเขตสิบสองปันนา ประเทศจีน พร้อมด้วยข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ได้ร่วมกันบูรณะพระเจดีย์ และจัดสร้างขึ้นตามแบบของกรมศิลปากร ซึ่งก่อนจะมีการบูรณะได้มีการค้นพบพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานในผอบซ้อนกัน 5 ชั้น ผอบมีขนาดใหญ่เท่าไข่เป็ด จึงได้นำไปบรรจุไว้ใต้ฐานพระเจดีย์ตามเดิม คณะศรัทธาทั้งหลายได้ร่วมกันวางศิลาฤกษ์สร้างพระเจดีย์เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2494 และทำการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498

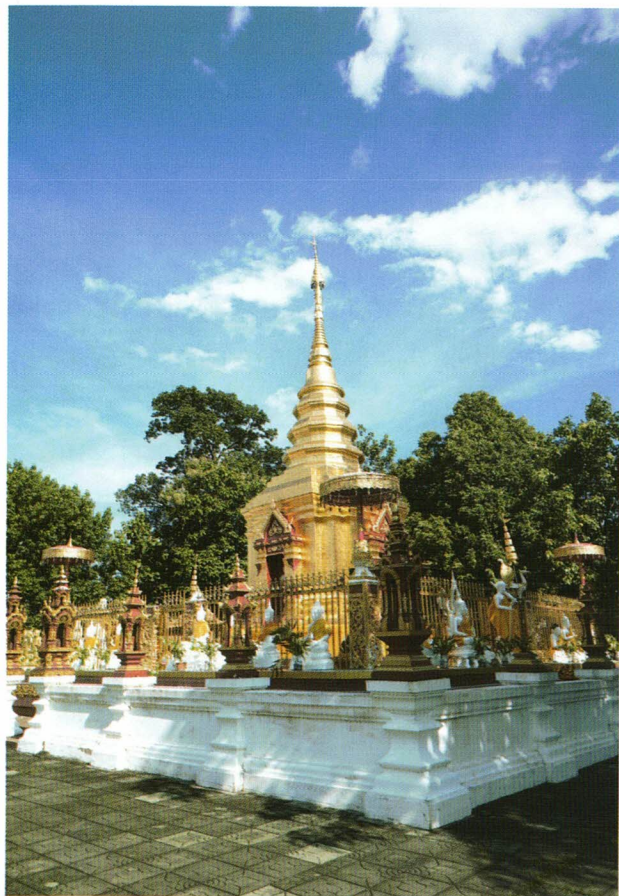
จากนั้นในปี พ.ศ. 2496 ได้ย้ายวัดไชยมงคล มาในบริเวณดอยเวา และได้รับการยกฐานะเป็นวัดราษฎร์จากกรมศาสนากระทรวงศึกษาธิการ แล้วใช้ชื่อว่า “วัดพระธาตุดอยเวา” ตามความเชื่อและตำนานที่ว่า ผู้สร้างพระธาตุแห่งนี้ คือ พระองค์เวา (เวา นั้นหมายถึง เมฆป่อง) โดยมีพระครูนทีสมานคุณเป็นเจ้าอาวาสวัดรูปแรก และเป็นเจ้าคณะอำเภอแม่สายในช่วงเวลานั้นด้วย

เมื่อมาถึงพ.ศ. 2538 พระครูสังฆธรรมโกวิท เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยเวาในขณะนั้นได้สร้างประติมากรรมรูปปั้นเมฆเวา (เมฆป่อง) เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงกษัตริย์องค์ที่ 10 ของราชวงศ์สิงหนวัติ (พระองค์เวา) ตามตำนานและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

เชื่อกันว่า “พระธาตุดอยเวา” มีความเก่าแก่เป็นรองพระธาตุดอยตุง โดยชื่อพระธาตุนั้นเรียกตามพระนามของขุนควักเวา หรือพระองค์เวา กษัตริย์องค์ที่ 10 ราชวงศ์สิงหนวัต ผู้ที่เป็นผู้สร้างพระเจดีย์บรรจุพระเกศาธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้บน ณ ที่แห่งนี้ เมื่อ พ.ศ. 296 จึงเรียกชื่อสถานที่นี้ว่า “ดอยเวา” ตามพระนามของพระองค์ เหตุที่เรียกว่าพระองค์เวานั้น เนื่องจากเมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ มักจะชอบขุดแมงป่องข้างเล่น ซึ่งในภาษาล้านนาจะเรียกสัตว์ชนิดนี้ว่า “เวา” แปลว่า แมงป่องข้าง จึงมีพระนามว่า พระองค์เวา นั่นเอง

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- พระธาตุดอยเวา เชื่อว่าบรรจุพระเกศาธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้
- รูปปั้นแมงป่องยักษ์
- อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช, พระนางสุพรรณกัลยา, และสมเด็จพระเอกาทศรถ และลานชมทิวทัศน์สองประเทศ
- อาคารพุทธอริยะเทวาลัย เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เดินทางสามารถสักการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระอริยสงฆ์ และพระพิฆเนศ ได้ในอาคารเดียว
- พระเจ้าอินทรีสถาน (พระพุทธรูปสถานด้วยไม้ไผ่)
- พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านวัดพระธาตุดอยเวา

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานสงฆ์พระธาตุในวันสงกรานต์ของทุกปี
- ประเพณีนมัสการพระธาตุ และพิธีจุดบอไฟดอกพุทธรักษา โดยจะจัดขึ้นทุก ๆ ปี ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เหนือ (ตรงกับเดือน 3 ได้ คือ วันมาฆบูชา)
- ประเพณีตักบาตรเทโว จะจัดในช่วงหลังวันออกพรรษา 1 วันของทุก ๆ ปี โดยมีการทำบุญใส่บาตรพระภิกษุสงฆ์ ภิกษุณี และสามเณร ทั้งจากฝั่งไทยและฝั่งเมียนมา

วัดพระธาตุผาเงา

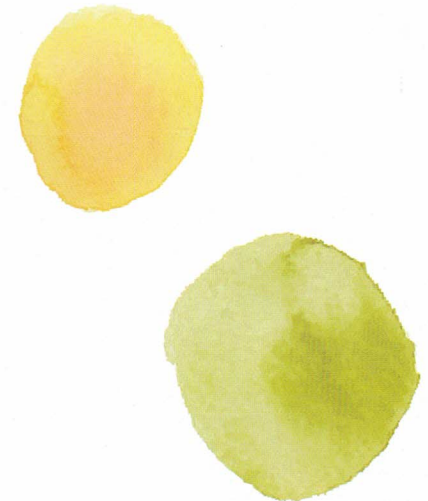
สถานที่ตั้ง :
อยู่ในหมู่บ้านสบคำ ตำบลเวียง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อของวัดนี้มาจากชื่อของพระธาตุผาเงาที่ตั้งอยู่บนยอดหินก้อนใหญ่ คำว่าผาเงาก็คือเงาของก้อนผา (ก้อนหิน) หินก้อนนี้มีลักษณะสูงใหญ่คล้ายรูปทรงเจดีย์และให้ร่มเงา ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “พระธาตุผาเงา” ปัจจุบันวัดพระธาตุผาเงาตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำโขงทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับประเทศลาว อยู่ในหมู่บ้านสบคำ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตรงข้ามโรงเรียนสบคำและอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอเชียงแสน ประมาณ 3 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 743 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขาเล็ก ๆ ทอดยาวลงมาตั้งแต่บ้านจำปี ผ่านบ้านดอยจัน และมาสิ้นสุดที่บ้านสบคำ แต่ก่อนชาวบ้านเรียกดอยลูกนี้ว่า “ดอยคำ” แต่ต่อมาช่วงหลังๆ ชาวบ้านเรียกว่า “ดอยจัน”

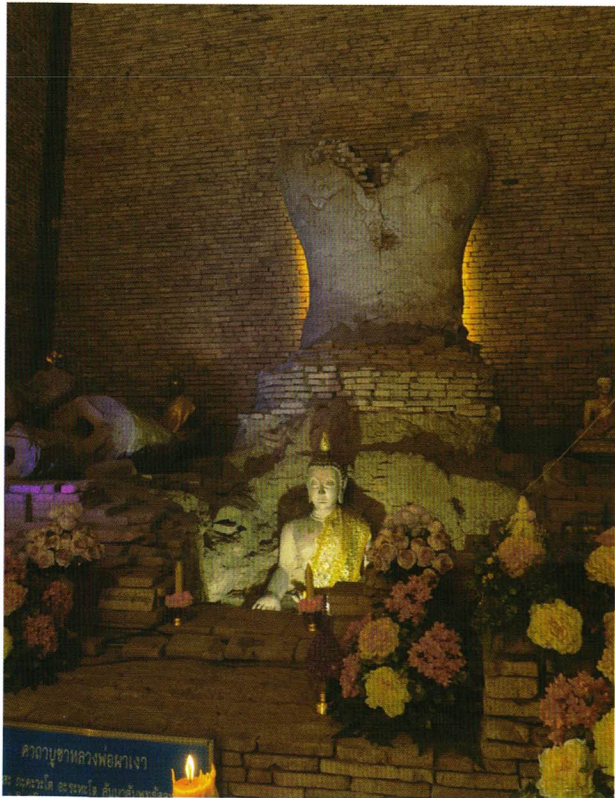

วัดพระธาตุผาเงาที่ตั้งอยู่บนยอดเขาตอยจัน มีพระเจดีย์รวม 3 องค์ องค์แรกตั้งอยู่บนยอดหินชั้นล่างสุด ชื่อพระธาตุผาเงา ซึ่งได้ใช้เป็นชื่อของวัดมาตั้งแต่แรกเริ่มสร้างวัด ถัดจากบริเวณนั้นสูงขึ้นไปอีกพอประมาณเป็นที่ตั้งของเจดีย์ชื่อว่า พระธาตุจอมจัน เหลือแต่ซากเจดีย์สูงประมาณ 5 เมตร และจากพระธาตุจอมจันขึ้นไปจนถึงบริเวณยอดเขาเป็นที่ตั้งของซากเจดีย์มีฐานสูงประมาณ 5 เมตรมีชื่อว่า พระธาตุเจ็ดยอด ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการสร้างพระเจดีย์ใหญ่ครอบพระธาตุเจ็ดยอดไว้ มีชื่อว่า พระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์

ประวัติความเป็นมา

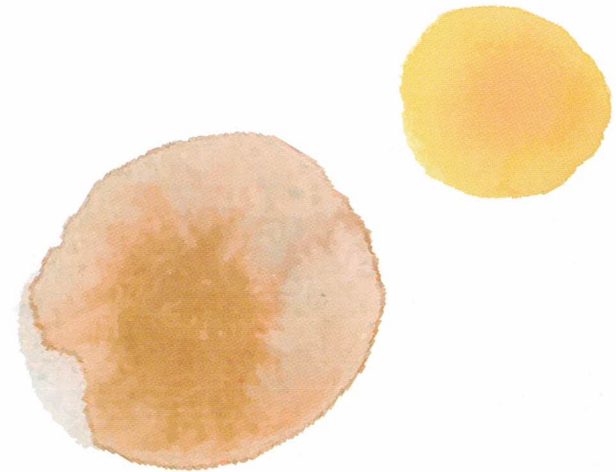
ก่อนที่จะย้ายวัดมายังสถานที่ปัจจุบัน เดิมมีชื่อว่า “วัดสบคำ” ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งใกล้แม่น้ำโขง เนื่องจากฝั่งน้ำได้พังทลายลงทำให้บริเวณของวัดพังพังลงได้ น้ำโขงเกือบท่วมวัด คณะศรัทธาจึงได้ย้ายวัดไปอยู่ที่ใหม่ในบริเวณเชิงดอยจัน ไม่ไกลจากวัดเดิมซึ่งอยู่เยื้องกันคนละฟากถนน

เดิมในบริเวณเชิงดอยจันซึ่งเป็นที่ตั้งของ “วัดพระธาตุผาเงา” ปัจจุบันเป็นป่ารกชัฏเต็มไปด้วยวัชพืชโบราณกลาดเกลื่อนไปทั่วบริเวณ สันนิษฐานว่าอาจจะเคยเป็นวัดทางพระพุทธศาสนามาก่อน ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวได้ลงมือแผ้วถางพื้นที่นั้น ทำให้พบพระพุทธรูปครึ่งองค์ช่วงล่างหน้าตักกว้าง 4 วา ต่อมาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2519 ขณะที่คณะศรัทธาได้ปรับพื้นที่วัดแล้ว จึงเริ่มขุดและยกตอไม้ขนาดใหญ่ แล้วพบว่าได้ตอไม้ (หน้าฐานพระประธาน) มีอิฐโบราณก่อเรียงไว้ เมื่อยกอิฐออกก็พบหน้ากาก (แผ่นทึบ) ก่อกันไว้ และเมื่อยกหน้ากากออกจึงได้พบพระพุทธรูปมีลักษณะสวยงาม คณะศรัทธาจึงได้พร้อมใจกันตั้งชื่อพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อผาเงา” และเปลี่ยนชื่อวัดจาก “วัดสบคำ” มาเป็น “วัดพระธาตุผาเงา” แทน

หลังจากค้นพบพระพุทธรูปหลวงพ่อผาเงา วัดแห่งนี้ก็ได้รับการบูรณะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พระอธิการคำแสน คำภีโร (พ.ศ. 2519 - 2529) เจ้าอาวาสรูปแรกได้สร้างวิหารหลวงพ่อผาเงา กุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญ มีการบูรณะพระธาตุผาเงาอื่นๆ อีกมาก และยกฐานะวัดร้างให้เป็นวัดที่มีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษา ตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา

ต่อมาในช่วงของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระพุทธรญาณมุนี (พ.ศ. 2531 - ปัจจุบัน) ได้พัฒนาวัดพระธาตุผาเงาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2536 ได้สร้างเจดีย์ขนาดใหญ่ครอบพระธาตุเจดีย์ยอดไ้บนยอดเขาดอยจัน ชื่อว่า พระบรมธาตุพุทธานิมิตเจดีย์ และในปี พ.ศ. 2536 - 2538 มีการสร้างอุโบสถขึ้นใกล้กับบริเวณพระธาตุจอมจัน นอกจากนั้นแล้วยังมีการสร้างอาคารสำคัญต่างๆ อีกจำนวนมาก เช่น ศาลาปฏิบัติธรรม, อาคารเทพกาญจนา, โรงเรียนปริยัติธรรม “ไพศาลเพชรมุนี”, หอวัฒนธรรมนิทัศน์, หอพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550, อาคารพุทธานุญญานมุนี และกุฏิสงฆ์อีกประมาณ 30 หลัง

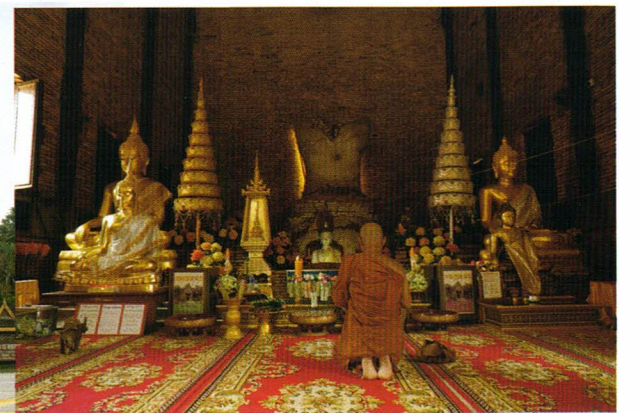
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ความเชื่อโดยอิงจากพงศาวดารโยนกที่ว่า ขุนผาพิงหรือขุนพิง (พระองค์พิง) ผู้ครองนครโยนกองค์ที่ 23 ช่วงปี พ.ศ. 494-512 เป็นผู้สร้างเจดีย์ไว้บนหินก้อนใหญ่ที่เชิงเขาดอยจันท์ ซึ่งเชื่อกันว่าหมายถึงพระธาตุผาเงาในวัดนี้ ส่วนพระธาตุจอมจันและพระธาตุเจดียอดนั้น เชื่อว่า “ขุนล่ง” เป็นผู้สร้างไว้เมื่อขุนล่งได้ขึ้นครองเมือง “เวียงเป็กสา” (เชื่อว่าอยู่บริเวณเมืองเชียงแสนปัจจุบันนี้) ช่วงปี พ.ศ. 996-1007

พระองค์ได้ชักชวนไพร่บ้านชาวเมืองทั้งหลายให้ช่วยกันสร้างเจดีย์ไว้บนยอดดอยคำ ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า “ดอยจันทร” หรือ “ดอยจัน” เจดีย์ที่ว่านี้มีความเชื่อว่าหมายถึงพระธาตุจอมจันและพระธาตุเจดียอด

นอกจากนี้มีความเชื่อว่า เดิมทีแห่งนี้เคยเป็นถ้ำเรียกว่าถ้ำผาเงา ซึ่งปากถ้ำถูกปิดไว้นานแล้ว ทำให้บริเวณนี้เป็นป่ารกชัฏเต็มไปด้วยซากโบราณวัตถุกระจัดกระจายอยู่เกลื่อนเกลื่อนเต็มไปหมด

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- พระพุทธรูป “หลวงพ่อดำเภา”
- วิหารหลวงพ่อดำเภา
- พระธาตุผาเงา
- ตู้พระไตรปิฎกนานาชาติ ใน หอพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550
- พระบรมธาตุพุทธนิมิตเจดีย์
- จุดชมวิ้วัดพระธาตุผาเงา
- หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดพระธาตุผาเงา (พิพิธภัณฑ์)
- พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงใหม่ วัดพระธาตุผาเงา

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรวัดพระธาตุผาเงา
 - โรงเรียนคนสามวัย วัดพระธาตุผาเงา
 - งานปั่นฝ้ายสายบุญจุลกฐิน วัดพระธาตุผาเงา
- จะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี โดยมีกิจกรรมหลากหลาย โดยเฉพาะการทำเครื่องกฐินเริ่มตั้งแต่การเก็บฝ้าย ปั่นเส้นใย ทอเป็นผืนผ้า ย้อมสี เย็บเป็นจีวร และทำพิธีทอดผ้ากฐิน ให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน เพื่อมิให้เลยกำหนดแห่งกฐินกาล ที่มีกำหนดช่วงระยะเวลา 1 เดือน หลังวันออกพรรษา เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12

วัดพระธาตุจอมสัก

สถานที่ตั้ง :
ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุจอมสัก” แห่งนี้สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 92 ไร่ ที่ธรณีสงฆ์จำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 104 ไร่ 1 งาน 45 ตารางวา อาคารเสนาสนะประกอบด้วย พระธาตุเจดีย์อุโบสถ วิหาร และกุฏิสงฆ์

ประวัติความเป็นมา

ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้างและสร้างตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่ปรากฏพบพระเจดีย์ชำรุดในบริเวณบนยอดดอยที่ชาวบ้านเรียกว่า “ดอยจอมสัก” หรือ “ดอยไม้สัก” เนื่องจากเป็นป่าธรรมชาติ เป็นดงป่าไม้สัก ไม้ตะเคียน ไม้ประดู่และอื่นๆ จนเมื่อปี พ.ศ. 2490 ครูบาคำหลัก สังวโร และครูบาอินตา สุทนต์ ได้เข้ามาบุกเบิกสถานที่ดังกล่าว และเป็นประธานร่วมกับคณะศรัทธาชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงสร้างเจดีย์ครอบเจดีย์องค์เก่าจนสำเร็จพร้อมกับสร้างวิหารเรือนไม้สักยกได้ถุนหนึ่งหลังตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเจดีย์ดังกล่าวต่อมามีการเรียกชื่อสถานที่ดังกล่าวว่า “วัดพระธาตุจอมสัก”

“วัดพระธาตุจอมสัก” นี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 โดยมีรายนามเจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมสัก ตามลำดับดังนี้

- พระธัมมา เตชะปัญโญ (พ.ศ. 2518-2523)
- พระอธิการอุดม อุทโย (พ.ศ. 2523-2543)
- พระอภิเดช ชยธัมโม (พ.ศ. 2543 - ปัจจุบัน)

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่าได้กราบไหว้พระธาตุจอมล็กแล้ว ผู้กราบไหว้จะได้รับสิริมงคลสูงสุดและพานพบแต่สิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิตอย่างน่าอัศจรรย์

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

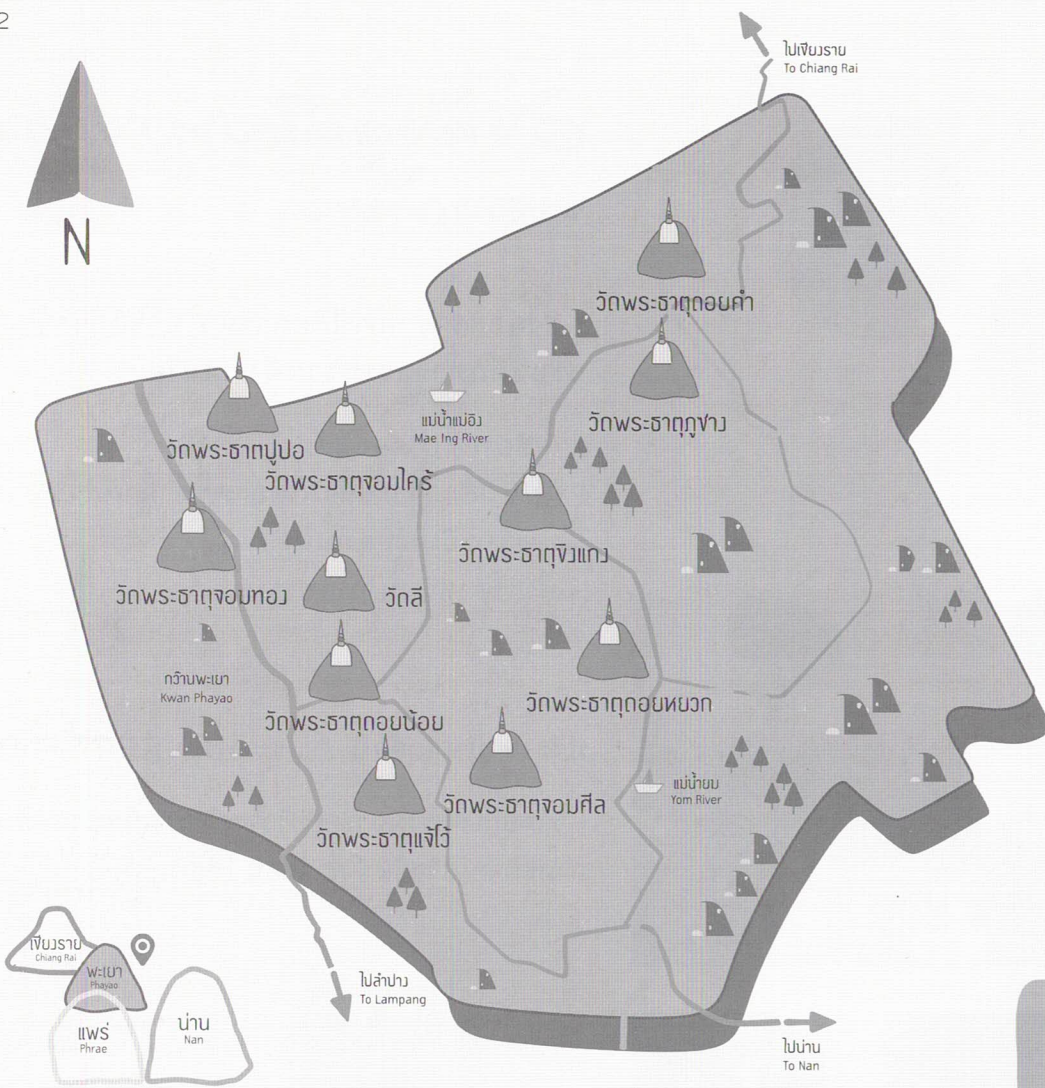
• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุจอมล็ก
- รูปปั้นสักการะขนาดใหญ่ ครูปาคำหล้า สัງวโร และครูบาอินตา สุทนโต
- พื้นที่สำหรับปฏิบัติธรรม

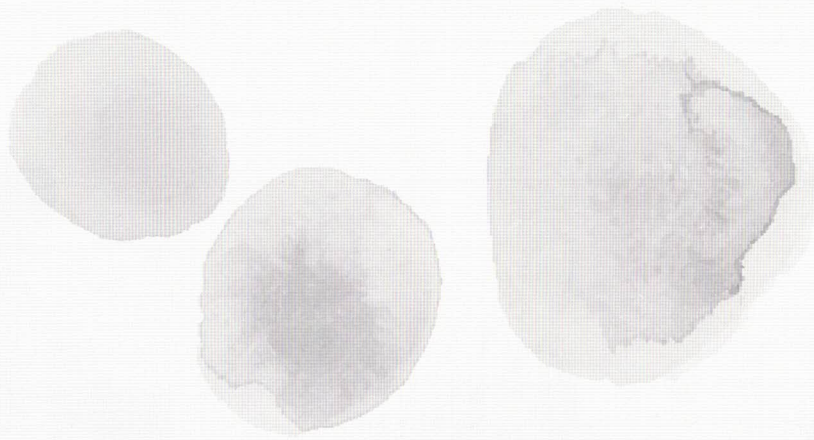
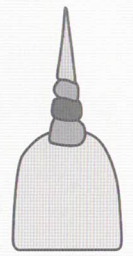
• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานปฏิบัติธรรมพระอยู่ปริวาสกรรม (เข้ากรรมหลวง) กำหนดจัดในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ของทุกๆ ปี

พะเยา Phayao

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ 11 แห่ง

• วัดพระธาตุจอมทอง	• วัดพระธาตุจอมคำ	• วัดพระธาตุภูเพ็ก	• วัดพระธาตุภูซาง
• วัดพระธาตุจันทอง	• วัดพระธาตุจอมหมวก	• วัดพระธาตุจอมไคร้	• วัดลี้
• วัดพระธาตุจันทองน้อย	• พระธาตุแจโว	• วัดพระธาตุจอมทิว	

วัดพระธาตุจอมทอง

สถานที่ตั้ง :
จอมจอมทอง ตำบลท่าช้าง อําเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ย้อนสู่พื้นฐาน

“ดอยจอมทอง” ตั้งอยู่ตรงข้ามวัดศรีโคมคำ ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ด้านสถาปัตยกรรม พระธาตุจอมทองแห่งนี้ มีลักษณะเป็นศิลปะแบบล้านนา ฐานย่อเป็นแปดเหลี่ยม ด้านบนเป็นมัลลยเถา 3 ชั้น ต่อชั้นขึ้นไปเป็นหอรระงัง และมีปล้องไฉนจนถึงฉัตรทองคำ ฐานโดยรอบ ข้างล่าง บุด้วยแผ่นโลหะ ดุนลายเป็นรูป 12 นักษัตริ และลายไทย เจดีย์พระธาตุนี้ได้รับการบูรณะหลายครั้ง จนอยู่ในสภาพดี นอกจากนี้วัดยังมีพระพุทธรูปศิลา เรียกว่า พระเจ้าทันใจ พระอุโบสถ และพระวิหาร ซึ่งมีความเก่าแก่เช่นเดียวกัน

ปัจจุบันมีประเพณีสงกรานต์พระธาตุจอมทอง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ได้ (เดือน 6 เหนือ หรือหกเป็ง) ของทุกๆ ปี เป็นงานประเพณีใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐภาคเอกชน พ่อค้าและประชาชนในจังหวัดพะเยา

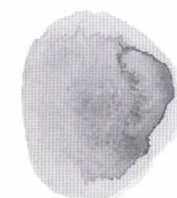
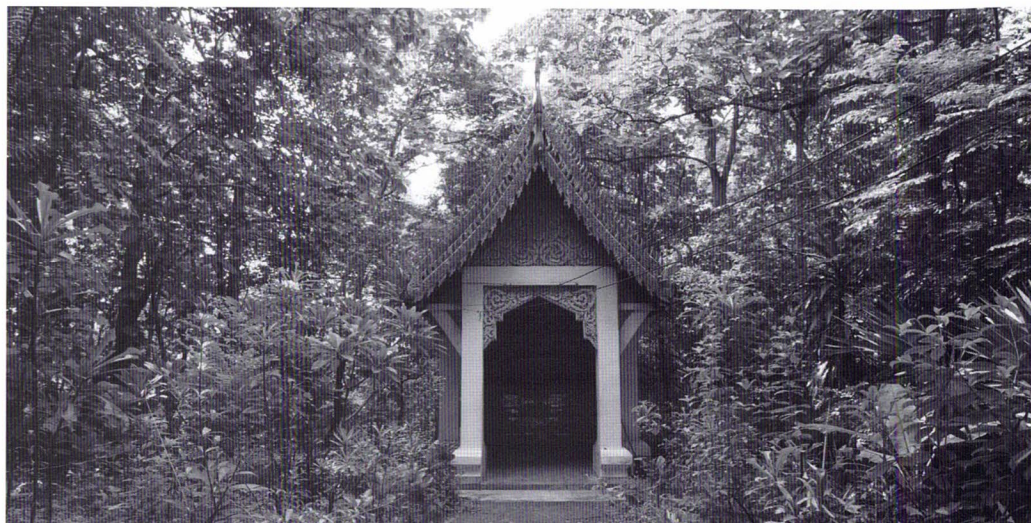
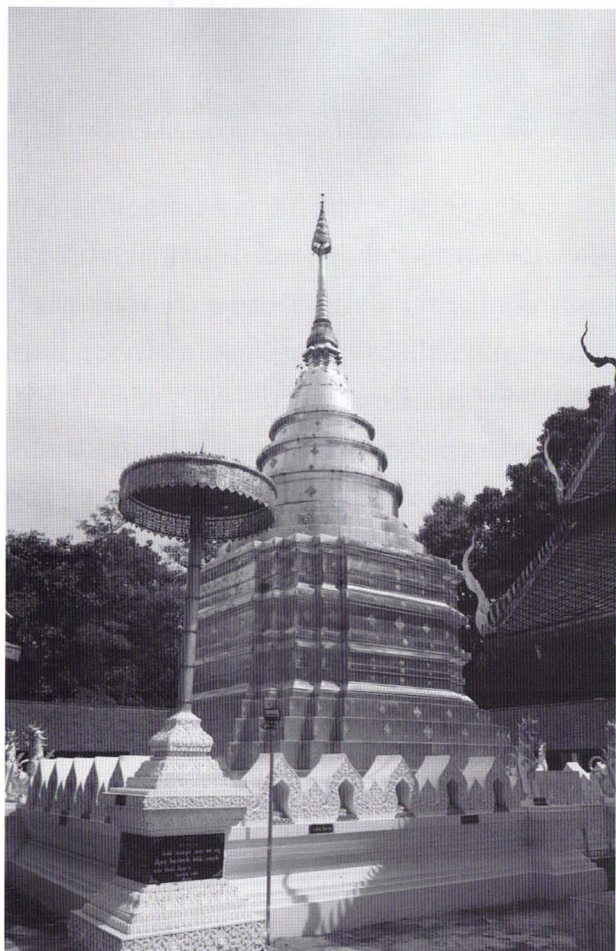

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้างและไม่มีหลักฐานว่า ได้รับการบูรณะมาก็ครั้ง เชื่อว่ามีศาลที่ครูบาเจ้าศรีวิชัย มาบูรณะวิหารและองค์พระเจ้านครหลวง อาจจะได้ บูรณะพระธาตุจอมทองไว้บ้าง เพราะจากหลักฐาน รูปถ่ายที่ปรากฏทั่วไปในระยะหลัง ท่านจะขึ้นไปจำวัด อยู่บนดอยจอมทองเป็นประจำ โดยในปี พ.ศ. 2473 ได้มีการสร้างวิหารพระพุทธบาท โดยมีครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นประธานพร้อมด้วยพระภิกษุ - สามเณร และ คณะศรัทธาร่วมกันสร้างขึ้น

จากนั้นได้มีการบูรณะ เมื่อปี พ.ศ. 2530 พระราชวิสุทธิโสภณ (ตำแหน่งในขณะนั้น) รองเจ้าคณะ ภาค 6 เป็นประธานพร้อมคณะศรัทธาได้บูรณะ วิหารพระพุทธบาทอีกครั้ง

ในปี พ.ศ. 2478 กรมศิลปากรได้ประกาศ ขึ้นทะเบียน พระธาตุจอมทองในราชกิจจานุเบกษา และในปี พ.ศ. 2543-2544 ได้มีการบูรณะด้วยการ ปิดทองพระธาตุเจดีย์ทั้งองค์ พร้อมกับขยายกำแพงแก้ว ให้กว้างขึ้นซึ่งทำในช่วงเวลาเดียวกับที่มีการบูรณะ ปิดทองพระเจ้านครหลวง นำโดยครูบาเทือง นาสีโล วัดเด่นสะหลีศรีเมืองแกน (วัดบ้านเด่น) อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า ตำนานการก่อเกิดพระธาตุจอมทองมีความเกี่ยวข้องกับตำนานการเกิดของพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงเมืองพยาวอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือ เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาเผยแพร่คำสอนที่เมืองกุฎามยาว (เมืองพยาว) ได้เสด็จขึ้นไปประทับบนดอยลูกหนึ่งใกล้กับหนองเอี้ยง บริเวณรอบๆ ดอยลูกนั้นมีหมู่บ้านและชาวบ้านอาศัยอยู่และที่สำคัญมีบ้านอยู่หลังหนึ่งมีอาชีพทำทองรูปพรรณ เมื่อทราบว่า มีพระพุทธเจ้าเสด็จมาประทับอยู่บนดอย ช่างทองคนดังกล่าวเกิดความศรัทธาเลื่อมใสจึงจัดอาหารไปถวายพระพุทธเจ้าพร้อมพระสาวก

พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่าบริเวณตรงนี้เหมาะที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงได้อุปคลำพระเศียรด้วยพระหัตถ์ขวาได้พระเกศาธาตุ 1 เส้น ส่งมอบให้พระอานนท์ แล้วพระอานนท์ส่งต่อให้ช่างทอง นำไปบรรจุในกระบอกไม้รวก แล้วทำผอบทองคำ ผอบเงิน ผอบทองแดง ผอบทองเหลือง และผอบหิน รวม 7 ชั้น มอบให้พระเจ้าอโศก และพระเจ้าอโศกทรงถวายให้พระอินทร์ พระอินทร์สั่งให้พระวิษณุนำไปประดิษฐานในถ้ำใต้ดอยลึกลงไป 70 วา และพระอินทร์ทรงจุดประทีปบูชาตลอดกาล อาศัยมูลเหตุนี้จึงเรียกว่า “ดอยจอมทอง” จากนั้นพระพุทธองค์ตรัสสั่งไว้ว่า เมื่อเรตถาคต เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว จงเอาพระธาตุแขนซ้ายของพระตถาคตมาไว้ในถ้ำที่นี่

และจากเหตุการณ์ที่นายช่างทองนำอาหารไปถวายพระพุทธเจ้านั้น ครั้งหนึ่งได้นำอาหารไปถวายตามปกติแต่ไม่ได้มน้ำไปถวายด้วย เมื่อพระพุทธเจ้าเสวยเสร็จแล้วไม่มีน้ำจะเสวย จึงตรัสให้พระอานนท์ไปตักน้ำที่หนองเอี้ยงเมื่อพระอานนท์จะตักน้ำได้มีพญานาคชื่อ ชุมะลิกษี ซึ่งเฝ้ารักษาอยู่หนองเอี้ยงไม่ยอมให้น้ำพร้อมแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ทำให้พระอานนท์ต้องกลับไปทูลเรื่องราวให้พระพุทธเจ้าทราบ

พระองค์จึงเสด็จลงมาจากดอยจอมทองแล้วมาแสดงอภินิหารโดยเนรมิตพระวรกายสูงใหญ่ถึง 32 ศอก เท่ากับองค์พระเจ้าในอดีต ชื่อ กกุสันธะ จนพญานาคเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ยอมเป็นผู้สนับสนุนพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าจึงทรงมอบทองคำให้จำนวนหนึ่ง แล้วให้พญานาคไว้เป็นทุนเพื่อก่อสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ซึ่งต่อมา พระพุทธรูปองค์นี้ได้เรียกกันว่า “พระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงเมืองพยาว”

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

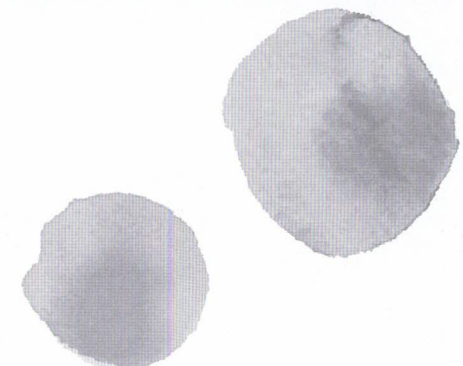
• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุจอมทอง
- รอยพระพุทธบาทจำลอง
- วิหารแบบล้านนา
- พระพุทธรูป “พระเจ้าทันใจ”
- อาคารปฏิบัติธรรม

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงฆ์และห่มผ้าพระธาตุจอมทอง
ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (เหนือ) ของทุกปี (ตรงกับ
วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ได้)

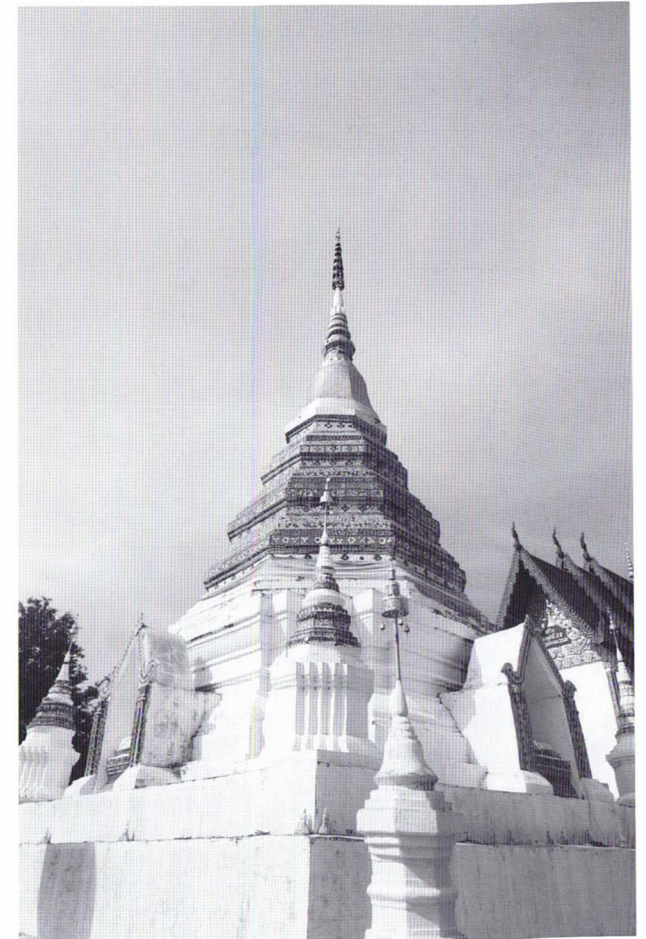
วัดพระธาตุทุ่งแก่ง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลพระธาตุทุ่งแก่ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดน่าน

วัดพระธาตุขิงแกง

“วัดพระธาตุขิงแกง” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย และเป็นวัดเก่าแก่ที่สำคัญของอำเภोजุน จังหวัดพะเยา โดยตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภोजุนออกไปประมาณ 8 กิโลเมตร บนทางหลวงหมายเลข 1091 จุน - ปง ก่อนถึงโรงเรียนบ้านธาตุขิงแกง ซึ่งวัดพระธาตุจะตั้งอยู่บนเนินเขา มีเนื้อที่กว้างบรรยากาศสงบร่มรื่น มีที่ดินตั้งวัดประมาณ 16 ไร่ 3 งาน 94 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 212 เมตร จดถนน ทิศใต้ประมาณ 116 เมตร จดที่สวน ทิศตะวันออกประมาณ 144 เมตร จดลำเหมือง ทิศตะวันตกประมาณ 202 เมตร จดถนนที่ธรณีสงฆ์ จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน การมีทำเลที่ตั้งอยู่บนเนินเขาเช่นนี้ ทำให้สามารถมองเห็นทัศนียภาพของหมู่บ้านขิงแกงได้อย่างชัดเจน

อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วยวิหาร หอกลาง ศาลา อุโบสถ และกุฏิสงฆ์ มีปูชนียวัตถุคือ พระธาตุขิงแกง และพระพุทธรูปทองเหลือง โดยลักษณะของเจดีย์พระธาตุขิงแกงนั้น เป็นเจดีย์ทรงล้านนาขนาดใหญ่ฐานกว้างด้านละ 15 เมตร สูง 20 เมตร ประดิษฐานพระพุทธรูปในซุ้มเรือนแก้วทั้งสี่ด้าน ช่วงกลางองค์เจดีย์ประดับกระจกสี มีกำแพงแก้วล้อมรอบ และเจดีย์บริวารทั้งสี่มุม ด้านนอกกำแพงแก้วมีรูปปั้นครุฑาครีวรัชย์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดแห่งนี้

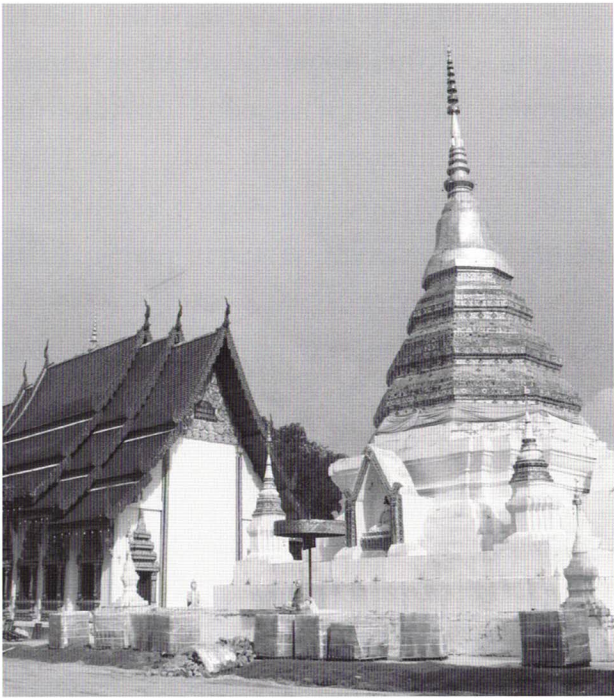

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง เดิมเป็นพื้นที่รกร้างมานาน จนมีการสร้างวัดพระธาตุขิงแกงเมื่อ พ.ศ. 2470 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2528 โดยมีเขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร จากนั้นได้ขึ้นทะเบียน โบราณสถานของจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

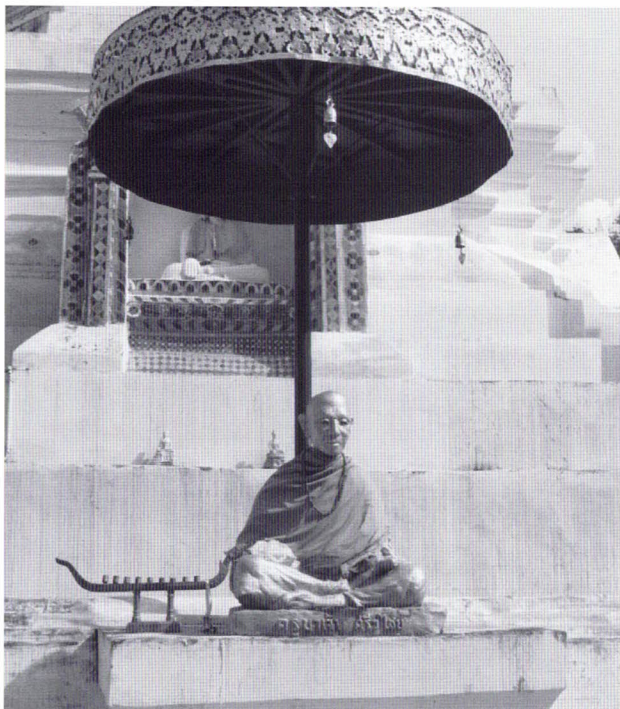

พระธาตุขิงแกงได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์หลายสมัย มีการบูรณะครั้งสำคัญหลายครั้ง เช่น การบูรณะโดยเจ้านันทวรฤทธิเดช แห่งนครน่าน การบูรณะโดยการนำของครูบาศรีวิชัย การบูรณปฏิสังขรณ์โดยครูบาคำหล้า เมื่อปี พ.ศ.2508 ในระยะหลังเป็นการบูรณะ โดยสำนักศิลปากรที่ 7 น่าน ซึ่งได้บูรณะเจดีย์พระประธาน เมื่อปี พ.ศ. 2554 - 2555 บูรณะวิหารหลวงเมื่อปี พ.ศ. 2555 - 2556 บูรณะระเบียงคต และปรับภูมิทัศน์ เมื่อปี พ.ศ. 2557 และมีการบูรณะครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2560 เป็นการปฏิสังขรณ์ตัวหอนอนบริเวณรอบพระวิหารและเจดีย์พระธาตุ อีกทั้งยังมีการปรับปรุงพื้นที่ลานวัฒนธรรมภายในวัดอีกด้วย

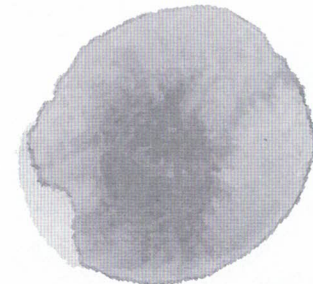
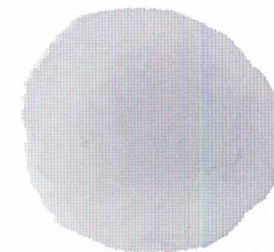
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า พระธาตุเจดีย์ชিংแกงนั้นเป็น พระธาตุเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ที่บรรจุพระเกศาธาตุ 3 เส้น และพระธาตุกระดูกเท้าข้างขวาของพระพุทธเจ้า ตามตำนานที่ได้กล่าวถึงการเสด็จไปโปรดสัตว์ ณ สถานที่ต่างๆ ของพระพุทธเจ้าในดินแดนแถบนี้ เมื่อพระองค์เสด็จมาถึงดินแดนที่เป็นที่ตั้งพระธาตุ ในปัจจุบัน ได้มีพญานาคแปลงกายเป็นบุรุษชุดขาว เข้ามานมัสการและนำหินก้อนหนึ่งจากเมืองนาคมา ถวายไว้เป็นที่นั่งของพระพุทธเจ้า

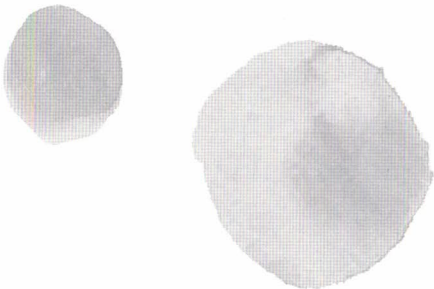

เมื่อพระพุทธเจ้าประทับนั่งบนหินก้อนนั้น มีผิวเมียคู่หนึ่งเดินทางผ่านมาพบและนำเอาหมากเต้า (แตงโม) หมากแตง (แตงไทย) มาถวาย แล้วทูลกับ พระพุทธเจ้าว่า เครื่องปลูกของฝั่งอันใดก็บังาม (ไม่เหมาะไม่ควร) มีแต่ชিংแกงที่ยังงามดีอยู่ พระพุทธเจ้าจึงเอามือลูบศีรษะได้พระเกศา 3 เส้น แล้วยื่นให้พระเจ้าอโศกธรรมราช แล้วยื่นต่อให้ พระอินทร์ พระอินทร์ได้เอากะบอกไม้รวกมารับไว้ แล้วเนรมิตผอบทองคำใหญ่ มีขนาดเท่าเจ็ดกำมือ และสั่งพญานาคให้ทำอุโมงค์ลึก 74 วา เพื่อจะ ได้นำเอาพระธาตุของพระพุทธเจ้าเก็บไว้ จากนั้น พระอินทร์ก็เนรมิตปราสาททองคำ แล้วเอาตั้งไว้ บนสำเภาทองคำ เนรมิตอาสนะแก้วไว้ในปราสาทนั้น แล้วนิมนต์พระธาตุเจ้าเข้าประดิษฐานไว้ จากนั้น ก่อด้วยทรายทองคำ 7 ชั้น และถมด้วยทรายทองคำ ชั้นนอกปิดทับด้วยแผ่นหินหนา เนรมิตยันต์ทิพย์ ไว้อีก 12 แห่ง แล้วให้เทพบุตร 4 องค์ นำโดยเทพบุตร ชื่อ สิงคละ เป็นผู้รักษาดูแลพระธาตุทั้ง 4 ทิศ

และพระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระอินทร์และ พระอานนท์ว่า เมื่อพระพุทธเจ้านิพพานไปแล้วให้นำ กระดูกเท้าข้างขวามาไว้กับเกศาที่นี่ แล้วทำนาย ไว้ว่า สถานที่แห่งนี้จักได้ชื่อว่า “ชিংแกง” ลำห้วย ฝั่งตะวันตกจะเรียกว่า ห้วยส่น ตามนิมิตที่พญานาค เห็นพระพุทธเจ้ามาที่นี่ แล้วตกใจวิ่งเข้าไปส่น (ซ่อน) อยู่ และห้วยทางทิศตะวันออกนั้น ได้ชื่อว่า ห้วยทลาย ตามนิมิตที่เนื้อทรายตกใจหนีพญานาค อิกที และบุคคลใดได้กราบไหว้บูชา สร้างหรือบูรณะ สถานที่นี้ จักได้เป็นใหญ่ในชาตินี้และชาติหน้า

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

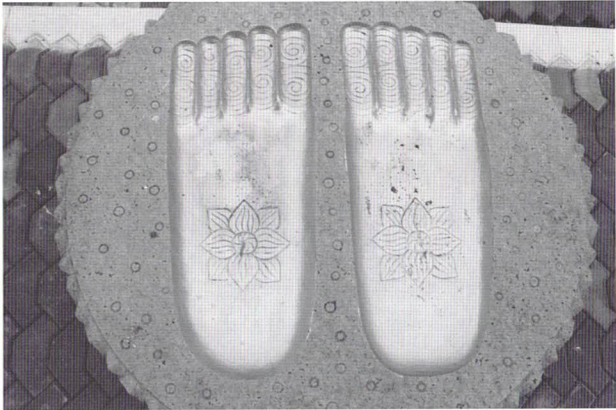
• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุขิงแกง

• กิจกรรม
ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุขิงแกง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 (เดือน 7 เป้ง ทางเหนือ) ประมาณช่วงเดือน เมษายนของทุกปี

- ประเพณีทานสลากภัต หรือประเพณีกินสลาก หรือ ประเพณีตานก๋วยสลาก ในเดือน 12 เป้ง (ขึ้น 15 ค่ำ) ประมาณช่วงเดือนกันยายนของทุกปี

วัดพระธาตุองค์ดำ

สถานที่ตั้ง :
ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุดอยคำ” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่บนยอดดอย บ้านสบสา ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ ขนาดของที่ดินเมื่อแรกเริ่มตั้งวัดนั้นมีเนื้อที่ 25 ไร่ โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ มีเนื้อที่ประมาณ 125 ไร่ จดลำห้วย
ทิศใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 125 ไร่ จดถนน
ทิศตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 80 ไร่ จดภูเขา
ทิศตะวันตก ประมาณ 80 ไร่ จดหมู่บ้านสบสา
โดยอาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร หอกลอง
หอรฆัง ศาลา และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุประกอบด้วย
เจดีย์พระธาตุดอยคำ และพระพุทธรูปทันใจ

“วัดพระธาตุดอยคำ” เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนยอดดอย ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ มีถนนลาดยางขึ้นไปจนถึงตัวองค์พระเจดีย์ได้เลย วัดแห่งนี้มีความสำคัญอยู่ที่ พระธาตุดอยคำที่มีสถาปัตยกรรมแบบล้านนา ทั้งสี่ทิศมีสิ่งหีบุนปั้นประดับอยู่ พระธาตุองค์นี้เป็นปูชนียสถานคู่เมืองเชียงคำมาอย่างยาวนาน

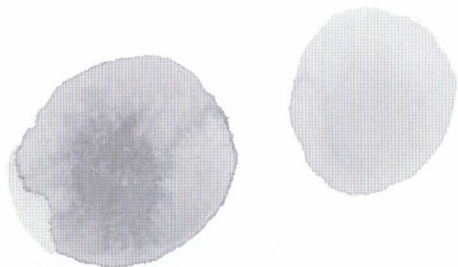

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง แต่วัดแห่งนี้ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์มาตลอด โดยในปี พ.ศ. 2552 วัดพระธาตุดอยคำ ได้จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพะเยา แห่งที่ 2 ขึ้นต่อจากวัดศรีโคมคำ โดยมี พระครูสาทรพัฒนการ ถิรจิตโต เจ้าอาวาสของวัดพระธาตุดอยคำ เป็นเจ้าสำนัก

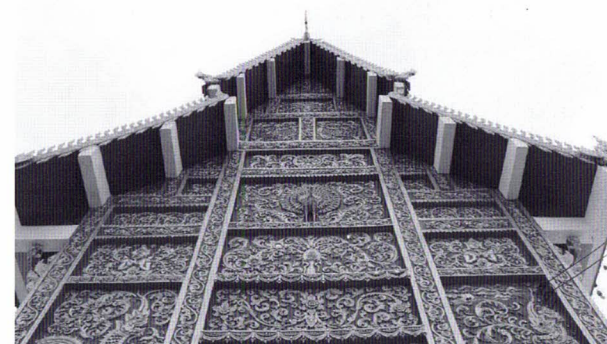
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

“พระธาตุดอยคำ” เป็นปูชนียสถานที่อยู่คู่เมืองเชียงใหม่ มาอย่างยาวนานโดยมีความเชื่อว่าเป็นสถานที่เก็บรักษาพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งที่ได้เดินทางเสด็จมาเผยแผ่คำสอนในดินแดนแถบนี้ ตามตำนานของพระธาตุที่กล่าวเอาไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาถึงเขตเวียงพุทธระ (อำเภอเชียงใหม่ในปัจจุบัน) แล้วทรงประทับอยู่บนดอยสิงคุตตระ (พระธาตุดอยคำในปัจจุบัน) และได้แผ่เมตตาประสาทพรตรัสให้พญาคำแดงเจ้าเมืองพุทธระ ในขณะนั้น พญาคำแดงได้นำเอาผอบบรรจุพระเกศา 1 เส้นของพระพุทธเจ้าบรรจุไว้บนยอดดอยแห่งหนึ่งและก่ออิฐเป็นรูปเจดีย์ทับไว้

ตำนานได้เล่าว่า ในกาลต่อมามีหญิงม่ายยากจนคนหนึ่งไปพบแร่ทองคำขนาดใหญ่ระหว่างภูเขาสองลูก ไกลบริเวณดอยสิงคุตตระและนางได้ใช้มีดขุดเอาทองคำเหล่านั้นออกมาขายที่ตลาดจนกระทั่งฐานะของนางดีขึ้นมาตามลำดับ จนชาวบ้านเริ่มสงสัยและแอบติดตามนางจนไปเจอเข้ากับแร่ทองเหมือนกับทองแท่งที่ขวางเหมือนสะพานข้ามลำห้วย ชาวนี้ได้แพร่สะพัดไปทั่วชาวบ้านชาวเมืองพากันแตกตื่น

เมื่อเรื่องไปถึงหูของพญาผู้ครองเมืองก็เกิดความละโมภได้สั่งให้คนรับใช้และทหารไปตัดทองเหล่านั้นมาเก็บไว้ เมื่อมีคนใช้ขวานและเลื่อยตัดให้ขาด ปรากฏว่าทองคำได้ขาดออกจากกันเป็นสองท่อนและได้ไหลเข้าไปในภูเขาเสียทั้งหมด แล้วปรากฏเจดีย์พระธาตุขึ้นบนดอยนั้น ชาวบ้านจึงเรียกดอยแห่งนั้นว่า “ดอยคำ” และเจดีย์ที่ปรากฏนั้นเรียกว่า “พระธาตุดอยคำ”

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

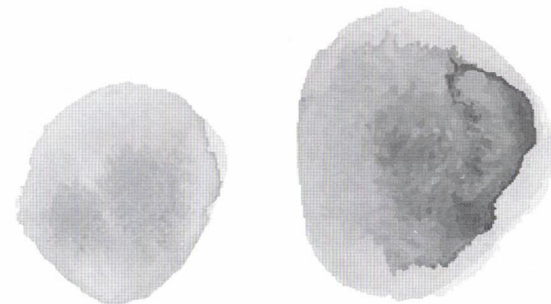
• สิ่งก่อสร้างสถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุดอยคำ
- วิหารวัด
- รูปปั้นสักการะพญาคำแดง

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีนมัสการพระธาตุดอยคำ
ในวันเพ็ญเดือนแปด หากปีไหนมีเดือนแปดสองครั้ง
ให้นับเดือนแปดครั้งที่สอง

วัดพระธาตุจอมศรี

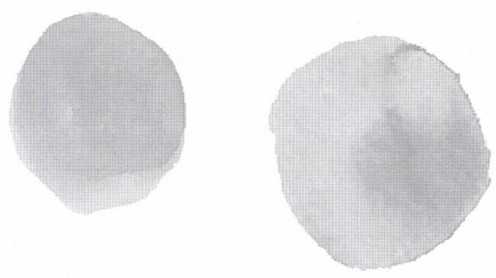
สถานที่ตั้ง :
ตำบลบ้านคำ อำเภอเมืองคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุจอมศีล” อยู่บนเขาในเขตวนอุทยาน บ้านถ้ำ มีต้นไม้ร่มรื่นทิวทัศน์สวยงาม สามารถชม ทิวทัศน์เมืองดอกคำใต้ได้จากบนเขาที่ตั้งของวัด แห่งนี้ โดยเจดีย์พระธาตุจอมศีลตั้งอยู่ด้านข้างวิหาร บนเขา มีบันไดนาค 69 ขั้นทอดขึ้นไป เป็นเจดีย์เก่า ศิลปะล้านนา สูงราว 20 เมตร และมีฐานกว้าง ด้านละ 8 เมตร

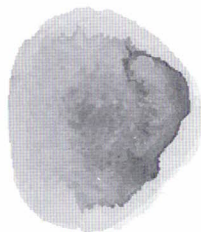

ที่วัดแห่งนี้เหมาะแก่ผู้ที่แสวงหาความสงบ รักการปฏิบัติธรรมและท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เนื่องจากบริเวณทางเข้าสู่วัดแห่งนี้มีสวนรุกขชาติ ตำบลบ้านถ้ำ ที่มี “น้ำออกสุ” หรือตาน้ำผุดที่ไม่แห้ง ตลอดทั้งปีและแหล่งพันธุ์ไม้นานาพันธุ์ของป่าชุมชน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ รวมถึง “ศาลเจ้าพ่อล้านช้าง” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวตำบลบ้านถ้ำนับถือ มีพระพุทธรูป ทรงเครื่อง “หลวงพ่อกะยาภรณ์มณีศรีปทุม” พระประธานในวิหารวัดพระธาตุจอมศีล เป็นพระพุทธรูป ที่จำลองพระองค์ทรงเครื่องขัตติยราชแบบกษัตริย์ เช่น สวมมงกุฎ กรองศอทับทรวง ฉลองพระบาท ฯลฯ มีความสูง 7 เมตร หน้าตักกว้าง 5.5 เมตร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2545 นอกจากนี้ทางพระครูสุนทรวิจิตรคุณ เจ้าอาวาสวัด และเจ้าคณะตำบลบ้านถ้ำ เป็นผู้ก่อตั้ง ศูนย์สงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์และยาเสพติดตำบลบ้านถ้ำ นอกจากนั้นยังก่อตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน รวมทั้งมีการรวมกลุ่มกิจกรรมผู้สูงอายุในนามของ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” อีกด้วย

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง เดิมทีปรากฏเป็น พระธาตุเล็ก ๆ ประมาณกันว่า สูงแค่ 3 ศอก โดย ในราว พ.ศ. 2440 พระครูศรีวิลาสชिरปัญญา เจ้าคณะแขวงแห่งพะเยาไปได้ตำนานม่อนจอมศีล มาจากเมืองน่าน จากตำนาน ท่านสันนิษฐานว่า ม่อนจอมศีลน่าจะอยู่แถวบ้านถ้ำ และเมื่อไปตรวจดู ได้พบพระธาตุที่ทรุดโทรมเสียหายมากองค์หนึ่ง ท่านจึงปรึกษาพระยาอุดรประเทศทิศ (ไชยวงศ์) เจ้าเมืองพะเยาในขณะนั้นให้มาร่วมกันบูรณะพระธาตุ แห่งนี้พร้อมด้วยพระสงฆ์และชาวเมืองพะเยา ชาวบ้านถ้ำเองก็มาร่วมกันบูรณะด้วยโดยมีครูบาเจ้า กาวีระเป็นประธานฝ่ายสงฆ์และพ่อแสนธรรมเสมา เป็นประธานฝ่ายฆราวาส

จากนั้นในปี พ.ศ. 2452 ครูบาเจ้ากาวีระได้ร่วมกับ ชาวบ้านถ้ำบูรณะพระธาตุอีกครั้งหนึ่งและได้ยกฐานะ ขึ้นเป็นวัดอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามในช่วงเวลา ดังกล่าวยังไม่มีพระภิกษุสงฆ์และสามเณรจำพรรษา อยู่ จึงทำให้วัดพระธาตุจอมศีลกลายเป็นวัดร้าง ตลอดมา เพราะอยู่ในที่สูงเป็นภูเขาหิน การขึ้นลงจึงมี ความลำบาก รวมทั้งไม่มีผู้ใดเอาที่ดินไปใช้ประโยชน์

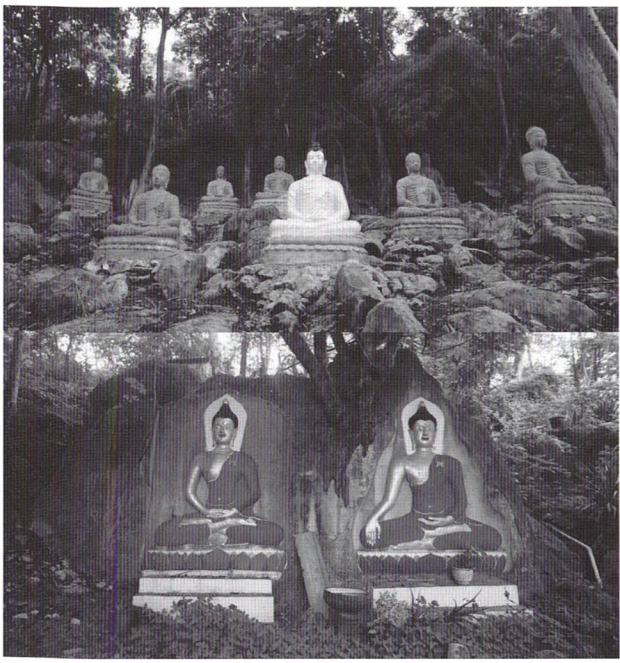
ต่อมาพระแก้ว ธมมวโธ ได้ร่วมกันกับชาวบ้าน สร้างบันไดนาถขึ้นไปยังพระธาตุในปี พ.ศ. 2497 เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่ต้องการขึ้น ไปสักการบูชาพระธาตุและในปี พ.ศ. 2518 เจ้าอธิการ อินคำ สนั่นจิตโต เจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลบ้านถ้ำ และตำบลบ้านปินในขณะนั้น ได้ร่วมกันทำถนนเพื่อให้ รถยนต์สามารถวิ่งขึ้นไปยังพระธาตุได้โดยสะดวก

วัดพระธาตุจอมศีลได้รับการรับรองให้เป็นวัด อีกครั้งในวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2536 และมี พระครูสุนทรวิมลคุณดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบัน

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า พระธาตุจอมศีล เป็นพระธาตุที่เก็บรักษาพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าไว้ โดยอิงกับตำนานที่ว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธองค์เสด็จมายังเวียงพาวแล้วนั้น พระองค์ได้เสด็จต่อไปยังสถานที่ต่างๆ จนมาประทับบนดอยม่อน (เขา) จำศีลแห่งนี้ ครานั้นมียักษ์ 2 ตนผิวเมียว คอยดูแลรักษาและอยู่บริเวณภูเขานี้มาช้านาน ยักษ์ตนหนึ่งชื่อว่า ล้านช้าง เพราะกินช้างไปแล้วถึงล้านเชือก อาศัยอยู่ในถ้ำกับนางยักษ์ผู้ภรรยา เมื่อมาพบพระพุทธเจ้า ก็วิ่งเข้าหาหมายจะจับกิน พระพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิฤทธิ์จนยักษ์ร้อนเป็นไฟ ยักษ์กลัวจึงวิ่งหนีไป นางยักษ์เห็นสามีวิ่งหนีมาจึงถามสาเหตุ เมื่อทราบเรื่องราวแล้ว จึงชวนกันมาขอขมา พระพุทธเจ้าได้ทรงยกโทษให้ แล้วตรัสสั่งสอนและให้ยักษ์รักษาศีล 5 จากนั้นทรงถอนเส้นพระเกศาให้ยักษ์ทั้งสองเอาไปบูชา ยักษ์จึงสร้างเป็นเจดีย์เล็กๆ ไว้สักการบูชา สถานที่แห่งนี้จึงถูกขนานนามว่า “พระธาตุเจ้าจอมศีล” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

- สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ
- เจดีย์พระธาตุจอมศีล
- หลวงพ่อพุททกษยาภรณ์มณีศรีปฐม พระประธานในวิหารวัดพระธาตุจอมศีล
- ทักษิณภาพมุมสูงอำเภอดอกคำใต้
- สวนรุกขชาติบ้านถ้ำ ประกอบด้วย ศาลเจ้าพ่อล้านช้าง ศาลเจ้าพ่อประตู่ผา ตาน้ำผุด (หรือ “น้ำออกฮู”) น้ำตกผาถ้ำทอง และม่อนดอยคำ
- สถานที่ปฏิบัติธรรม และสินค้าหัตถกรรมของชุมชน

- กิจกรรม
- ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ
- ประเพณีขึ้นสรงน้ำพระธาตุจอมศีล ในเดือน 6 เป็ง (15 ค่ำเดือน 6 ของทางเหนือ) ช่วงเดือนเมษายน ของทุกปี
- ประเพณีเลี้ยงหอยผี (หอเจ้าพ่อล้านช้าง) จะจัดขึ้นทุกปี หลังจากงานบุญข้าวสลากประจำปี เพื่อบูชาเทวดา ประจำหมู่บ้าน มีกิจกรรมต๋านข้าวใหม่ เดือน 4 (เหนือ) ขึ้น 13 ค่ำ, ต๋านหัว และส่งเคราะห์บ้านในวันปากเดือน เข้าทรงเดือน 9 (เหนือ) ขึ้น 3 ค่ำ เป็นประจำทุกปี

วัดพระธาตุทองงอก

สถานที่ตั้ง :
ตำบลอง อำเภองง จังหวัดพะเยา

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุดอยหยวก” นี้เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 3 ไร่ 50 ตารางวา โดยมีอาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 3 เส้น 10 วา จดลำเหมือง ทิศใต้ประมาณ 2 เส้น 9 วา 1 ศอก จดที่ดินเอกชน ทิศตะวันออกประมาณ 1 เส้น จดโรงเรียน และทิศตะวันตกประมาณ 18 วา จดแม่น้ำ ที่ธรณีสงฆ์จำนวน 4 แปลง มีเนื้อที่ 44 ไร่ 3 งาน 83 ตารางวา อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ หอฉัน หอระฆัง และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุประกอบด้วย เจดีย์ และพระพุทธรูปทองเหลือง

วัดพระธาตุดอยหยวก มีความงดงามทางด้านศิลปะประกอบด้วย เจดีย์สี่ทอง มีซุ้มจะนำประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ทิศ ประดับกระจกสีตามซุ้ม และฐานองค์ระฆัง ส่วนยอดนั้นเป็นฉัตรทองที่มุมทั้งสี่มีเจดีย์บริวาร วิหารเป็นทรงล้านนา หลังคามุงด้วยแป้นเกล็ดหน้าบรรณแกะสลักเป็นลายพรรณพฤษาและดอกแก้ว ใบระกามีสีทอง หางหงส์เป็นไม้แกะสลักรูปพญานาคสี่เศียร ส่วนเชิงเทินเป็นไม้แกะสลักรูป 12 นักขัตร์ และรูปช้าง ซึ่งวิหารหลังนี้ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคารศาสนาประจำปี พ.ศ. 2555 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง คาดว่าแต่เดิมนั้น สูงเพียง 3 เมตร และทราบได้ว่าสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2430 ต่อมาได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. 2456 มีเขตวิสุงคามสีมา กว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร

ช่วงราวปี พ.ศ. 2470 - 2476 ชาวไต (ไทใหญ่) ซึ่งตั้งหลักฐานอยู่บ้านนาปรัง ตำบลปง ในขณะนั้น ชื่อ ส่างฮุ่น และนางหย่ง มีจิตศรัทธาแรงกล้าได้ บูรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุซิงแกงก่อน เสร็จแล้ว ได้มาบูรณะวัดพระธาตุดอยหยวกให้อยู่ในสภาพ ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่เดิมมี 2 วัด โดยวัดล่างตั้งอยู่ บริเวณโรงเรียนบ้านหนุน (เดิม) ส่วนวัดบนคือพื้นที่ ปัจจุบันนี้แต่เป็นวัดร้าง เมื่อพระสังฆมณฑลองค์หนึ่ง เดินทางมาจากจังหวัดน่าน เพื่อตรวจกิจการพระศาสนา แลเห็นความสำคัญว่าวัดบนมีความสำคัญกว่า เป็นปูชนียสถานสำคัญจึงสั่งให้รวมวัดทั้ง 2 แห่ง เป็นวัดเดียวกันสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

หลังจากได้รับการบูรณะครั้งแรก โดยคหบดีส่างฮุ่น แล้วได้รับการบูรณะอีก 2 ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. 2525 โดยนายเปลี่ยน ชื่อสัตย์ กำนันตำบลปงในสมัยนั้น เป็นผู้ริเริ่ม พร้อมด้วยเจ้าอธิการ เมืองคำ สุภทฺโธ (พระครูสุภัทร เจติยาบาล) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาส และ ดำรงตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลตำบลปง เขต 1 ร่วมกับ พ่อค้าประชาชนและคหบดีอีกหลายท่าน จากนั้นมาอีก 32 ปี ได้มีการบูรณะอีกเป็นครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2554 ปัจจุบันมีพระครูพิทักษ์เจติยสุนทร ดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

เชื่อว่าที่ตั้งของวัดพระธาตุดอยหยวกแห่งนี้เดิมชื่อ "ภูเดิม" ในตอนหลังได้รับการบูรณะจากผู้มีจิตศรัทธา มาซ่อมแซม ซึ่งเดิมที่สูงประมาณ 3 เมตรเศษเท่านั้น และได้เปลี่ยนชื่อจาก ภูเดิม เป็นพระธาตุดอยหยวก ในกาลต่อมา โดยมีความเชื่อว่า พระธาตุดอยหยวกเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า คือ พระเกศาและพระอัฐิจักขุ (กระดูกริมตาข้างขวา) โดยอิงตามตำนานที่กล่าวว่าเมื่อครั้งพุทธกาลหลังจากที่ พระพุทธเจ้าเสด็จออกจากวัดพระธาตุซิงแกงแล้วได้เสด็จมาถึงดอยแห่งหนึ่งคือ ดอยภูเดิม พญานาคที่รักษา ดอยนี้อยู่แลเห็นพระพุทธเจ้า คิดว่าเป็นพญาครุฑก็แทรกกายหนีไปในอุโมงค์รูถ้ำลึก ต่อมาได้ทราบและ ฟังธรรมจากพระพุทธองค์จึงเกิดความเลื่อมใส พระพุทธองค์จึงลูบคลำพระเศียรได้เกศามา 1 เส้นแล้วส่งให้ และตรัสกับพระอานนท์ว่า เมื่อตถาคตนิพพานแล้ว ให้เอากระดูกริมตาขวามารวมไว้กับพระเศือกาลข้างหน้า จะมีชื่อว่า พระธาตุภูเดิม จึงได้บรรจุและสร้างพระธาตุขึ้น ณ ดอยแห่งนี้

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุดอยหยวก
- วิหารรูปแบบสกุลช่างพื้นเมืองผสมกับช่างไทลื้อ

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- การนมัสการพระธาตุดอยหยวก หรือ “ขึ้นธาตุแปดเป็ง” จะมีขึ้นในเดือนแปด (เดือน 8 เหนือ) และเริ่มทำการในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 เหนือ ทางคณะศรัทธาจะมาช่วยกันประดับตกแต่ง ทำความสะอาดพระธาตุ ตลอดทั้งบริเวณวัด อุบาสก อุบาสิกา แม่ชี ตลอดถึงผู้ถือศีล 8 จะมานอนพักแรมนั่งสมาธิ รักษาศีลภาวนา พอรุ่งเช้าวันขึ้น 15 ค่ำ (วันเพ็ญเดือน 8 เหนือ หรือวันเพ็ญเดือน 6 ได้) ทางคณะศรัทธาวัดพระธาตุดอยหยวก ตลอดถึงคณะศรัทธาวัดใกล้เคียงจะมาร่วมทำบุญตักบาตร หากปีใดมีเดือนแปดสองหน ให้ประกอบพิธีในเดือนแปดหลัง

- ประเพณีทานสลากภัต หรือกินสลาก หรือตานก๋วยสลาก จะจัดขึ้นในเดือนเกี๋ยงออกแปดค่ำ หรือในช่วงประมาณปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคมของทุกปี โดยมีจุดเด่นคือ ทางวัดและคณะศรัทธาจะใช้ชะลอมเป็นภาชนะในการประกอบพิธี

พระธาตุแอ่ไอ

สถานที่ตั้ง :
บ้านปาง ตำบลดงอึ้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ย้อนมูลพื้นฐาน

“พระธาตุแจ้โว” นั้นมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันเล็กน้อย เช่น พระธาตุแจ้โหว่, พระธาตุแจ้โหว่, พระธาตุแจ้โหว่, พระธาตุแจ้โหว่, พระธาตุแจ้โหว่ เป็นต้น เนื่องมาจากสำเนียงพูดของภาษาท้องถิ่นกับการเขียนมาเป็นอักษรภาษาไทย อย่างไรก็ตามสำเนียงการเรียกต่างๆ ล้วนแล้วหมายถึง “พระธาตุแจ้โว” ทั้งสิ้น

พระธาตุแจ้โวนั้นเป็นพระธาตุที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองโบราณ ซึ่งเป็นจุดสูงสุดของเมือง “เวียงฮางหรือเวียงพระธาตุแจ้โว” จึงทำให้สามารถมองเห็นพื้นที่ข้างเคียงจากมุมสูงได้อย่างชัดเจนและสามารถมองเห็นกว๊านพะเยาและเมืองพะเยาได้ ด้านองค์พระธาตุเจดีย์นั้นตั้งอยู่บนเนินดิน พระเจดีย์ตั้งอยู่บนฐานเขียงรูปแปดเหลี่ยมต่อด้วยฐานปัทม์ย่อมุม จากนั้นเป็นชั้นมาลัยเถา ร่องรับองค์ระฆัง รูปแปดเหลี่ยม บัลลังก์ ปล้องไฉน และปลียอด

นอกจากองค์พระธาตุแล้ว วัดพระธาตุแจ้โวยังมีบรรยากาศร่มรื่น เนื่องจากเป็นเนินเขาที่มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมหนาแน่นเหมาะสำหรับปฏิบัติธรรม โดยทางวัดและชุมชนกำลังดำเนินการจัดทำสถานปฏิบัติธรรมสำหรับผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรมอีกด้วย จากลักษณะพื้นที่ที่ให้ความชุ่มชื้นดังกล่าว ทำให้มีการพบหอยที่ชาวบ้านเรียกว่า หอยก้นกก หรือ หอยก้นดัดในสระน้ำบริเวณเชิงดอยพระธาตุ ซึ่งหอยดังกล่าวมีลักษณะคล้ายหอยจุบ (หอยจุบ, หอยดุด, หอยขม) แต่บริเวณก้นหอยนั้นไม่แหลมหรือมน กลับมีลักษณะเหมือนถูกตัดเรียบด้วยของมีคมแสดงให้เห็นว่าในบริเวณดังกล่าวมีความหลากหลายทางชีวภาพที่น่าสนใจและน่าศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ในเขตโบราณสถานใกล้เคียงยังมีการค้นพบ ซากวัดร้าง เครื่องใช้โบราณ แกะสลักจากหินทราย เครื่องถ้วยจีน และเศษภาชนะดินเผา

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้อย่างแน่ชัดว่า “พระธาตุเจ้ไ่ว้” นั้น สร้างโดยใครและสร้างเมื่อไหร่ เดิมทีองค์เจดีย์ที่ชำรุดทรุดโทรมไม่มีการดูแล ต่อมามีการบูรณปฏิสังขรณ์วัดโดยครูบาศรีวิชัย หลังจากที่ท่านได้บูรณะวัดศรีโคมคำเสร็จแล้วจึงได้แวะมาบูรณะพระธาตุเจ้ไ่ว้แห่งนี้ และมีการตั้งวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2470 จากนั้นก็ได้มีการบูรณะและปรับปรุงวัดให้มีสิ่งปลูกสร้างหรือถาวรวัตถุอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีพระภิกษุ วิสุทธวิโร ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า ภายในพระธาตุเจ้ไ่ว้ มีการบรรจุพระเกศาธาตุ 2 เส้น และพระบรมธาตุส่วนปลายจมูกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยความเชื่อนี้ น่าจะมาจากตำนานที่ว่า ปู่แจ และย่าโว เป็นผู้สร้างพระธาตุเจดีย์องค์นี้ขึ้นเพื่อบรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าในท้องถิ่นว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จมายังบริเวณนี้ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสได้เอาแกนหอยจุมมาถวายพระพุทธเจ้า แต่พระองค์ทรงเมตตาจึงได้เอาหอยในแกนนั้นไปปล่อยในสระน้ำ

เมื่อหอยดังกล่าวลงน้ำแล้วกลับมามีชีวิตดังเดิมชาวบ้านเชื่อว่าเป็นต้นกำเนิดของหอยก้นกก หรือหอยก้นดัดที่พบในปัจจุบัน และพื้นที่ดังกล่าวได้กลายเป็นพื้นที่ที่ไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปรุกร้า

และด้วยลักษณะของพระธาตุเจดีย์ ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับเจดีย์วัดพระธาตุดอยน้อย ของตำบลจำปาทวน ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กันและบูรณะโดยครูบาศรีวิชัยเหมือนกัน จึงมีการเรียกขานวัดพระธาตุเจ้ไ่ว้กับวัดพระธาตุดอยน้อยว่าเป็นวัดพี่วัดน้องกัน

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- พระธาตุเจ้าโเว
- พระเจ้าทันใจ
- สถานปฏิบัติธรรม
- ทศนียภาพทุ่งนาที่สวยงาม

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์ ในชวงเดือน 5 เป็ง หรือ
15 ค่ำเดือน 5 เหนือ ภายในงานจะมีขบวนแห่
ช่างฟ้อน รวมถึงการแข่งขันบั้งไฟ เป็นต้น

วัดพระธาตุปูโป

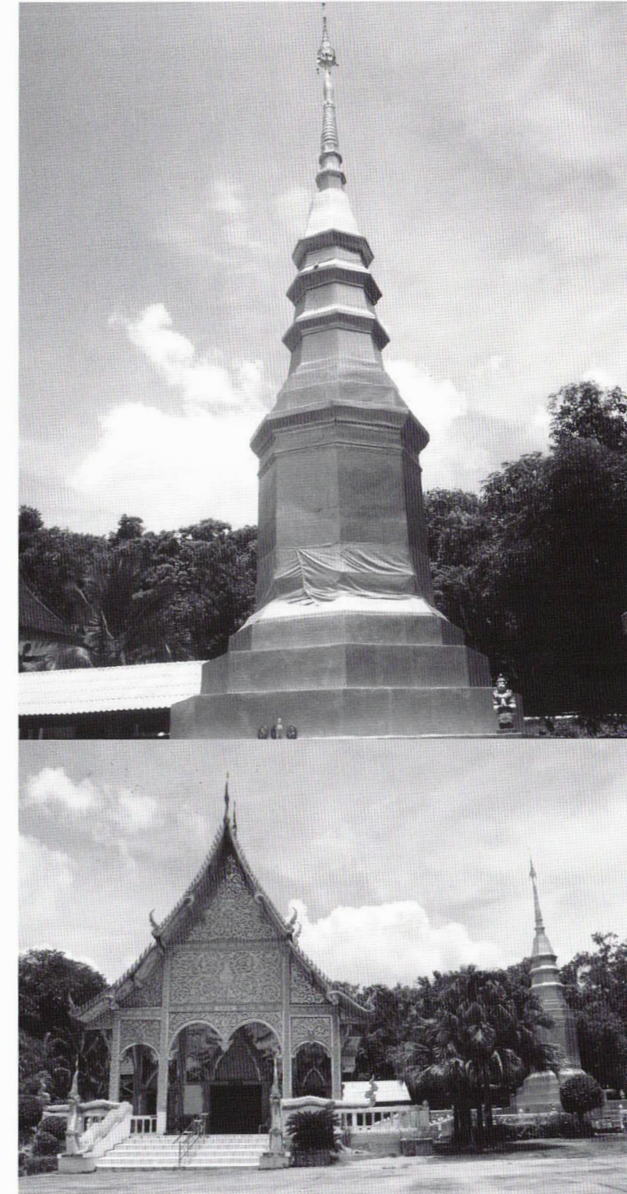
สถานที่ตั้ง :
ตำบลจองเงิน อำเภอภูพาน จังหวัดเลย

ย้อนยุคพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

วัดปูปอ หรือเรียกอีกอย่างว่า “วัดพระธาตุปูปอ” (หากเขียนแบบปวิรรตอักษรแล้วจะเป็น พุพอ) ถูกยกให้เป็น 1 ใน 3 พระธาตุที่สำคัญของอำเภอกุภามยาว (พระธาตุปูปอ, พระธาตุดอยจุก, พระธาตุภูขวาง) ตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ยห่างจากเมืองพะเยา 7 กิโลเมตร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตอนตั้งวัดมีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ 42 ตารางวา ล้อมรอบไปด้วยป่าและส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีอาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุ ประกอบด้วย เจดีย์พระธาตุปูปอเป็นพระธาตุทรงแปดเหลี่ยมขนาดเล็ก

ไม่มีหลักฐานหรือเอกสารที่บ่งบอกได้อย่างแน่ชัดว่าสร้างเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้างแต่ปรากฏเป็นโบราณสถานเก่าแก่แห่งหนึ่ง คาดว่าจะอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 20 ต่อมาได้มีการสร้างวัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 และมีพระภิกษุสงฆ์จำพรรษามาจนถึงปัจจุบัน รายนามเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบ คือ พระศรีเร็ว (พ.ศ.2512 - 2515) พระอ้วน (พ.ศ. 2515 - 2517) พระครูวิธานวิริยกิจ (มิตร มหาวีโร) (พ.ศ. 2522 - 2559) ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ 1 รูป คือ พระมนูญฐานุตโม

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่าพระธาตุปูปอเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงทำนายไว้ว่าจะมีคนมาสร้างวัด โดยอิงจากเรื่องเล่าและตำนานที่ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาโปรดสัตว์ในบริเวณแถบนี้แล้วได้พบยักษ์ตนหนึ่งซึ่งไม่ได้กินอาหารมาเจ็ดวัน ยักษ์ตนดังกล่าวจึงพยายามจะจับพระพุทธเจ้ากินเป็นอาหาร ซึ่งพระองค์ก็แสดงปาฏิหาริย์เหยียบก้อนหินให้เป็นรอยพระบาท ยักษ์ตกใจก็ยกมือไหว้พระพุทธเจ้าจึงตรัสสอนให้รักษาศีลแล้วให้ไปอยู่ที่ดอยดวนและตรัสว่ายักษ์ไล่มาทันพระองค์ในที่นี่ ก็จะเรียกที่นี่ว่า "จอมทัน" (อ่าน "จอมตัน") ที่เชิงดอยนั้น ต่อไปจะมีพวกโจรมาตั้งเวียงชื่อว่าเวียงเลย (หรือเวียงโจร - อ่าน เวียงโจร์) เมื่อพระอนันท์ขอให้ "หมายศาสนา" หรือทำเครื่องหมายในพระศาสนาไว้ด้วย พระพุทธเจ้าก็ว่า ไม่มีถ้าหรือก้อนหินอันมีลักษณะดีที่ควรไว้รอยพุทธบาท แต่ภายหลังเมื่อศาสนาอายุได้สองพันกว่าปีจะมีคนมาสร้างเจดีย์ชื่อว่า "ดอยจุก" หรือ "ดอยหยุด"

จากนั้นพระพุทธเจ้าก็ลงจากดอยดังกล่าวมาทางทิศตะวันออกประมาณ 1,500 วา และได้พบสองสามีภรรยาที่เชิงดอย สองสามีภรรยาไม่มีสิ่งใดที่จะถวายนอกจาก ปู (พลู) ที่มีอยู่ปอ (พอ) จะถวายได้ จึงได้ถวายพลูเจ็ดใบกับครกตำหมากให้กับพระพุทธเจ้า พระองค์จึงทำนายว่าต่อไปจะมีผู้สร้างอารามในที่แห่งนั้นชื่อ "ปูปอ" (พูพอ) และเนื่องจากสองสามีภรรยาถวายครกหินภายในบ้านเมืองในที่นั้นจะบริบูรณ์ด้วยหินและทราย จากนั้นก็เสด็จไปยังดอยจอมทอง

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ต่อมาใน พ.ศ. 2052 มีนายพรานป่าผู้หนึ่งชื่อ พานศิลป์ ได้เอาที่ดินของตนแลกกับที่ดินที่เป็นวัดในขณะนี้ แล้วสร้างวัดขึ้นกว้างยาวด้านละ 100 วา โดยสร้างวัดนี้ขึ้นหลังจากการสร้างวัดศรีโคมคำ หรือวัดพระเจ้าตนหลวงทุ่งเอี้ยงเพียง 18 ปี และเชื่อกันว่าวัดพระธาตุปูปอนี้เป็นวัดพี่น้องกับวัดศรีโคมคำหรือวัดพระเจ้าตนหลวง

- สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ
 - เจดีย์พระธาตุปูปอ
- กิจกรรม
 - ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ
 - พิธีสงฆ์พระธาตุปูปอ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 (ใต้) ของทุกปี
 - ประเพณีทานสลากภัต หรือตานก๋วยสลาก ในช่วงเข้าพรรษาของทุกปี

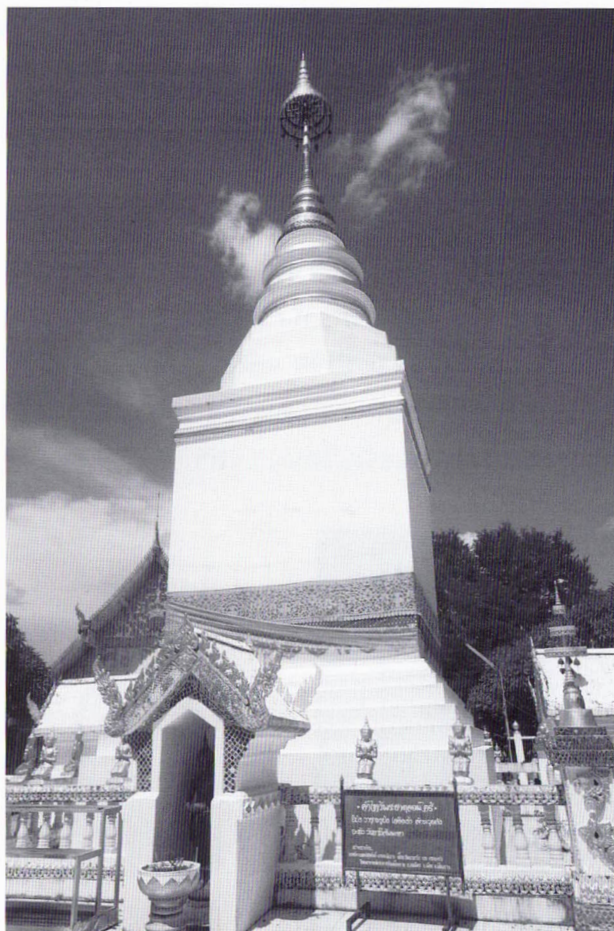

พระธาตุจอมไคร้

สถานที่ตั้ง :
ตำบลหนองลาน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

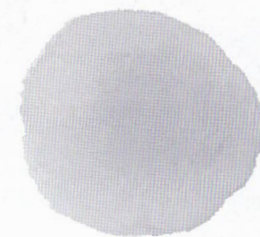
วัดพระธาตุจอมไคร้

“วัดพระธาตุจอมไคร้” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่บนยอดเขาที่ชื่อว่า ดอยจอมไคร้ พื้นที่โดยรอบเขาเป็นป่าพืชพรรณท้องถิ่น ส่วนบริเวณที่ราบรอบเขานั้นเป็นพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้าน การเดินทางขึ้นไปยังวัดนั้น ถนนทางขึ้นจะมีความลาดชันอยู่บ้างแต่ก็เป็นถนนลาดยางและสามารถนำรถยนต์ขึ้นไปยังลานจอดรถในบริเวณวัดได้ ทางวัดพระธาตุจอมไคร้จะมีงานบุญประเพณีทุกปี คือการทำบุญสลากภัตที่กำหนดเอา วันแรม 9 ค่ำ เดือน 12 เหนือ และงานประเพณีสงกรานต์พระธาตุจอมไคร้ที่จัดในเดือนห้าเป็ง

เดิมวัดพระธาตุจอมไคร้ไม่มีพระภิกษุอยู่ประจำ แต่หลังจาก พ.ศ. 2530 ทางสภาตำบลห้วยลาน ได้มีมติพระบุญผาย จิตตญาโณ มาจากจังหวัดเชียงราย เพื่อบูรณะวิหารให้เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กตลอดทั้งหลัง นับแต่นั้นมาก็มีพระสงฆ์สามเณรมาจำพรรษาตลอด เนื่องจากมีทางขึ้นลงไปมาสะดวก ประกอบกับมีความสงบเงียบตลอดทั้งวันและกลางคืน

นอกจากนี้พระธาตุจอมไคร้ยังถูกยกให้เป็นพระธาตุสำคัญประจำอำเภอดอกคำใต้ตั้งคำขวัญที่ว่า “ดอกคำใต้เมืองคนงาม วัฒนธรรมหลากหลายมากมายหัตถกรรม พระธาตุงามจอมไคร้ ล่องช้างแหล่งอาศัย มากน้ำใจชาวประชา”

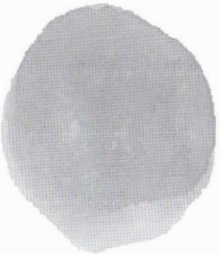

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ไม่มีหลักฐานหรือเอกสารที่สามารถบ่งบอกได้อย่างแน่ชัดว่าสร้างเมื่อใดและใครเป็นผู้สร้าง แต่ปรากฏเป็นโบราณสถานเก่าแก่แห่งหนึ่งในพื้นที่ มีลักษณะขารุดทรุดโทรม และวัตถุโบราณต่าง ๆ กระจายกระจายไปทั่วบริเวณ ต่อมาในปี พ.ศ. 2470 ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มาบูรณะพระธาตุแห่งนี้ โดยได้ก่อเจดีย์ครอบเจดีย์องค์เก่าที่ขารุด จากนั้นในปี พ.ศ. 2498 พระอธิการอินตา ธมฺมเสโน เจ้าอาวาสวัดแท่นคำ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับวัดพระธาตุจอมไคร้ ได้เป็นประธานในการสร้างวิหาร พร้อมทั้งพาชาวบ้านมาช่วยกันสร้างโดยใช้ไม้ทั้งหมด และยังได้สร้างพระพุทธรูปปูนซีเมนต์องค์ใหญ่ไว้เป็นประธานในวิหาร ซึ่งมีหน้าตักกว้าง 5 ศอก และพระพุทธรูปองค์เล็กอีกสอง 2 ข้าง

จากนั้นได้มีการบูรณะและสร้างถาวรวัตถุมาอย่างต่อเนื่อง จากคณะศรัทธาทั้งในท้องถิ่นและต่างถิ่น เช่น ในปี พ.ศ. 2503 มีการสร้างระเบียงรอบองค์พระเจดีย์จอมไคร้ ศาลาบาตร ถึงเก็บน้ำฝนเพื่อเก็บน้ำฝนไว้ในถาดและบันไดลงไปทางด้านทิศตะวันตกตั้งแต่เชิงคดถึงพระธาตุ ใน พ.ศ. 2508 มีการสร้างทางขึ้นพระธาตุอีก 3 สาย คือ ทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศทางสามเสียบ้านใด หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2537 - 2540 ได้มีการบูรณะองค์พระธาตุสร้างถึงเก็บน้ำประปาขึ้นสู่พระธาตุจอมไคร้ และสร้างหอระฆัง จากนั้นปี พ.ศ. 2549 - 2550 สร้างพระวิหารครูบาเจ้าศรีวิชัย และพระพุทธรูปมารวิชัยตลอดจนสร้างถนนรอบวัดพระธาตุจอมไคร้และมีการปรับปรุงบูรณะวัดเรื่อยมา ฯลฯ

เมื่อมาถึงปี พ.ศ. 2530 ทางสภาตำบลห้วยลาน โดยการนำของพ่อกำนันเย็น ชัยวร ได้นำคณะไปนิมนต์พระบุญผาย วิฑฺฒนาโณ มาจากจังหวัดเชียงราย เพื่อบูรณะพระวิหาร เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ตลอดทั้งหลังและทางพระบุญผาย วิฑฺฒนาโณ จำพรรษาอยู่ประจำ จนมีพระเณรอยู่ทุกพรรษา และทางคณะสงฆ์อำเภอดอกคำใต้ได้แต่งตั้งให้พระบุญผาย วิฑฺฒนาโณ ทำหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมไคร้ในปี พ.ศ. 2534 จนถึงปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันมีพระครูเกษมธรรมโมลิต (พระอธิการกัมพล กิตติวิญญู) เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะตำบลห้วยลานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา

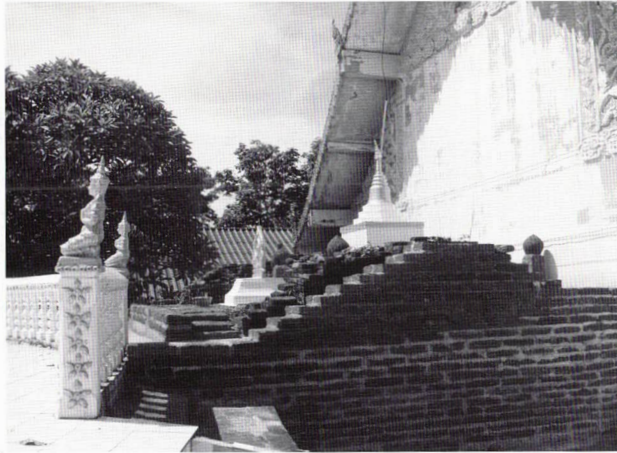
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อกันว่าพระธาตุจอมไคร้ นั้นเป็นโบราณสถานที่มีมานานนับอายุเป็นพันปี ซึ่งอิงจากเรื่องเล่าและตำนานที่เล่าว่า ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าได้เดินทางมาประทับพักแรมอยู่บนดอยแห่งนี้ได้มีสองตายายบังเกิดศรัทธาจึงเข้ามาทำการกราบไหว้แล้วนำเอาบอกบัน (บอกบัน คือ ครกตำหมาก) ถวายแก่พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงรับเอาไว้และเอามือเสยเส้นพระเกศามอบให้สองตายาย แล้วทรงรับสั่งว่าเราจะลงจารึกศาสนาพุทธไว้ที่นี่เพื่อให้เจริญรุ่งเรืองในกาลต่อไปให้สองตายายไปตัดกระบอกไม้ซางมาเพื่อเอาเส้นพระเกศานั้นบรรจุไว้ในกระบอกไม้ซางนั้นและให้เก็บไว้ในถ้ำแห่งดอยนั้นจากนั้นพระอินทร์เทวดาที่รักษาดอยแห่งนี้ก็ได้เนรมิตผอบเงินผอบทองมารับเอาเส้นเกศาของพระพุทธเจ้า เพื่อนำไปเก็บไว้ในถ้ำ ด้านสองตายายก็ได้สร้างเจดีย์ครอบปากถ้ำเอาไว้

จากตำนานดังกล่าวก็มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า บนดอยจอมไคร้ นั้นเป็นสถานอันศักดิ์สิทธิ์ ปีใดเกิดฝนแล้งในฤดูทำนา พระสงฆ์จะขึ้นไปทำพิธีขอฝนและฝนก็จะตกลงมาทุกปี ส่วนพระธาตุนี้ตั้งครอบปล่องถ้ำและมีทางเข้าถ้ำได้ ในถ้ำนี้มีของโบราณบรรจุไว้นั้นมากมาย อาทิ พระพุทธรูปต่าง ๆ เป็นหินและทอง ตลอดจนพระเครื่อง ช้างหิน ม้าหินแล้วยังมีชื่อจารึกไว้ในถ้ำนั้น ว่าพระธาตุจอมไคร้ ไม่ใช่จอมไคร้ นอกจากนี้ในถ้ำยังมีช่องลึกลงไปอีกมากประมาณว่า หากใช้ไม้ยาวขนาด 10 วามัดต่อกันหยั่งลงไปในถ้ำก็ยังไม่ถึงพื้นประกอบกับยังลึกลงไปก็จะมีเสียงดังหึ่งๆ คล้ายกับเสียงของเครื่องยนต์ จึงไม่มีผู้ใดสามารถเข้าไปได้

และมีเรื่องเล่าอีกว่า เมื่อประมาณ 60 ปี มาแล้ว มีผู้พบเห็นที่ข้างพระธาตุทางทิศตะวันออกมีวิหารโบราณขนาดใหญ่โตนัก แต่สร้างด้วยอิฐทั้งหมดตลอดจนหลังคา ภายในมีพระพุทธรูปบรรจุไว้มากมาย แต่ปัจจุบันได้ยุบลงถมกันไว้ โดยเชื่อว่าสิ่งของข้างในนั้นจะยังอยู่ดังเดิม เนื่องจากดูตามสถานการณ์แล้วไม่เคยมีใครรู้หรือไม่มีใครขุดแต่อย่างใด

นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับช่วงที่
ครูบาศรีวิชัยได้มาบูรณปฏิสังขรณ์พระธาตุจอมไคร้
ในปี พ.ศ. 2470 ด้วย โดยกล่าวว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัย
ได้บอกให้ศรัทธาที่เดินทางมาร่วมกันบูรณะเจดีย์ว่า
ต่อไปคนเรานั้นจะแสวงหาข้าวของและหาสิ่งที่เป็น
วัตถุโบราณเหล่านี้ ก่อนที่จะสร้างเจดีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย
ก็ให้ช่วยกันเก็บวัตถุโบราณต่างๆ เข้าเก็บไว้ในถ้ำ
เป็นจำนวนมากมาย แล้วก่อเจดีย์ครอบถ้ำและเจดีย์
องค์เดิมเพื่อที่จะไม่ให้ผู้ใดลักลอบเข้าไปเอาทรัพย์สิน
และของโบราณต่างๆ ข้าราชการเมื่อทราบไปถึง
ที่ไหนไม่ว่าใกล้หรือไกลแค่ไหน ก็มีผู้มีจิตศรัทธา
พากันมาร่วมสร้างจึงทำให้การก่อสร้าง เป็นไปอย่าง
รวดเร็ว ใช้เวลาสร้างประมาณปีกว่าๆ ก็เสร็จสมบูรณ์
แล้วจึงให้มีการทำบุญเป็นประจำของทุกปีโดยกำหนด
เอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนห้าเหนือ (ห้าเป้ง) และในประเพณี
ดังกล่าวจะมีชาวพุทธในตำบลต่างๆ เช่น ตำบลห้วยลาน
ตำบลป่าซาง และ ตำบลดงสุวรรณ ฯลฯ จะมาร่วมงาน
ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุจอมไคร้เป็นประจำทุกปี

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุจอมไคร้

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุ เดือน 5 เป้ง (จะตรงกับ
ช่วงวันมาฆบูชา)

- ประเพณีทานสลากภัต กินสลาก หรือตานก๋วยสลาก
เดือน 12 เหนือ แรม 9 ค่ำ

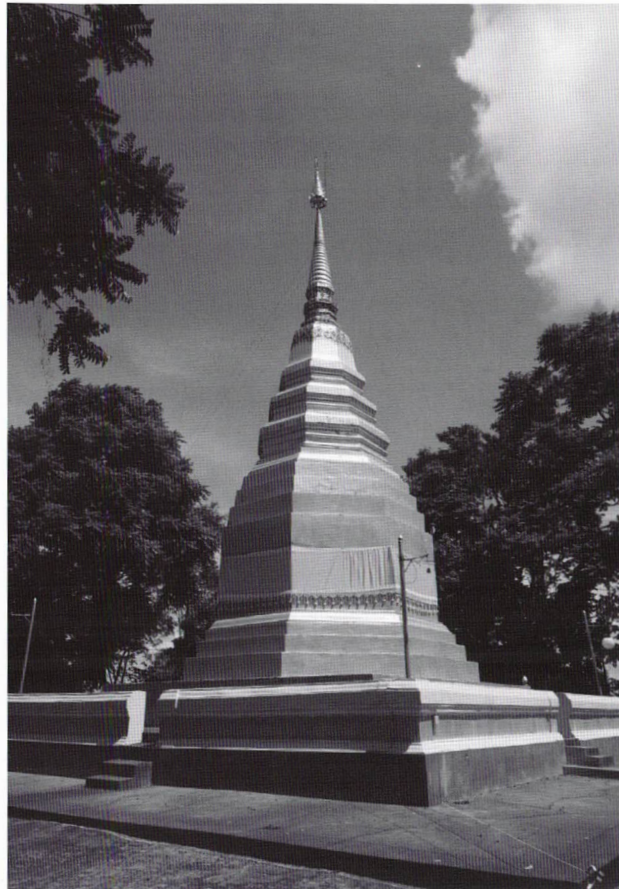

วัดพระธาตุทองน็อง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลจำปาศักดิ์ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

วัดพระธาตุคุดน้อย

“วัดพระธาตุคุดน้อย” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 36 ไร่ 2 งาน 60 ตารางวา โดยอาณาเขตทิศเหนือประมาณ 6 เส้น จดทางสาธารณประโยชน์ ทิศตะวันตกประมาณ 6 เส้น 1 วา 3 ศอก จดทางสาธารณประโยชน์ อาคารเสนาสนะประกอบด้วย ศาลา และกุฏิสงฆ์ ปูชนียวัตถุมีพระพุทธรูปโบราณ และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบล้านนามีการประดับตกแต่งด้วยกระจกสีบริเวณปลายยอดองค์เจดีย์ไว้อย่างสวยงาม

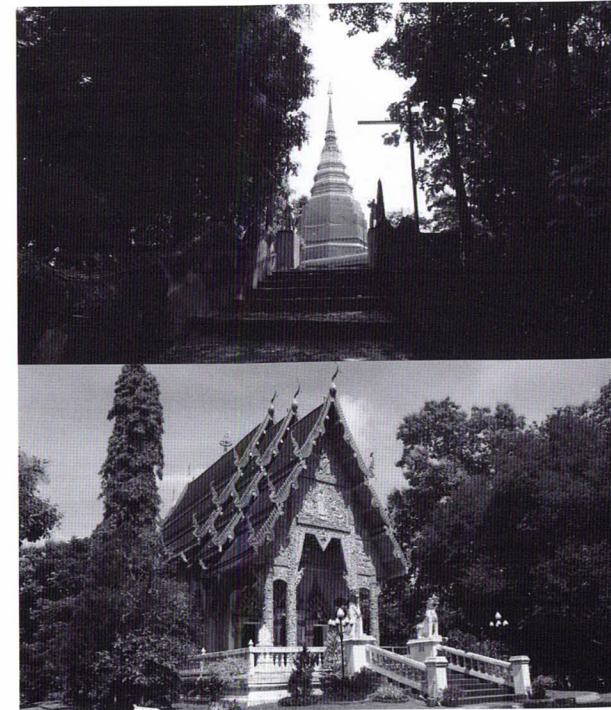

ประวัติความเป็นมา

“วัดพระธาตุคุดน้อย” สร้างเมื่อ พ.ศ. 2300 การบริหารและการปกครองมีเจ้าอาวาสจำนวน 5 รูปเท่าที่ทราบนาม คือ พระปัญญา พระประทีป พระณรงค์ พระวงศ์ และพระอนุชา รตนโชโต โดยปัจจุบันมีพระอธิการ ไพโรจน์ โรจนธมโม รักษาการเจ้าอาวาสวัด

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า “วัดพระธาตุดอยน้อย” เป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่คู่กับเมืองพะเยามาช้านาน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านในตำบลจำปาหวายและตำบลใกล้เคียงในจังหวัดพะเยาให้การเคารพสักการบูชา ซึ่งครั้งหนึ่งครูบาศรีวิชัยตนบุญแห่งล้านนาได้เคยมาเยือนและเป็นองค์ประธานในการบูรณะองค์เจดีย์แห่งนี้และมีความเชื่อว่าเจดีย์พระธาตุดอยน้อยนั้นบรรจุพระเกศาธาตุ และพระบรมธาตุชิ้นเล็กๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุดอยน้อย

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์พระธาตุดอยน้อย
ประเพณีสักการะพระธาตุดอยน้อย หรือที่เรียกว่า “งานเก้าเป็ง” จะตรงกับวันเพ็ญเดือนเก้าเหนือในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน ของทุกปี ในงานจะมีการทำพิธีทางศาสนา มีสักการะพระธาตุดอยน้อย ทำบุญตักบาตรร้อยแปด มีการแข่งขันบอกไฟดอก (พลุดอกไม้ไฟ) ฯลฯ

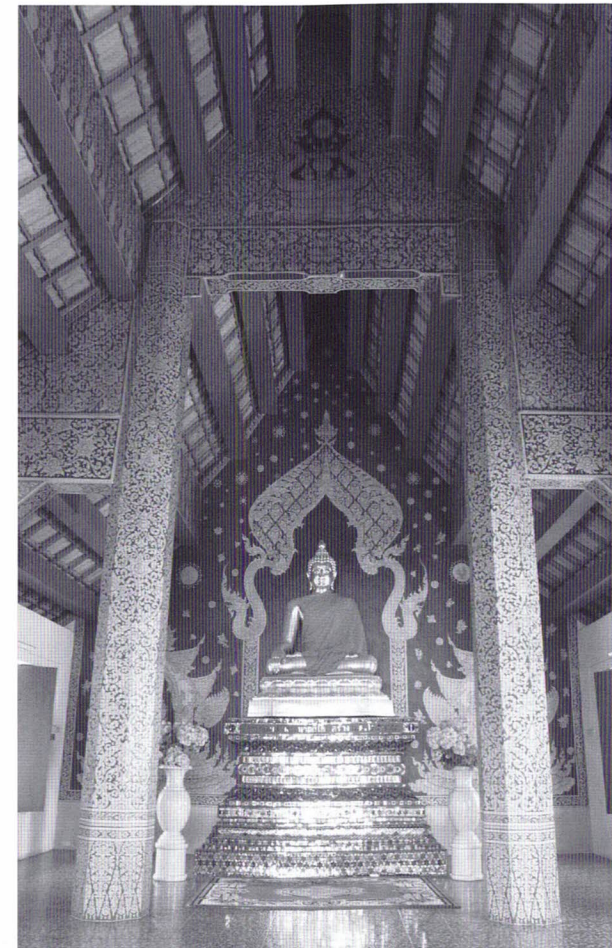
วัดพระธาตุสุทนต์

สถานที่ตั้ง :
ตำบลสุทนต์ อำเภอสุทนต์ จังหวัดพะเยา

วัดมุนี

“วัดพระธาตุภูช้าง” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 16 ไร่ โดยมีอาณาเขตคือ ทิศเหนือประมาณ 5 เส้น ทิศใต้ประมาณ 5 เส้น ทิศตะวันออกประมาณ 10 เส้น จดที่ดินเอกชนทั้งหมด ยกเว้น ทิศตะวันตกประมาณ 10 เส้น นั้นจดทุ่งนา อาคารเสนาสนะประกอบด้วย วิหาร และกุฏิสงฆ์ ส่วนปูชนียวัตถุประกอบด้วย เจดีย์พระธาตุภูช้าง

พระธาตุภูช้างเป็นพระธาตุที่เก่าแก่ เป็นสถานที่เคารพสักการะของราษฎรในพื้นที่อำเภอภูช้าง ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์มาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีครุฑเจ้าเทือง นาลสีโล เป็นองค์อุปถัมภ์ โดยมีส่วนราชการและราษฎร ในพื้นที่อำเภอภูช้าง เป็นผู้สนับสนุนในการพัฒนาเพื่อให้คงไว้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสถานที่เคารพสักการะของประชาชน

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่า มีการสร้างพระธาตุนี้ ตั้งแต่เมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง แต่ได้มีการบูรณะ ในปี พ.ศ. 2478 โดยพระภิกษุรูปหนึ่งเดินทางมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ชักชวนราษฎรขึ้นไปดูพระธาตุ ซึ่งขณะนั้นตัวองค์พระธาตุได้ล้มลงตามอายุที่เก่าแก่และพบพระเครื่องจำนวนมากในองค์พระธาตุ จากนั้นในปี พ.ศ. 2496 พ่อกำนันยศ สมนาม กำนันตำบลเชียงแตง ได้ชักชวนราษฎรภายในตำบลขึ้นมาพัฒนา แล้วยางบริเวณองค์พระธาตุและบริเวณโดยรอบ ตลอดจนรวบรวมอิฐที่พังทลายลงและบูรณะตัวองค์พระธาตุขึ้นใหม่ และเรียกองค์พระธาตุจาก ปูซาง เป็น พระธาตุภูซาง ตั้งแต่นั้นมา

ตัวองค์พระธาตุและบริเวณโดยรอบได้พัฒนาตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2503 ครูบาคำหล้า สังวรโร ได้มาบูรณะองค์พระธาตุขึ้นใหม่ โดยก่ออิฐถือปูนเสริมองค์พระธาตุขึ้นแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2504 ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ได้สร้างถนนขึ้นองค์พระธาตุ ปี พ.ศ. 2535 ได้บูรณะซ่อมแซมตัวองค์พระธาตุอีกเป็นครั้งที่ 3 ปี พ.ศ. 2538 ติดตั้งไฟฟ้าขึ้นองค์พระธาตุ ปี พ.ศ. 2542 ติดตั้งระบบประปาเพื่อนำน้ำไปใช้บนพระธาตุ

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2547 ครูบเจ้าเทือง นาสีโล เจ้าอาวาสวัดเด่นสะหลีศรีเมืองแกน ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มาสักการะและบำเพ็ญภาวนาที่องค์พระธาตุ และเป็นองค์อุปถัมภ์ในการบูรณะองค์พระธาตุ ได้ปรับปรุงสถานที่ก่อสร้างพระอุโบสถและพระวิหาร ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดยมีการบูรณะองค์พระธาตุขึ้นใหม่ มีการสร้างพระวิหารพร้อมพระประธานของวัด สร้างพระอุโบสถ ปรับปรุงภูมิทัศน์และล้อมรั้วบริเวณที่ตั้งพระธาตุบางส่วน โดยมีส่วนราชการ พ่อค้า ประชาชน และทุกองค์กรในพื้นที่ให้การสนับสนุน จากการนำของพ่อกำนันเพิ่ม วงศ์ใหญ่ กำนันตำบลภูซางในขณะนั้น ปัจจุบันมีพระสงฆ์ พำนักจำนวน 1 รูป

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ตามประวัติเล่าว่า ผู้ค้นพบพระธาตุครั้งแรกชื่อนายก้อน ซึ่งอพยพมาจากจังหวัดน่าน โดยค้นพบเมื่อปี พ.ศ. 2390 จากการที่นายก้อนไปถางไร่อยู่ใกล้ ๆ ดินเขาที่พระธาตุตั้งอยู่ ซึ่งขณะนั้นไม่ทราบว่ามีสิ่งใดอยู่ระหว่างถางไร่ได้เสาะหาใบพลูเพื่อนำไปเคี้ยวหมากไปเจอใบพลูเลื้อยพันไม้ไผ่ข้างอยู่กอหนึ่ง จึงเก็บใบพลูจำนวนหนึ่งและบังเอิญพบองค์เจดีย์อยู่ท่ามกลางป่าไม้ตรงสันเขา และมีต้นไม้หลากหลายชนิดขึ้นปกคลุมองค์พระธาตุอยู่ จึงได้เข้าไปกราบไหว้บูชา และเรียกพระธาตุนั้นว่า ปูซาง ตามใบพลูที่ค้นพบ ตัวองค์พระธาตุนั้นจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่สืบต่อกันมาว่า มีฐานกว้างประมาณ 2 วา สูงประมาณ 4 วา รูปทรงปราสาทโบราณ ยอดฉัตรดวนและมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมระหว่างฐานกับองค์พระธาตุ ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2393 มีผู้คนจากอำเภอปัว จังหวัดน่านอพยพมาอยู่เข้ามาแผ้วถางตั้งเป็นหมู่บ้าน เรียกชื่อว่า บ้านหนองเลา ชาวบ้านเรียกชื่อดอยและพระธาตุตามนายก้อนที่ค้นพบคนแรกว่า ดอยปูซาง

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

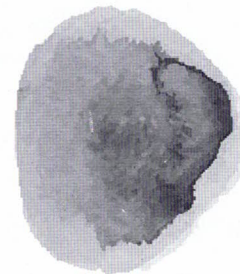
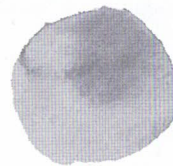
- เจดีย์พระธาตุปูซาง

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุปูซาง

ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา (แปดเป็งภาคเหนือ)

วัดสุทัศน์

“วัดสุทัศน์” เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย โดยมีอาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 96 เมตร จดที่จัดสรรของเอกชน ทิศใต้ประมาณ 180 เมตร จดสนามโรงเรียนบุญลือวิทยา อาคารเสนาสนะประกอบด้วย อุโบสถ กุฏิ และพิพิธภัณฑสถาน ด้านปูชนียวัตถุปรากฏพระเจดีย์ที่มีรูปแบบศิลปะแบบล้านนาและพระพุทธรูป โดยมีหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญ ได้แก่ เจดีย์ “พระธาตุวัดสุทัศน์” เป็นเจดีย์เก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยพุทธศตวรรษที่ 21 และภายหลังได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในช่วงปี พ.ศ. 2463 - 2478 โดยครูบาศรีวิชัย พระพุทธบาทจำลองหินทราย เป็นโบราณวัตถุที่สำคัญของวัดมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ศิลปินวัดสุทัศน์ เป็นจารึกที่กล่าวถึงประวัติการสร้างวัดสุทัศน์ ในปี พ.ศ. 2038 และเป็นหลักฐานสำคัญที่ทำให้ได้ทราบความเป็นมาของวัดสุทัศน์

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมพระเจดีย์ของวัดสุทัศน์นี้เป็นเจดีย์ทรงสูงเอวคอด ขนาดฐานกว้าง 16.50 เมตร สูง 35 เมตร ส่วนฐานประกอบด้วย หน้ากระดานสี่เหลี่ยม หนึ่งชั้น ต่อขึ้นไปเป็นฐานหน้ากระดานแปดเหลี่ยมสามชั้น ต่อด้วยเรือนธาตุ ซึ่งเป็นส่วนย่อมุมมียอดสูง รูปแปดเหลี่ยม มีลวดลายปูนปั้นอยู่กลางเรือนธาตุ เป็นลายประจายามประดับอยู่ และมีการประดับลวดลายปูนปั้น บริเวณมุมของเจดีย์จนถึงบัวหางาย ด้านบนของฐานปัทม์ต่อด้วยชั้นมาลัยเป็นฐานบัวแปดเหลี่ยม ซ้อนกันขึ้นไปรองรับองค์ระฆังแปดเหลี่ยม แล้วเป็นชั้นบัลลังก์แปดเหลี่ยม ต่อด้วยคอรระฆังกลมขึ้นไปเป็นปล้องโฉน โดยที่ฐานและยอดปล้องโฉนมีปูนปั้นกลีบดอกบัว สองชั้นต่อด้วยปลียอดรูปทรงกลม

“วัดสุทัศน์” เป็นชื่อแต่ดั้งเดิม โดยความหมายคำว่า “สุทัศน์” เป็นคำโบราณของไทยทางภาคเหนือ หมายถึง กาดหรือตลาดในความหมาย “วัดสุทัศน์” นั่นก็คือ วัดที่อยู่ในย่านชุมชนตลาด

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

วัดลีแห่งนี้ตั้งอยู่ในบริเวณเวียงพยาวหรือเวียง
รูปน้ำเต้า สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2038 โดยเจ้าสีหพันธ์พะเยา
(เจ้าหมื่นหน่อเทพครู) เพื่อเป็นการถวายเป็นบุญส่วนกุศล
แด่พระเจ้ายอดเชียงรายผู้เป็นกษัตริย์แห่งเชียงใหม่
แล้วโปรดเกล้าแต่งตั้งให้ พระมหาเถรปัญญาวังสะ เป็น
เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดลี และได้รับพระราชทานวิสุง
คามสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2400 ส่วนด้านการบริหารและ
การปกครองนั้น มีเจ้าอาวาสเท่าที่ทราบนาม คือ
พระครูบาแก้วมล ญาณวฑฺฒติ (พ.ศ. 2488 - 2510)
และปัจจุบันมีพระครูอนุรักษ์บุรณันท์ ดำรงตำแหน่ง
เจ้าอาวาสวัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 มาจนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากพระครูอนุรักษ์บุรณันท์ เจ้าอาวาสวัดลี
และเจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยาเป็นผู้ที่สนใจศึกษา
ประวัติศาสตร์เมืองพะเยา และได้เก็บสะสมอนุรักษ์
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ถูกทอดทิ้งตามวัดร้างต่างๆ
ในเมืองมาเก็บรักษาไว้ที่วัดลี จนจำนวนโบราณวัตถุ
มีมากไม่พอกับสถานที่เก็บรักษาเดิมจึงมีการขยับขยาย
พื้นที่เก็บและนำออกแสดงเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้
เรื่องราวต่างๆ ของเมืองพะเยา และเมื่อขึ้นทะเบียน
โบราณวัตถุบางส่วนแล้ว คณะทำงานมีมติให้ปรับปรุง
อาคารศาลาการเปรียญเป็นอาคารจัดแสดงพิพิธภัณฑ์
เวียงพยาว (วัดลี) และเป็นคลังเก็บโบราณวัตถุ

ทางวัดได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน
และชาวชุมชนวัดลี จึงทำให้พิพิธภัณฑ์เวียงพยาว
(วัดลี) ถือกำเนิดขึ้น และจัดแสดงโบราณวัตถุ ต่างๆ อาทิ
โบราณวัตถุจากวัดติโลกอารามกลางกว๊านพะเยา
พระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะเยา ศิลาจารึก
เครื่องถ้วย และข้าวของเครื่องใช้อันเกี่ยวกับความเป็นมา
ของเมืองพะเยาอีกจำนวนมาก

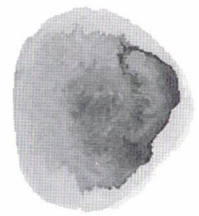
สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม /
หรือวัตถุทางธรรมชาติที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุ
- พิพิธภัณฑ์เวียงพยาว (วัดลี)
- พระพุทธรูปหินทรายศิลปะสกุลช่างพะเยา
- พระวิหารหลวงวัดลี
- พระบรมรูปเจ้าสีหพันธ์พะเยา (เจ้าหมื่นหน่อเทพครู)

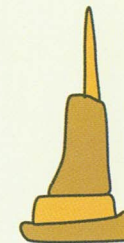
• กิจกรรม
ประเพณีประจำปี / ประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์พระธาตุวัดลี หรือ “งานเดือนห้า
เป็งเหนือ”

แพร่ Phrae

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ 5 แห่ง

- วัดพระธาตุจอมแจ้ง
- วัดพระธาตุปู่ทิม
- วัดพระธาตุข่อยแอ
- วัดพระธาตุหนองจันทร์
- วัดพระธาตุปู่แดง

วัดพระธาตุจอมแจ้ง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลซ่งแซ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ข้อมูลพื้นฐาน

“วัดพระธาตุจอมแจ้ง” เจดีย์พระธาตุจอมแจ้ง สูง 29 เมตร ฐานกว้าง 10 เมตร รูปทรงคล้ายกับ เจดีย์พระธาตุช่อแฮ รอบองค์เจดีย์มีกำแพงปูน ล้อมรอบและมีซุ้มประตูทั้งสี่ทิศ

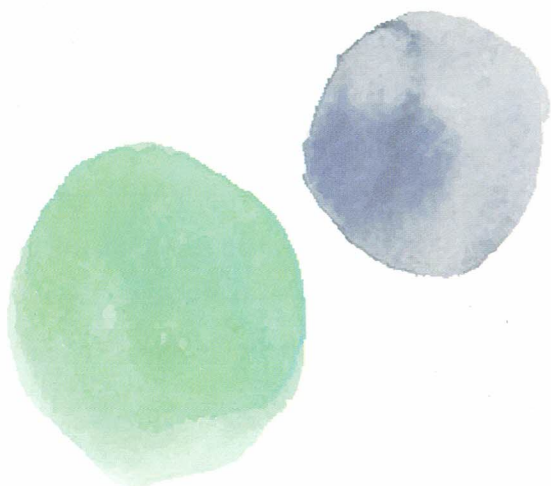
ด้านหน้าฝั่งทิศเหนือประดิษฐาน พระพุทธรูป ปางยืนประทานพรขนาดใหญ่ประทับยืนในร่มบน ฐานบัว ถัดไปทางด้านบนเป็นวิหารศิลปะแบบล้านนา และยังมีพระพุทธรูปปางไสยาสน์องค์ขนาดใหญ่ใน สวนลานปฏิบัติธรรมบริเวณซ้ายมือของทางเข้าประตู วัด ภายในวิหารมีหลวงพ่อจอมแจ้งเป็นพระประธาน ด้านหลังมีองค์พระธาตุอันเก่าแก่อีกองค์หนึ่งซึ่งไม่ ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์

และมีพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมของโบราณของวัด มีรูปปั้นแสดงรูปสวรรค์และนรกจำลอง นอกจากนี้แล้ว ทางวัดยังมีสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ ด้วย เช่น หลวงพ่อทันใจ หรือพระเจ้าทันใจ, บ่อน้ำทิพย์ และป่าไม้ธรรมชาติ เป็นต้น

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่า “พระธาตุจอมแจ้ง” สร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง ก่อนที่จะมีการปฏิสังขรณ์บูรณะซ่อมแซมครั้งใหญ่ใน พ.ศ.2451 โดยพระครูพุทธวงศาจารย์ (ทองคำ) อดีตเจ้าคณะจังหวัดแพร่ พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณร ทุกวัดร่วมทั้งพระยาบุรีรัตน์ และคุณหญิงจันทร์คำ (แม่เจ้าจันทร์คำ) ได้ร่วมกันบูรณะปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุ, กำแพง, บันไดนาค และก่อสร้างศาลาจนเสร็จเรียบร้อย แล้วจัดงานบุญฉลองอย่างยิ่งใหญ่

จากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2505 ได้มีการบูรณะครั้งใหญ่ นำโดยพระครูอุดมขันตีคุณ (บุญทัน อุตตโม) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมแจ้ง พร้อมด้วยพระภิกษุสามเณร, ทายก และทายิกา ทำการบูรณะองค์พระธาตุ, วิหารปิดทององค์พระประธาน และปรับปรุง พื้นที่วัดอีกมากมาย เช่น สร้างแท่นพระประธาน, บูรณะบันไดนาค, สร้างกุฏิ 2 หลัง, สร้างศาลา 8 หลัง, รื้อกำแพงเก่าแล้วสร้างใหม่ สร้างถนนคอนกรีตและลาดยางทั้งถนนทางขึ้น และในบริเวณวัด สร้างซุ้มประตู มีการปั้นพระพุทธรูปต่างๆ, สร้างห้องปฏิบัติธรรม สร้างหลวงพ่อทันใจ, ทำบุษบก, สร้างพระยืนสูง 11 เมตร, สร้างรูปปั้นจำลองสวรรณคร เปต อสุรกาย, สร้างอุโบสถ, สร้างพระสังกัจจายน์, วาดภาพพุทธประวัติ, สร้างพิพิธภัณฑ, สร้างห้องสมุด และขุดสระเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ.2508 ได้ทำการปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุอีกครั้งหนึ่ง โดยนายสิงคาร และนางศรีเพรา วัฒนสมบัติ มีจิตศรัทธา รับเอาเศวตฉัตร (ยอดพระธาตุ) ไปซ่อมแซม ลงรักปิดทองใหม่

กรมการศาสนาได้มีหนังสือรับรองสภาพวัดไว้ว่าวัดพระธาตุจอมแจ้งได้ก่อสร้างมานานก่อนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2489 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา มีอุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรมมาจนถึงปัจจุบัน โดยกรมการศาสนารับรองว่า วัดพระธาตุจอมแจ้ง เสร็จเป็นวัดสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2523 ปัจจุบันมีท่านพระครูสุจินต์รัตนานิมุต (สมคิด ปริสุทโธ) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า เดิมเรียกว่า พระธาตุจวนแจ้ง แต่ได้มีการเปลี่ยนชื่อในภายหลังเป็นวัดพระธาตุจอมแจ้ง เป็นสถานที่บรรจุพระเกศาธาตุ และพระบรมสารีริกธาตุ พระหัตถ์ซ้ายของพระพุทธเจ้า สร้างเมื่อ พ.ศ.1331 โดยไม่ปรากฏชื่อผู้สร้าง ความเชื่อดังกล่าวมาจากตำนานที่กล่าวว่าเมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จเดินทางไปโปรดสัตว์ยังสถานที่ต่าง ๆ เมื่อพระองค์เดินทางมาถึงภูเขาลูกหนึ่ง เป็นที่นำรีนรมย์เพราะจะทอดพระเนตรไปทางไหนก็เป็น ที่สว่างไสวงดงามสมควรเป็นที่ตั้งแห่งพระศาสนาต่อไป เวลานั้นเป็นเวลาจวนสว่างแจ้งพอดีพระพุทธองค์ทอดพระเนตรไปดูน้ำทางไหนก็ไม่มีเพื่อจะเอามาล้าง พระพักตร์ (หน้า) พระพุทธองค์จึงได้ทรงอธิษฐาน เอน้ำแล้วใช้พระหัตถ์เบื้องขวาเจาะบ่อลงไปยังถ้ำภูเขา ลูกนี้ปรากฏน้ำใสสะอาดบริสุทธิ์อุบัติขึ้นมาในบ่อนั้น เพื่อให้พระพุทธองค์ได้ใช้ต่อไป ขณะนั้นมีสองตายาย ผู้เฒ่าแก่ยากจนพากันทำไร่ปลูกเผือกมันเลี้ยงชีวิตของตนอยู่ที่นี่เมื่อสองตายายได้เห็นพระพุทธองค์เสด็จมา จึงเอาหัวมันสามหัวในไร่ของตนมาถวายแต่พระองค์ พระพุทธเจ้าจึงได้ทักทายไว้ว่า ณ ที่แห่งนี้สมควรเป็นที่ตั้งแห่งพระศาสนาของตถาคตอีกแห่งหนึ่ง แล้วประทาน พระเกศา 2 เส้น ยื่นให้พระอานนท์เพื่อสถาปนาไว้ในที่นี้เป็นที่กราบไหว้สักการบูชาแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายต่อไป

จากนั้นท้าวโกสีย์เทวราช หรือพระอินทร์ได้เนรมิต กระอับทองคำใบใหญ่ใส่พระเกศาธาตุ แล้วเนรมิตปราสาท และก่อพระเจดีย์ครอบไว้เมื่อแล้วเสร็จ พระพุทธเจ้า จึงตรัสแก่พระอานนท์ว่าผู้ใดมีจิตศรัทธามาสร้าง พระเจดีย์, กุฏิ, วิหาร, ศาลา และบันไดนาค ได้มาทำบุญ ให้ทานนมัสการยังสถานที่แห่งนี้บุคคลนั้นจะได้ผล อานิสงส์อันยิ่งใหญ่ไพศาลทั้งในชาตินี้และชาติหน้าจะ พลันได้บรรลุถึงมรรคผลนิพพานในกาลอันใกล้นี้ ให้บูชาเทวดารักษาต้นมะเกลืออยู่ทิศใต้และต้นมะค่า อยู่ทิศเหนือ จะทำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองต่อไป ฟ้าฝนจะ ตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารก็จะงอกงาม คนทั้งหลายจะอยู่สุขสบายปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง

นอกจากนี้แล้วยังมี เรื่องเล่าหรือตำนาน ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ คือ ตำนานเกี่ยวกับเจดีย์นางแก้ว นางแมน เชื่อกันว่าสร้างขึ้นในสมัยของพญาลิไท ราวพุทธศตวรรษที่ 19 - 20 สร้างขึ้น บริเวณปากถ้ำ ซึ่งเชื่อว่าถ้าใครได้ตกลงไปหรือว่าเดินเข้าไปในถ้ำ แล้วจะมีทางออกที่แม่น้ำยม ส่วนที่มาของเจดีย์นางแก้ว นางแมนนั้นเชื่อว่านางสนมของพญาลิไทที่ติดตามมา บูรณปฏิสังขรณ์วัด ได้เสียชีวิตลง 2 คนมีชื่อว่า นางสายฟองแก้ว กับนางสายบัวแมน วิญญาณของ นางทั้งสองสถิตอยู่ที่เจดีย์ปิดปากถ้ำทางตะวันตกเฉียงใต้ ขององค์พระธาตุ

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุจอมแจ้ง
- เจดีย์นางแก้ว - นางแมน
- พระประธานในอุโบสถวัดพระธาตุจอมแจ้ง
- หลวงพ่อจอมแจ้ง
- หลวงพ่อทันใจหรือพระเจ้าทันใจ
- บ่อน้ำทิพย์
- พิพิธภัณฑสถาน
- ป่าไม้
- พระนอนปางไสยาสน์

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานนมัสการประจำปี เริ่มตั้งแต่วันขึ้น 11 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 5 เหนือ โดยใช้ชื่อว่า "งานประเพณีไหว้พระธาตุจอมแจ้ง"
- โรงเรียนปริยัติธรรม เปิดสอนในวันที่ 16 พฤษภาคม หรือ 1 มิถุนายน ของทุกปี เพื่อสอนธรรมะให้แก่ภิกษุ สามเณรที่บวชใหม่เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนา
- กิจกรรมปฏิบัติธรรมที่วัดทางวัดมีสถานที่ที่เงียบสงบเหมาะสมสำหรับการพักผ่อน และการปฏิบัติธรรมหรือการจัดอบรมธรรมะ

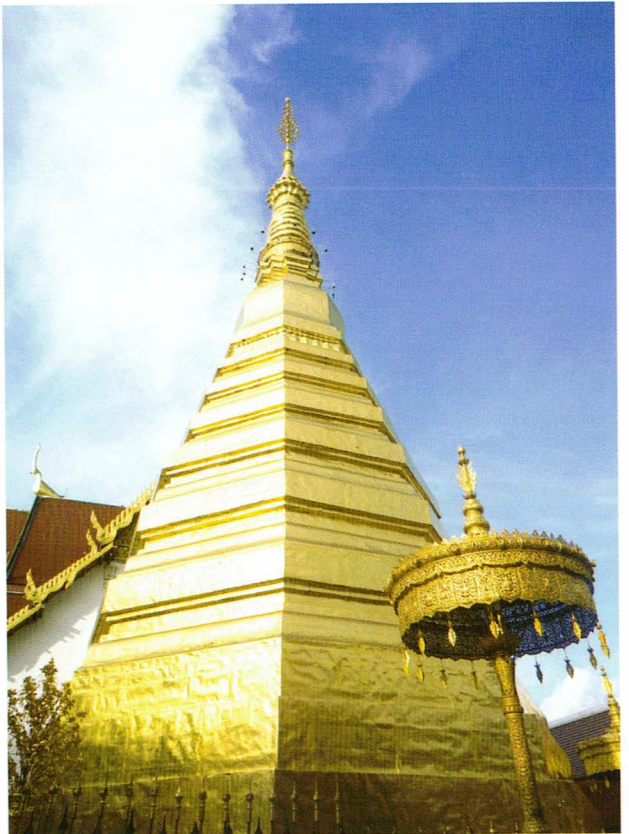
วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ย้อนยุคพื้นฐาน

“วัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง” ตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ย สูงประมาณ 28 เมตร โดยชื่อ “พระธาตุช่อแฮ” นั้น ไม่มีการระบุที่มาอย่างชัดเจน แต่มีข้อสันนิษฐานที่หลากหลาย เช่น มาจากชื่อผ้าแพรชั้นดี ซึ่งทอจากสิบสองปันนาที่ชาวบ้านนำมาผูกบูชาพระธาตุ บ้างก็ว่ามาจากผ้าแพรที่ขุนลัวะอ้ายก้อมนำมาถวาย โดยคำว่า “แฮ” เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “แพร” แปลว่า ผ้าแพร เป็นต้น

ด้านองค์พระธาตุช่อแฮนั้นสูง 33 เมตร ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 11 เมตร ลักษณะองค์พระธาตุ ตั้งอยู่บนฐานเชิงสี่เหลี่ยม 1 ชั้น ถัดขึ้นไปเป็นฐาน หน้ากระดานแปดเหลี่ยม 3 ชั้นรองรับ ถัดไปเป็นฐาน บัวคว่ำและชุดทองไม้ แปดเหลี่ยม ซ้อนลดชั้นกันขึ้นไป 7 ชั้น จากนั้นเป็นบัวระฆัง 1 ชั้น และหน้ากระดานหนึ่งชั้น จนถึงองค์ระฆังแปดเหลี่ยม ถัดขึ้นไปเป็นบัลลังก์ย่อมุมไม้สิบสองและปล้องไฉน ส่วนยอดฉัตรนั้น ประดับตกแต่งด้วยเครื่องบนแบบล้านนา องค์พระธาตุ 4 ทิศ มีประตูเข้าออก 4 ประตู แต่ละประตู ได้สร้างซุ้มแบบปราสาท ล้านนาไว้ ซึ่งรูปแบบศิลปกรรม องค์เจดีย์ดังกล่าวเป็นงานบูรณะช่วงหลัง ซึ่งอาจเกิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 24 - 25

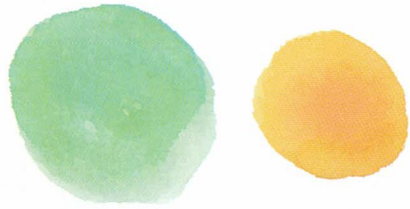

เชื่อว่า “พระธาตุช่อแฮ” นั้นเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระศอกซ้ายและพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า และถูกจัดให้เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีเสือ (ปีขาล) อีกด้วย จากความสำคัญดังกล่าวทางจังหวัดแพร่จึงได้นำองค์พระธาตุช่อแฮประดิษฐานบนหลังม้าเป็นตราสัญลักษณ์ของจังหวัดและนำมาเป็นคำขวัญประจำจังหวัดแพร่ ดังนี้ "หม้อห้อมไม้สัก ถิ่นรักพระลอ ช่อแฮศรีเมือง ลือเลื่องแพะเมืองผี คนแพร่นี้ใจงาม"

นอกจากเจดีย์พระธาตุแล้ว วัดพระธาตุช่อแฮยังมีสิ่งที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง เช่น หลวงพ่อช่อแฮ ซึ่งเป็นพระประธานประดิษฐานในพระอุโบสถ พระเจ้าทันใจ และไม้เสี่ยงทาย พระพุทธโลกนารถบพิตรในวิหาร ศิลปะล้านนาประยุกต์ พระเจ้าไม้สักที่สร้างด้วยไม้สักทอง พระเจ้านอนที่สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2459 ธรรมมาสน์โบราณ ลวดลายไทยผสมศิลปะทางล้านนา กรู้อัฐิครูบาศรีวิชัย บันไดนาโคโบราณ และสวนรุกขชาติช่อแฮ เหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาพันธุ์ไม้ เป็นต้น

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ประวัติการก่อสร้างพระธาตุช่อแฮที่พบในเอกสารโบราณล้านนา ส่วนใหญ่จะมีตำนานพระพุทธรูปเลียบโลกเป็นต้นแบบ จากหลักฐานสามารถสันนิษฐานได้ว่า สร้างมาแล้วอย่างน้อยในพุทธศตวรรษที่ 19 ส่วนหลักฐานการบูรณะที่ชัดเจนปรากฏตั้งแต่ พ.ศ. 2316 โดยเจ้าหลวงเทพวงศ์ (ลั่นทอง) เจ้าหลวงเมืองแพร่ ได้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุและเจ้าหลวงเมืองแพร่ องค์ต่อๆ มา ก็สืบทอดการบำรุงพระธาตุต่อมา ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2373 เจ้าหลวงอินทวิไชยได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ต่อจากเจ้าหลวงเทพวงศ์ ปี พ.ศ. 2415 เจ้าหลวงพิมพิสาร (เจ้าหลวงขาเค) ได้ทรงอุปถัมภ์พระบรมธาตุช่อแฮตลอดช่วงสมัย จนมาถึงเจ้าหลวงองค์สุดท้ายของเมืองแพร่ เจ้าหลวงพิริยเทพวงศ์อุดร (พระยาพิริยะวิชัย) ในปี พ.ศ. 2432

จากนั้นมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในปี พ.ศ. 2467 โดยครูบาเจ้าศรีวิชัย เป็นองค์ประธาน และได้รื้อเอาแผ่นทองจังโกออก มีการขยายองค์เจดีย์ให้กว้าง 10 เมตร สูง 33 เมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนองค์พระธาตุช่อแฮเป็นโบราณสถาน และได้ประกาศกำหนดขอบเขตโบราณสถานในปี พ.ศ. 2532 และได้มีการบูรณะปรับปรุงเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีหนังสือรับรองสภาพวัดไว้ว่า วัดพระธาตุช่อแฮ ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 1900 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 1910

ความสำคัญของวัดพระธาตุช่อแฮเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นเมื่อสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดพระธาตุช่อแฮเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ตำนานพระธาตุช่อแฮในพระราชพงศาวดารว่าด้วยกรุงสุโขทัย หอสมุดแห่งชาติ กล่าวถึงวัดพระธาตุช่อแฮว่า สร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1879 - 1881 ในสมัยที่พระมหาธรรมราชา (ลิไท) ยังเป็นพระมหาอุปราชซึ่งครองเมืองศรีสัชนาลัยอยู่ในครั้งนั้น พระองค์โปรดให้สร้างสถานที่สำคัญทางศาสนาตามที่ปรากฏในพุทธประวัติในที่ต่างๆ รวมทั้งที่เมืองแพร่ซึ่งอยู่ในขอบเขตพสุธาของกรุงสุโขทัย พระมหาธรรมราชาลิไทพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุแก่ขุนลัวะอ้ายก้อมให้นำมาบรรจุไว้ในฐานเจดีย์ เมื่อขุนลัวะอ้ายก้อมมาถึงบริเวณดอยโกสิยธชัคคะเห็นว่าทำเลดีจึงสร้างเจดีย์ขึ้น และได้รับการบูรณะโดยเจ้าผู้ครองนครแพร่สืบต่อมา

อีกตำนานที่กล่าวถึง คือ ตำนานพระเจ้าเลียบโลก อันกล่าวถึงพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาถึงเมืองพล (เมืองแพร่) แล้วประทับ ณ ดอยโกสิยธชัคคะบรรต ขณะนั้นหัวหน้าชาวลัวะชื่อ ขุนลัวะอ้ายก้อม ได้มากราบไหว้พระพุทธเจ้า ที่ดอยนี้พระพุทธเจ้าได้แสดงปาฏิหาริย์เคียวหมากเมาให้ขุนลัวะอ้ายก้อมเห็นและประทานพระบรมสารีริกธาตุ (พระเกศาธาตุ) เป็นที่ระลึก โดยเอาเส้นผมพระเกศาเส้นหนึ่งให้แก่ขุนลัวะอ้ายก้อมแล้วรับสั่งให้เอาไปไว้ในถ้ำที่อยู่ใกล้ ๆ และรับสั่งอีกว่าเมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วให้เอาพระบรมสารีริกธาตุพระข้อศอกข้างซ้าย มาบรรจุไว้ ณ สถานที่นี้

โดยตำนานเหล่านี้เป็นที่มาของประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระธาตุช่อแฮ เช่น ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ ได้อ้างถึงงานฉลองสมโภช 5 วัน 5 คืน ระหว่างวันขึ้น 11 ค่ำ ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ได้หลังจากที่พระยาสิทธิ ได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุช่อแฮ ซึ่งได้กลายเป็นประเพณีไหว้พระธาตุประจำปีสืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วจากความเชื่อที่ว่าคำว่า “แฮ” เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “แพร่” อันแปลว่าผ้าแพร่ ทำให้มีความเชื่อว่า หากนำผ้าแพรสามสีไปถวายจะทำให้ชีวิตมีพลังคุ้มครองป้องกันศัตรูได้

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

- สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวิถีทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุช่อแฮ
- หลวงพ่อช่อแฮ หรือ พระเจ้าช่อแฮ
- พระเจ้าทันใจและไม้เสี่ยงทาย
- พระพุทธรูปโลกนารถพิตรในวิหารศิลปะล้านนาประยุกต์
- พระเจ้าไม้สักที่สร้างด้วยไม้สักทอง
- พระเจ้านอน (พระพุทธรูปปางไสยาสน์)
- ธรรมมาสน์โบราณลวดลายไทยผสมศิลปะทางล้านนา
- กรู้อัญชุกรูปาครีวิชัย
- บ้านไดนาคโบราณ
- สวนรุกขชาติช่อแฮ

• กิจกรรม
ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- “งานประเพณีไหว้พระธาตุซ่อแฮ เมืองแพร่แห่ตุงหลวง” จัดในวันขึ้น 9 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 6 เหนือ (เดือน 4 ใต้) ของทุกปีโดยในงานมีขบวนแห่ของทุกอำเภอ การฟ้อนรำ ขบวนช้างเจ้าหลวง และเครื่องบรรณาการ ขบวนแห่ กังสดาลขบวนแห่หมากเป้ง ขบวนต้นผึ้ง ขบวนแห่ผ้าห่ม องค์พระธาตุ 12 ราศี ซึ่งประกอบด้วยขบวนตุง 12 ราศี ขบวนข้าวตอกดอกไม้, ต้นหมาก, ต้นผึ้ง, ต้นดอก, การเทศน์มหาชาติ, มหาเวสสันดรชาดก ทั้งกลางวันและ กลางคืน สำหรับกลางวันมีมหรสพสมโภชตลอดงาน

วัดพระธาตุปูแอ

สถานที่ตั้ง :
ตำบลบ้านเอืง อำเภอวังทอง จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดพระธาตุดอยสุเทพ

“วัดพระธาตุดอยสุเทพ” เป็นพุทธศาสนสถานที่มีความเชื่อว่า เจดีย์ของวัดเป็นสถานที่บรรจุพระธาตุตำมช้างขวา (กระดูกข้อเท้า) ของพระพุทธเจ้า เป็นโบราณสถานที่สำคัญอยู่ที่จังหวัดแพร่ สร้างมาแต่โบราณ นานหลายร้อยปี หลายยุคหลายสมัย และมีเจ้าผู้ครองนครแพร่หลาย ๆ องค์ได้บูรณปฏิสังขรณ์เป็นประจำเสมอมา ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่า “พระธาตุดอยสุเทพ” สร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง แต่ได้รับการยกให้เป็นโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดแพร่ และมีเจ้าผู้ครองนครแพร่หลาย ๆ พระองค์มาบูรณปฏิสังขรณ์เป็นประจำเสมอมา ดังเช่น เมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2400 เจ้าพิริยเทพวงศ์ เจ้าหลวงเมืองแพร่องค์สุดท้าย ได้มีบัญชาให้เจ้าพ่อบุรีรัตน์คบตีผู้มีชื่อเสียง และมีอิทธิพลของเมืองแพร่ทำการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุ และสร้างอุโบสถขึ้น 1 หลัง เป็นอุโบสถหลังแรกของวัด ต่อมากรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานวัดพระธาตุดอยสุเทพ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรว่า พระธาตุปูแจ สร้างตั้งแต่เมื่อใดแต่มีการเล่าขานสืบต่อกัน มาว่าชาวบ้านในตำบลบ้านเวียง และตำบลน้ำเลา ได้ประชุม ตกลงกันจะสร้างองค์พระธาตุปูแจให้สูงใหญ่สมกับเป็น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่กราบไหว้บูชา จึงตกลงแบ่งงาน และแบ่งหน้าที่กัน โดยชาวบ้านที่อยู่ติดกับลำห้วย แม่ถางมีทรายละเอียดให้ขนทราย หมู่บ้านนั้นจึงชื่อว่า บ้านเวียงสันทราย หมู่บ้านที่อยู่ใกล้พระธาตุปูแจให้ เอาเหียง (เหียง คือ เครื่องร่อนทำจากตอกไม้ไผ่) มาเหียงทราย (ร่อนทราย) หมู่บ้านนั้นจึงได้ชื่อว่า บ้านเหียง เพี้ยนมาเป็น บ้านเอียง และเปลี่ยนเป็นบ้านบุญเรืองภายหลัง บ้านที่มีการปลูกอ้อยมากให้น้ำน้ำอ้อยมาผสมกับทราย (แทนปูนซีเมนต์) บ้านนั้นจึงมีชื่อว่าบ้านไผ่ย้อย บ้านที่มี ลำน้ำไหลผ่านให้ขนน้ำขึ้นไปเพื่อนำไปผสมทรายกับ น้ำอ้อย บ้านนั้นจึงชื่อว่าบ้านน้ำเลา (เลา แปลว่า งาม) ชาวบ้านดังกล่าวได้ช่วยกันสร้างองค์พระธาตุจนแล้วเสร็จ ชาวบ้านอื่นทั้งใกล้และไกลทราบข่าวก็พากันมาสักการะ กราบไหว้ ถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งทางใจตลอดมา

แต่ตำนานที่มีการกล่าวถึงมากคือ การเสด็จ มาเยือนพื้นที่นี้ของพระพุทธเจ้า โดยกล่าวว่าในสมัยที่ พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็น “เนื้อทรายทอง” หรือ “กวางทอง” ได้ถูกนายพรานตามรอยเป็นเวลานาน เมื่อเดินทางมาถึงเขาภูนี้เกิดอาการบาดเจ็บขัดเบา (อาการของโรคปัสสาวะไม่ออก, ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ปวดแฉ) ได้รับทุกข์ทรมานอยู่เป็นเวลานาน 3 วัน จึงถึงแก่ความตาย

เมื่อพระโพธิสัตว์ได้เกิดเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว และเสด็จมาเผยแผ่ธรรมถึงเขาภูนี้ พระองค์ก็ทรงเยี่ยม พระโอรส พระอานนท์จึงทูลถามว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่นี่ จึงทรงตรัสเล่าถึงความหลังให้ฟัง พระอานนท์ได้ทูลขอว่า ที่แห่งนี้ควรเป็นที่สักการะแห่งพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ในกาลภายหน้าสืบไป พระพุทธเจ้าจึงพระราชทานเกศา เส้นหนึ่งให้แก่พระอานนท์ ณ บัดนั้นพระอินทร์ก็เนรมิต ผอบมารองรับบรรจุพระเกศาไว้ นำไปประดิษฐานในอุโมงค์ เขาภูนี้และต่อมาได้มีการสร้างพระธาตุปูแจไว้ให้ ประชาชนได้กราบไว้สักการบูชา

ตำนานบางแห่งบอกว่า “กวางทอง” หรือ “เนื้อทรายทอง” เดิมอาศัยอยู่ที่ อำเภอองาว จังหวัดลำปาง ปัจจุบันได้แก่ “พระธาตุทรายนอน” ซึ่งเป็นที่อยู่หลับนอน ของพระโพธิสัตว์มาก่อน ตอนหลังได้ไปหากินในป่า ถูกนายพรานไล่ล่า ปัจจุบันเรียกว่า “พระธาตุทรายเหงา” ตำบลแม่ตึบ อำเภอองาว จังหวัดลำปาง แล้วหนีล่องลงมา หลบซ่อนอยู่ที่ “พระธาตุหนองจันทร์” อำเภอสอง จังหวัดแพร่ แล้วไปเสียชีวิตอยู่ที่ “พระธาตุปูแจ” อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ สถานที่ดังกล่าวทุกแห่งนี้ ภายหลังพระพุทธเจ้า ได้เสด็จมาประทาน “พระเกศาธาตุ” ไว้ทั้งสิ้น

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุปูแจ
- พระพุทธรูปขนาดใหญ่ (กำลังก่อสร้าง)

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานนมัสการพระธาตุปูแจ หรืองานขึ้นพระธาตุตรงกับวันขึ้น 11-15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี (เดือน 5 เหนือ) ช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคมของทุกปี

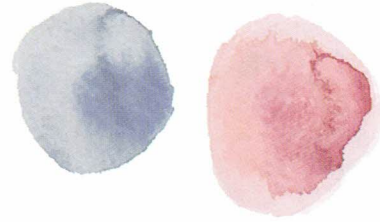

๓
วัดพระธาตุปู่ต้น

สถานที่ตั้ง :
ตำบลทุ่งแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดพระธาตุปูต๊ับ” พระธาตุปูต๊ับถือได้ว่าเป็นพระธาตุเก่าแก่ที่มีอยู่ในตำนานของเมืองลอง จัดเป็นปูชนียสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และสำคัญองค์หนึ่งของพุทธศาสนิกชนและชาวจังหวัดแพร่ เดิมนั้นเป็นพื้นที่เนินเขารกร้างตั้งอยู่ใกล้กับแม่น้ำยม มีทางเดินบันไดนาคขึ้นไปยังยอดเขาติดกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (อยู่บนทางหลวง แพร่-ลำปาง)

ประวัติความเป็นมา

ใครเป็นผู้สร้างเป็นพระธาตุปูต๊ับครั้งแรกไม่มีบ่งบอกไว้ในตำนานเป็นหลักฐานแน่ชัด เพียงแต่ทราบว่าถูกปล่อยให้รกร้างมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนถูกมิจฉาชีพ ขโมยชุดเจาะองค์พระธาตุทำให้องค์พระธาตุผุพังลงมา โดยมีการบันทึกไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2426 เจ้าหลวงพินพิสารราชาเจ้าผู้ครองนครแพร่ทรงขออนุญาตจากเจ้าหลวงพรหมภักษ์ธาดา เจ้าผู้ครองนครลำปาง มาบูรณะพระธาตุปูต๊ับ ต่อมาจุลศักราช 1280 (พ.ศ. 2461) พระปลัดอินโต๊ะใจ และนางหน่อแก้ว ไชยแก้ว พร้อมด้วยญาติโยม คณะศรัทธาได้ร่วมกันบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ พร้อมทั้งสร้างวิหาร 1 หลัง พระพุทธรูป 2 องค์

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2472 ได้มีผู้มาขโมยชุดเจาะองค์พระธาตุอีกครั้ง ทำให้พังลงมาและถูกปล่อยรกร้างเป็นเวลานาน จนกระทั่ง พ.ศ. 2507 พระแดง ทองเตี้ยง (ฉายา อายุวฒฺทโก) ได้มาจำพรรษา แล้วแผ้วถางซ่อมแซมพระพุทธรูป ศาลาปฏิบัติ ต่อมาในเดือน 11 ขึ้น 9 ค่ำ พ.ศ. 2409 พระครูอาโนชัยธรรมจินดามุนี (ครูบาอาโนไชย) วัดปงสนุกเหนือ มาบูรณะพระธาตุปูต๊ับอีกด้วยและมีการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุขึ้นมาใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2514

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

ในความเชื่อและประเพณีท้องถิ่นนั้น สันนิษฐานว่าเจ้าเมืองลองและกลุ่มผู้ปกครองได้นำตำนานของพระธาตุต่างๆ ในเมืองลองมาสร้างความเป็นกลุ่มก้อนของคนในยุคจาริตด้วยระบบพระธาตุสำคัญประจำท้องถิ่น อันเป็นรูปแบบเดียวกันกับที่พระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ล้านนา (พ.ศ. 1984 - 2030) ทรงสร้างเครือข่ายระบบพระธาตุประจำปีเกิดที่สถาปนาพระมหาธาตุหลักประจำแต่ละหัวเมืองที่มีมาแต่เดิมให้อยู่ในระเบียบเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพของอาณาจักรล้านนา และดึงอำนาจความเป็นศูนย์กลางเข้าไว้เมืองหลวงเชียงใหม่ ดังนั้นคติการบูชาพระธาตุของเมืองลองจึงเป็นการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนของคนเมืองลองที่ส่งผ่านมาทางตำนานและประเพณีการขึ้น (ไหว้) พระธาตุองค์ต่าง ๆ อันกระทำกันทุกปี

โดยพระธาตุสำคัญในเขตเมืองลองนั้น ได้แก่ พระธาตุศรีดอนคำ, พระธาตุไฮสร้อย, พระธาตุขวยปู, พระธาตุแหลมลิ และพระธาตุปู่บ๊อง บ้างก็มีการจัดพระธาตุสำคัญดังกล่าว เชื่อมโยงกับคติความเชื่อเรื่องพระธาตุประจำพระเจ้าห้าพระองค์ กล่าวคือ มีการเทศกาลธรรมตำนานพระธาตุทั้งห้าองค์ ที่มีการกล่าวถึงการบูชาพระธาตุประจำพระเจ้าห้าพระองค์ คือ พระธาตุไฮสร้อย ประจำพระกฤษณะ และพระโกนาคมนะ พระธาตุขวยปู ประจำพระกัศปะ พระธาตุแหลมลิ ประจำพระโคตมะ และพระธาตุปู่บ๊อง ประจำพระศรีอริยเมตตรัย เป็นต้น

โดยตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุปู้ตั้น มีกล่าวไว้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าถือชาติเป็นโพธิสัตว์ เป็นแมลงปู้ได้บินมาที่นี่ และอีกชาติหนึ่งได้ถือชาติเป็นแมลงทับก็ได้บินมาที่นี่อีกครั้งหนึ่ง และเมื่อพระองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ก็ได้เสด็จมาที่นี่อีกครั้ง หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปได้ 200 ปี พระเจ้าอโศกราชพร้อมด้วยพระอรหันต์ได้นำเอาพระธาตุมาประทับในสถานที่ต่างๆ เริ่มบรรจุที่พระธาตุขวยปู แล้วมาที่พระธาตุปู้ตั้น และสุดท้ายมาบรรจุที่พระธาตุแหลมลี ซึ่งพระบรมสารีริกธาตุที่นำมาบรรจุในพระธาตุปู้ตั้นนั้นคือ กระดุกป่าขาวของพระพุทธเจ้า โดยเอามาบรรจุไว้ในถ้ำและสร้างพระธาตุถวายไว้เป็นพุทธบูชา แล้วเรียกว่า พระธาตุปู้ตั้น สืบต่อมา

นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อว่า พระธาตุขวยปู (ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลแม่ป้าก อำเภอวังชิ้น) และพระธาตุปู้ตั้น ซึ่งอยู่ในตำบลทุ่งแล้ง อำเภอลอง เป็นพระธาตุคู่แฝดที่มีประเพณีไหว้พระธาตุวันเดียวกัน (เดือนห้าเป็ง) เนื่องจากพระธาตุขวยปูบรรจุกระดูกป่าซ่าย และพระธาตุปู้ตั้นบรรจุกระดูกป่าขาวของพระพุทธเจ้า และจากความเชื่อดังกล่าว ทำให้ในขบวนแห่คร่ำทานงานบุญจะมีตัวแทนคณะศรัทธาของหมู่บ้านจากทั้งสองตำบลเข้าร่วมด้วย

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

- สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุปู้ตั้น

- กิจกรรม

- ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานนมัสการประจำปี ช่วงเดือน 5 เป็ง หรือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เหนือ (ประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม)

วัดพระธาตุนอนงันทร

สถานที่ตั้ง :
ตำบลหนองม่วง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดพระธาตุนองจันทร์” เป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งในอำเภอสอง เป็นปูชนียสถานคู่กับพระธาตุพระลอ

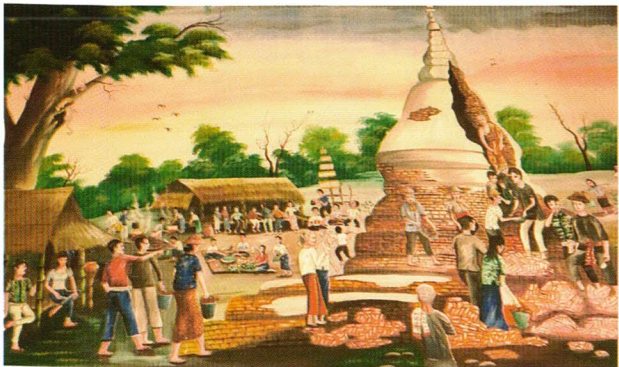
ประวัติความเป็นมา

ไม่ปรากฏหลักฐานหรือเอกสารแน่ชัดว่า “พระธาตุนองจันทร์” สร้างเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง แต่ปรากฏชัดเจนว่า ประมาณ พ.ศ. 2445 ครูบาภิชัย (ภิชัย) เจ้าอาวาสวัดกลาง อำเภอสอง ได้บูรณะขึ้น ซึ่งรูปเดิมมีปรากฏอยู่คล้ายจอมปลวกใหญ่ๆ จากนั้น ประมาณ พ.ศ. 2482 ท่านเจ้าคุณพระญาณสิทธิสุนทร (ชมภู กาละวงศ์) อดีตเจ้าคณะอำเภอสอง วัดเทพสุนทรินทร์ ได้เป็นหัวหน้าบูรณะก่อสร้างให้สูงขึ้นโดยทำพิธียกยอดพระธาตุและซ่อมแซมใหม่ เนื่องจากมีลมแรงมาพัดพังทลายเสียหาย ฐานกว้างประมาณ 12 ศอก สูงประมาณ 20 ศอก สร้างวิหารติดด้านเหนือพระธาตุอีกหลัง กว้างประมาณ 24 ศอก ยาวประมาณ 30 ศอก จัดให้มีงานประจำปีมาแต่ดั้งเดิมคือ เดือน 5 เพ็ญ 3 ได้ของทุกๆ ปี (จะเริ่มตั้งแต่ 11 ค่ำถึง 15 ค่ำ)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ท่านพระครูสุวรรณธรรมกร อดีตเจ้าคณะอำเภอสอง วัดเทพสุนทรินทร์ ได้เป็นประธานก่อกำแพง 4 ด้าน รอบพระธาตุเรียบร้อย จนถึง พ.ศ. 2521 พระอาจารย์มานพ ดิกขวิโร ได้บูรณะด้วยการหุ้มองค์พระธาตุด้วยทองเหลือง สร้างถนนคอนกรีตรอบพระธาตุ, สร้างกุฏิ, ศาลาการเปรียญ และได้สร้างพระเจ้า (พระพุทธรูป) หน้าตักกว้าง 9 วา 3 ศอก สูง 15 เมตร ปัจจุบันมีพระครูวิธานนพกิจ (ครูบามานพ ดิกขวิโร) เป็นเจ้าอาวาส

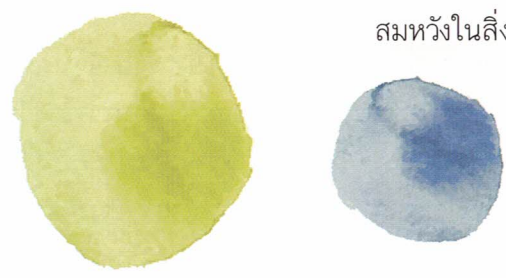
ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อโดยอิงตามตำนานที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุหนองจันทร์กล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้ายังเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญเพียรเสวยพระชาติเป็นเนื้อทรายทอง (กวางทอง) ได้ถูกนายพรานชาวฮ่อผู้หนึ่งตามรอยไปยังสถานที่ต่างๆ โดยสถานที่แต่ละแห่งที่พระพุทธเจ้า และนายพรานหยุดพักหรือกระทำการใดๆ ได้กลายมาเป็นชื่อสถานนั้นๆ ในเวลาต่อมา เช่น สถานที่ที่เนื้อทรายทองใช้หลบซ่อนถูกเรียกว่า “**บวกทรายนอน**” (บวกทรายนอน) อันเป็นที่ตั้งของพระธาตุทรายนอน อำเภองาว จังหวัดลำปาง เมื่อถูกนายพรานไล่ตามจึงได้ไปพักที่หนึ่ง ปัจจุบันเรียกว่า “**พระธาตุทรายเหา หรือพระธาตุม่อนทรายเหา**” อยู่ในตำบลแม่ตึบ อำเภองาว จังหวัดลำปาง เป็นต้น จากนั้นด้วยพระบารมีของพระพุทธเจ้า จึงทำให้นายพรานฮ่อเหน็ดเหนื่อย จนถึงแก่ความตายใกล้ปากถ้ำนั้นคือ “**ถ้ำผีเมืองตืบ**” จนถึงทุกวันนี้ ส่วนน้ำที่ไหลลงมาจากบวกทรายนอน ผ่านมาทางนี้ จึงเรียกว่า “**แม่น้ำตืบ**” มาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อพระพุทธเจ้าเนื้อทรายทองได้เดินทางมายังบริเวณเนินเขาสูงชัน มีหนองน้ำอุดมสมบูรณ์ แล้วได้ยืนชั่งอยู่เป็นเวลาวันหนึ่ง แล้วลงจากเนินเขาไปยังสระหนองนั้น ขณะนั้นมีเทวดาองค์หนึ่งรักษาสระหนองน้ำนั้น และรู้ความต้องการดื่มดื่มน้ำของเนื้อทรายทอง จึงเอาแก่นจันทร์แดงมาฝนใส่น้ำในหนองนั้น ให้เนื้อทรายทองได้ดื่มกิน เมื่อเนื้อทรายทองมีกำลังขึ้นมาบ้างแล้ว ได้คำนึงในใจว่า ดอยที่เราลงมาสู่สระหนองที่นี่ ต่อไปจะเรียกกันว่า “**ดอยชัน**” (หรือดอยจันทร์) สระหนองนี้เขาจักเรียกว่า “**หนองจันทร์**” แล้วเดินทางต่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ จนไปเสียชีวิตอยู่ที่ “**พระธาตุปูแจ**” อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

เมื่อพระพุทธเจ้าได้เกิดเป็นพระพุทธเจ้า และเสด็จมาเผยแผ่ธรรมถึงเนินเขาภูพานแล้วเสด็จขึ้นชั่งอยู่ที่นั่นชั่วขณะหนึ่งและทรงยิ้มแย้มพระโอษฐ์ออกมา แล้วทรงตรัสกับพระอานนท์ว่า เมื่อครั้งเสวยพระชาติเป็นเนื้อทรายทองนั้น เคยได้มายืนชั่งอยู่ที่นี่ และลงไปดื่มดื่มน้ำในสระหนองตรงนี้ จากนั้นพระองค์จึงทรงยื่นพระหัตถ์เปื้องขวา ลูบพระเศียร ได้พระเกศาเส้นหนึ่งทรงยื่นต่อให้พระอินทร์ เพื่อเก็บไว้ที่ยอดดอยแห่งนั้น ให้เป็นที่สักการบูชาของคนและเทวดาทั้งหลาย และทรงทำนายว่า ต่อไปข้างหน้าคนทั้งหลายจักเรียกชื่อว่า “**ม่อนทรายชัน**” หรือ “**ม่อนหนองจันทร์**” และสระน้ำที่พระพุทธเจ้าเคยเป็นเนื้อทรายทองลงไปดื่มดื่มน้ำนั้น ภายหลังคนทั้งหลายจักเรียกว่า “**หนองจันทร์**”

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เทวดาผู้รักษาภูเขาธาตุนบดอยชันนี้ ได้ไปบอกกล่าวให้ชาวบ้านพากันมาสร้างมาก่อทำเป็นเจดีย์ไว้ให้ไหว้และบูชา และมีความเชื่อว่าหากบุคคลใดมาสร้างศาลา เพื่อสักการบูชา ไหว้บนบ้น้อม ยาเกรง อาบองค์ สร้างพระธาตุที่นี่ก็จะสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

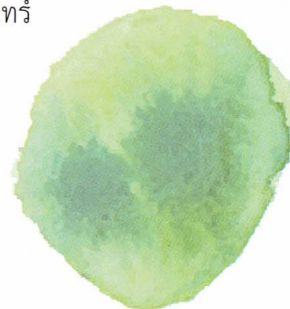
- เจดีย์พระธาตุหนองจันทร์
- พระเจ้าองค์หลวง

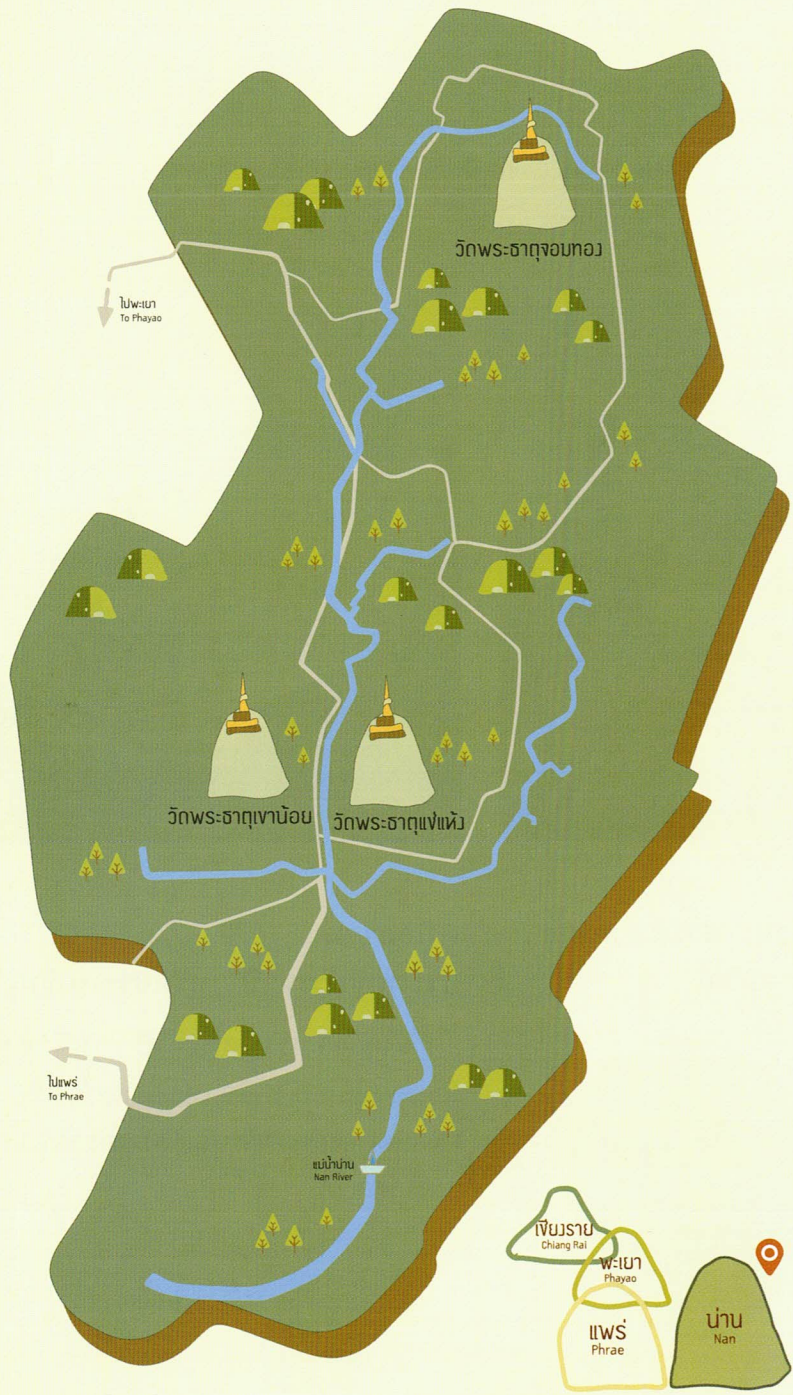

• กิจกรรม

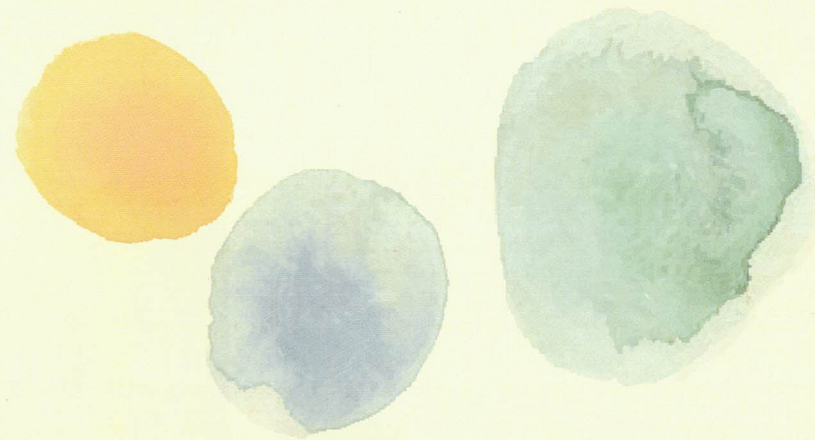
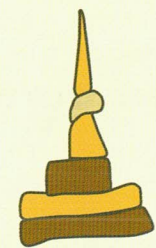
ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานไหว้สา สรงน้ำประจำปี ช่วงเดือน 5 เป็ง หรือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เหนือ (ประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม) จะมีการทำบุญตักบาตร เจริญพุทธมนต์ และ เทศมหาชาติ

น่าน Nan

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ 3 แห่ง

- วัดพระธาตุเขาน้อย
- วัดพระธาตุจอมทอง
- วัดพระธาตุแช่แห้ง

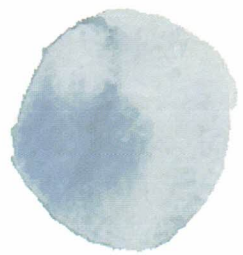

วัดพระธาตุเขาน้อย

สถานที่ตั้ง :
ตำบอจุใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ย้อนยุคพื้นฐาน

“วัดพระธาตุเขาน้อย” ตั้งอยู่ ตำบลคูด้ อำเภอมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินวัดมีเนื้อที่ 68 ไร่ 2 งาน 59 ตารางวา องค์พระธาตุตั้งอยู่บนยอดดอยเขาน้อย ด้านตะวันตกของตัวเมือง องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนทั้งองค์ เป็นศิลปะพม่าผสมล้านนา สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 240 เมตร หน้าวัดมีทางขึ้นเป็นบันไดนาค จำนวน 303 ขั้น จากวัดพระธาตุเขาน้อยสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของตัวเมืองน่าน ปัจจุบันบริเวณลานชมทิวทัศน์ประดิษฐานพระพุทธรูปปางประทานพร บนฐานดอกบัวสูง 9 เมตร บนยอดพระเกศาทำจากทองคำหนัก 27 บาท บริเวณนี้เป็นจุดเดียวที่มองเห็นเมืองน่านได้จากมุมสูง

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

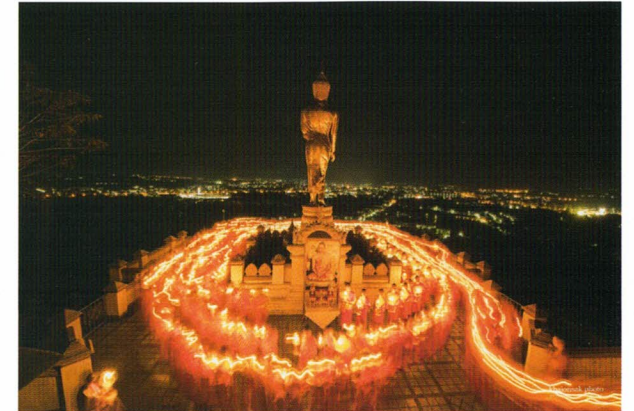
“วัดพระธาตุเขาน้อย” ถือได้ว่าเป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งของเมืองน่านและได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์มาตลอด โดยมีการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ระหว่างปี พ.ศ. 2449 - 2454 สมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ (เจ้าสุริยะ ณ น่าน) เจ้าผู้ครองนครน่านองค์ที่ 63 จากฝีมือช่างชาวพม่าชื่อหม่องยั้งพร้อมทั้งมีการสร้างวิหารด้วยเช่นกัน จากนั้นกรมศิลปากรได้ทำการสำรวจและขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เมื่อปี พ.ศ. 2523 และทางวัดยังได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2532 และในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ (72 พรรษา) ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ได้มีการสร้างพระพุทธรูป “พระพุทธรูปพุทธมมงคลนันทบุรีศรีน่าน” บนลานชมทิวทัศน์ ณ วัดพระธาตุเขาน้อย

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อว่า “พระธาตุเขาน้อย” มีอายุร่นราว คราวเดียวกับพระธาตุแช่แห้งส่วนวัดนั้นสร้างในสมัย เจ้าปู่แข็ง เมื่อปี พ.ศ. 2030 องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ ก่ออิฐถือปูนทั้งองค์ ภายในบรรจุพระเกศาธาตุของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- เจดีย์พระธาตุเขาน้อย
- ทิวทัศน์เมืองน่าน
- วิหารและพระประธานศิลปะพม่า
- อนุสาวรีย์พระนเรศวรมหาราช
- พระเจ้าทันใจ

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- ประเพณีสงกรานต์พระธาตุ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา (เดือน 8 เป็ง หรือ 15 ค่ำ เดือน 8 เหนือ)

วัดพระธาตุจอมทอง

สถานที่ตั้ง :
ตำบลสถาน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน

ย้อนดูพื้นฐาน

“วัดพระธาตุจอมทอง” เป็นพุทธสถานที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของอำเภอปัว และได้รับประกาศขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรเป็นโบราณสถานสำหรับชาติ ในปี พ.ศ. 2487 และประกาศกำหนดขอบเขต ในปีพ.ศ. 2523 เป็นพื้นที่ 3 งาน 49 ตารางวา ลักษณะทางสถาปัตยกรรมขององค์พระธาตุ ประกอบด้วยฐานเขียง ชุตพานแว่นฟ้า ย่อมุมไม้ 20 ชุตมาลัยเถา และองค์ระฆังปลียอด ซึ่งลักษณะรูปทรงเป็นที่นิยมสร้างในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-23 เช่นที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมพริก เป็นต้น มีความแตกต่างไปตามการบูรณปฏิสังขรณ์ที่มีมาอย่างต่อเนื่อง

ประวัติความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่าพระธาตุจอมทองนั้นสร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานหรือเอกสารที่ชัดเจน วัดพระธาตุจอมทองได้รับการประกาศเป็นโบราณสถาน (เฉพาะเจดีย์พระธาตุ) ในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 61 ตอนที่ 65 วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2487 หน้า 2060 - 2062 ต่อมาได้รับการประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2523 หน้า 3533

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีตำนานเล่าว่า ผู้ที่สร้างพระธาตุขึ้น คือ ปู่ลัวะ และย่าลัวะ ซึ่งทั้งสองเป็นสามี - ภรรยา กัน โดยทั้งสองคนเข้ามาหักล้างถางพงทำไร่ในบริเวณนี้ ได้พบพระภิกษุรูปหนึ่งจาริกผ่านมา จึงได้เข้าไปกราบไหว้ ประณิบัติพระภิกษุรูปนั้นเห็นความดีของทั้งสองจึงได้แสดงตนว่าเป็นพระพุทธเจ้า และได้ประทานพระเกศาให้แก่ปู่ลัวะ - ย่าลัวะ ทั้งสองได้นำใบตองมาห่อไว้และสร้างพระธาตุเพื่อบรรจุไว้ได้ชื่อว่า พระธาตุจอมทอง ให้เป็นที่สักการะบูชาของผู้คน ในกาลต่อมาเจ้าผู้ครองเมืองน่าน (ไม่ปรากฏนาม) ได้เสด็จมาสักการะและได้บูรณปฏิสังขรณ์ แล้วให้นามใหม่ว่า “พระธาตุจอมทอง”

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

- สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ
 - เจดีย์พระธาตุจอมทอง
 - ทิวทัศน์ทุ่งนา และเมืองปัว
- กิจกรรมประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ
 - งานสงกรานต์พระธาตุในวันสงกรานต์ของทุกปี (ช่วงเดือนเมษายน)
 - ประเพณีทานสลากภัตร (ตานก๋วยสลาก) ในช่วงประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี

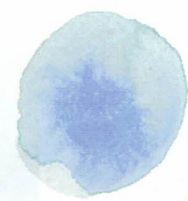
สถานที่ตั้ง :
วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง ตำบลเมืองเก่า อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ข้อมูลพื้นฐาน

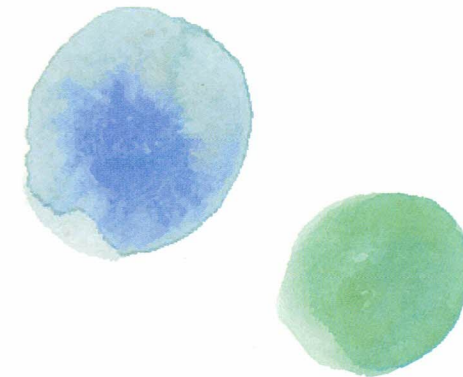
“วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง” เดิมเป็นวัดราษฎร์ ปัจจุบันเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ เป็นศาสนสถานสำคัญประจำจังหวัดน่าน องค์เจดีย์ของวัดพระธาตุแช่แห้ง ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ มาหลายครั้ง เจดีย์พระธาตุดองค์ปัจจุบันนี้ ถูกปฏิสังขรณ์ เป็นศิลปะทรงเดียวกับพระธาตุนริศไชย จังหวัดลำพูน แต่แก้ฐานเขียงเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างด้านละ 11 วา 1 ศอก สำหรับองค์พระธาตุเจดีย์องค์นี้มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นเจดีย์ทรงล้านนาสมัยหลังบัลลังก์กลมและฐานรับเป็นทรงกลมเป็นชั้นๆ ปลียอดและป่องโชนเป็นบัวลูกแก้วกลมยอดแหลม เช่นเดียวกับเจดีย์วัดพระธาตุ เสด็จลำปาง ส่วนบริเวณรอบๆ องค์พระเจดีย์ที่อยู่ ภายในเขตกำแพงแก้วปูพื้นด้วยหินอ่อน

นอกจากความสำคัญดังกล่าวแล้ว ยังมีการใช้ พระธาตุแช่แห้งเป็นสถานที่ประกอบพิธีน้ำอภิเษก น้ำบ่อแก้ว จังหวัดน่าน และยังเชื่อกันว่า เป็นพระธาตุ ประจำปีเกิดของคนที่เกิดปีเถาะ (ปีนักษัตรกระต่าย) อีกด้วย

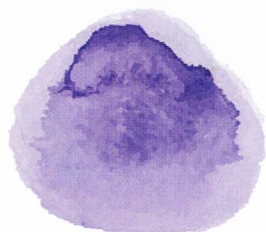

ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ไม่อาจทราบได้ชัดเจนว่า สร้างขึ้นเมื่อไหร่และใครเป็นผู้สร้าง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 และได้รับการปฏิสังขรณ์บูรณะซ่อมแซมสืบต่อกันมาโดยเจ้าผู้ครองนครน่าน ในแต่ละช่วงสมัยเป็นผู้นำหลัก ดังเช่น กรณีพระวิหารหลังปัจจุบันได้รับการซ่อมในสมัยเจ้าหลวงสุมนเทวราช คือประมาณ จ.ศ. 1182 (พ.ศ. 2363) ซึ่งช่างน่านได้สร้างเป็นแบบศิลปะผสมเชียงใหม่และรัตนโกสินทร์ หรือในช่วง พ.ศ. 2452 - 2457 ในสมัยของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ได้นำแผ่นทองเหลืองมาปิดองค์เจดีย์แล้วปิดทองคำเปลวทับ แล้วมีการสร้างพระเจดีย์ในบริเวณวิหารพระใสยาสน์แช่แห่ง 1 หลัง มีการสร้างอุโบสถวัดแช่แห่งน้อย 1 หลัง หลังคามุงด้วยแผ่นไม้สัก ก่ออิฐถือปูน ข้างในมีเพดานลงรักปิดทองใหม่ และสร้างเจดีย์หลังอุโบสถแช่แห่งน้อย 1 องค์ นอกจากนั้นยังมีการสร้างสระน้ำที่วัดแช่แห่ง 1 สระกว้างยาว 12 วาเท่ากัน อีกด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2486 ซึ่งตรงกับช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มีการรื้อทองที่หุ้มพระธาตุแต่เดิมออก จากนั้นในปี พ.ศ. 2487 ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนของกรมศิลปากร กระทั่งปี พ.ศ. 2500 ข้าราชการและพระสงฆ์ได้ร่วมแรงร่วมใจกับประชาชนชาวจังหวัดน่านและจังหวัดใกล้เคียงปฏิสังขรณ์และเอาแผ่นทองที่ทำขึ้นใหม่ปิดองค์พระธาตุจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ และมีการประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอนที่ 159 ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 กรมศิลปากรทำการปูพื้นด้วยหินอ่อนในพื้นที่บริเวณรอบๆ องค์พระเจดีย์ที่อยู่ภายในเขตกำแพงแก้ว และพ.ศ. 2549 พระธาตุแช่แห่ง จังหวัดน่านได้รับพระราชทานยกฐานะเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรีชนิดสามัญ เป็น “วัดพระธาตุแช่แห่ง พระอารามหลวง”

ความเชื่อ / ตำนาน / เรื่องเล่า

มีความเชื่อและข้อสันนิษฐานโดยอิงจากพงศาวดารเมืองน่าน ได้กล่าวไว้ว่า พระยาการเมืองแห่งราชวงศ์สุโขทัย เจ้านครน่าน (พ.ศ. 1896 - 1906) ได้เสด็จไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากกรุงสุโขทัยมาประดิษฐานไว้ที่ดอยภูเพียงแช่แห้ง อันเป็นพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเตียน (แม่น้ำเกียนปัจจุบัน) และแม่น้ำอิงค์ (น้ำอิง - แม่น่านปัจจุบัน) และก่ออิฐทับครอบเป็นเจดีย์สูง 1 วา

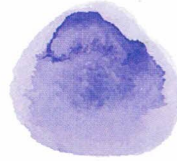

และปรากฏความเชื่อตามตำนานว่า พระพุทธเจ้าเสด็จมาประทับสงฆ์ที่ริมฝั่งแม่น้ำน่านทางทิศตะวันออก ที่บ้านห้วยไค้ และเสวยผลสมอแห้ง ซึ่งพระยามลราชนำมาถวาย แต่ผลสมอนั้นแห้งมาก พระพุทธเจ้าจึงทรงนำผลสมอนั้นไปแช่น้ำก่อนเสวย และทรงพยากรณ์ว่า ต่อไปจะมีผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐาน พระสถูปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแห่งนี้ว่า “พระธาตุแช่แห้ง” อันเป็นที่มาของชื่อสถานที่

นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับการบูรณะพระธาตุแช่แห้งด้วย โดยองค์พระธาตุเจดีย์ได้มีการซ่อมและสร้างในสมัยท้าวขาก่าน ช่วงประมาณ พ.ศ. 2019 ตรงกับสมัยพระเจ้าติโลกราชเชียงใหม่ แล้วมีการบูรณะอีกครั้งในสมัยท้าวอ้ายยม พ.ศ. 2028 ครึ่งสุดท้ายเจ้าศรีสองเมืองได้สร้างเจดีย์องค์ปัจจุบันครอบคลุมองค์เดิม เมื่อ พ.ศ. 2153

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

• สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม / ประติมากรรม / หรือวัตถุทางธรรมชาติ ที่น่าสนใจ

- องค์พระธาตุแช่แห้ง
- วิหารพระเจ้าทันใจ
- พระวิหารพระเจ้าอุ้มเมือง
- หน้าบันเหนือประตูทางเข้าพระวิหารพระเจ้าอุ้มเมือง (ปูนปั้นลายนาคเกี้ยว) เป็นเอกลักษณ์ของศิลปกรรมเมืองน่าน
- วิหารพุทธไสยาสน์
- ศาลเจ้าหลวงท้าวขาก่าน
- พระมหาเจดีย์ชเวดากองจำลอง

• กิจกรรม

ประเพณีประจำปี / หรือประเพณีปฏิบัติที่สำคัญ

- งานฉลองพระธาตุประจำปี รวากลางเดือนหกฝ่ายเหนือ ตรงกับเดือนสี่ฝ่ายใต้ ซึ่งเป็นงานใหญ่ประจำปีของชาวน่าน มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การทำบุญตักบาตร, ฟังเทศน์, ฟังธรรม, การปฏิบัติธรรม, นุ่งขาวห่มขาว และการสวดมนต์เทศมหาชาติ เป็นต้น
- ใช้เป็นสถานที่ ประกอบพิธีน้ำอภิเษกน้ำบ่อแก้ว จังหวัดน่าน
- พระธาตุแช่แห้ง เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของคนที่เกิดปีเถาะ (ปีนักษัตรกระต่าย)

บรรณานุกรม - -

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชวิศรา ศิริ. (2550). การค้าของอาณาจักรล้านนา ตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 22. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิว วิชัยชัชวะ. (2534). ดอยตุงกับพระมหาชินธาตุเจ้า. กรุงเทพฯ: ส. ทรัพย์การพิมพ์.
- เถียรชาย อักษรดิษฐ์. (2545). ชูธาตุ: บทบาทและความหมายของพระธาตุในอนุภาคอุษาคเนย์ กรณีศึกษาความเชื่อเรื่องพระธาตุที่เกิดในล้านนา. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เถียรชาย อักษรดิษฐ์. (2552). ตำนานพระเจ้าเลียบโลก: การศึกษาพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมล้านนา ภูมินาม ตำนาน ผู้คน. เชียงใหม่: ธารปัญญา.
- ปฐม หงส์สุวรรณ. (2548). ตำนานพระธาตุของชนชาติไท: ความสำคัญและปฏิสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนา กับความเชื่อดั้งเดิม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวิทย์ ดันตลานุกุล. (2553). ตำนานวัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (พิมพ์ครั้งที่ 5). เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2552). พระธาตุเจ้าดอยตุง บันทึกว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนา. กรุงเทพฯ: ถาวรการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2551). หนังสือที่ระลึกงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช 2551 ณ วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง จังหวัดน่าน วันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2551 วันแรม 10 ค่ำ เดือน 11. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี. (2556). การบูรณะและพัฒนาอุโบสถวิหารวัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. น่าน: สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน.
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา. (2544). บันทึกการบูรณะพระเจ้าตนหลวง และพระธาตุจอมทอง. พะเยา: สภาวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา.
- สมหมาย เปรมจิตต์. (2546). พระเจดีย์ในล้านนา: งานวิเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปะและสถาปัตยกรรมล้านนา. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมัย สุทธิธรรม. (2553). พระบรมธาตุสำคัญและประเพณีขึ้นพระธาตุล้านนา. กรุงเทพฯ: นครสาส์น.

- สันติ เล็กสุขุม. (2552). เจดีย์ ความเป็นมาและคำศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่. (2551). โครงการเรียนรู้ร่วมกันสู่ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์-โบราณคดี เมืองเชียงแสน. เชียงใหม่: สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- พระกนก วิสุทธวิโร. (2560, 30 กรกฎาคม). รักษาการเจ้าอาวาสวัดพระธาตุแจ้ไว้. [สัมภาษณ์].
- พระครูเกษมธรรมโอสถ. (2560, 29 กรกฎาคม). เจ้าอาวาสวัดพระธาตุจอมไคร้. [สัมภาษณ์].
- พระครูนิปูณพัฒนกิจ (อินพัฒน์ อภิปัญโญ). (2560, 29 กรกฎาคม). เจ้าอาวาสวัดพระธาตุขิงแกง [สัมภาษณ์].
- พระครูพิทักษ์เจติยสุนทร. (2560, 29 กรกฎาคม). เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยหยวก. [สัมภาษณ์].
- พระครูวิธานนพกิจ (ครูบามานพ ดิถขวีโร). (2560, 30 กรกฎาคม). เจ้าอาวาสวัดพระธาตุหนองจันทร์. [สัมภาษณ์].
- พระจงรักษ์ วรจิโร. (2560, 28 กรกฎาคม). รักษาการเจ้าอาวาสวัดพระธาตุภูซาง. [สัมภาษณ์].
- พระมนูญ ฐานุตตโม. (2560, 29 กรกฎาคม). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธาตุปู่ปอ [สัมภาษณ์].
- พระอดิศักดิ์ วิริยะวังโส. (2560, 31 กรกฎาคม). พระในวัดพระธาตุจอมทอง. [สัมภาษณ์].

รายการอ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- คงเดช ประพัฒน์ทอง.(2508). พระธาตุเจดีย์ในเมืองเชียงแสน. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2560, จาก <http://museum.mfu.ac.th/download-pdf/article.htm>
- สุรพล ดำริกุลห์. (2559). คติพระธาตุเจดีย์สำคัญในล้านนา : (3). คติพระธาตุเจดีย์บนยอดดอย. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2560, จาก <https://www.facebook.com/suraphondk>

หนังสือ

พระธาตุและภูเขาศักดิ์สิทธิ์ : การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน

ISBN 978-974-9766-90-3

เจ้าของลิขสิทธิ์

จังหวัดเชียงราย

ดำเนินการโดย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

สำนักวิชาการจัดการ

ศูนย์บริการวิชาการ

โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์อารยธรรมลุ่มน้ำโขง

คณะผู้เขียน/ถ่ายภาพ

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

ทศพล ศรีนุช

อานนท์ ดันติวิวัฒน์

พระอธิการขจรศักดิ์ ยสินธโร

ออกแบบรูปเล่ม

วิษญาพร อินต๊ะ

รังสิณี สกุลดี

พิมพ์ที่

บริษัท สุเทพการพิมพ์ แอนด์ มีเดีย จำกัด 0 5321 8976

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2560 จำนวน 1,000 เล่ม

၆၀

